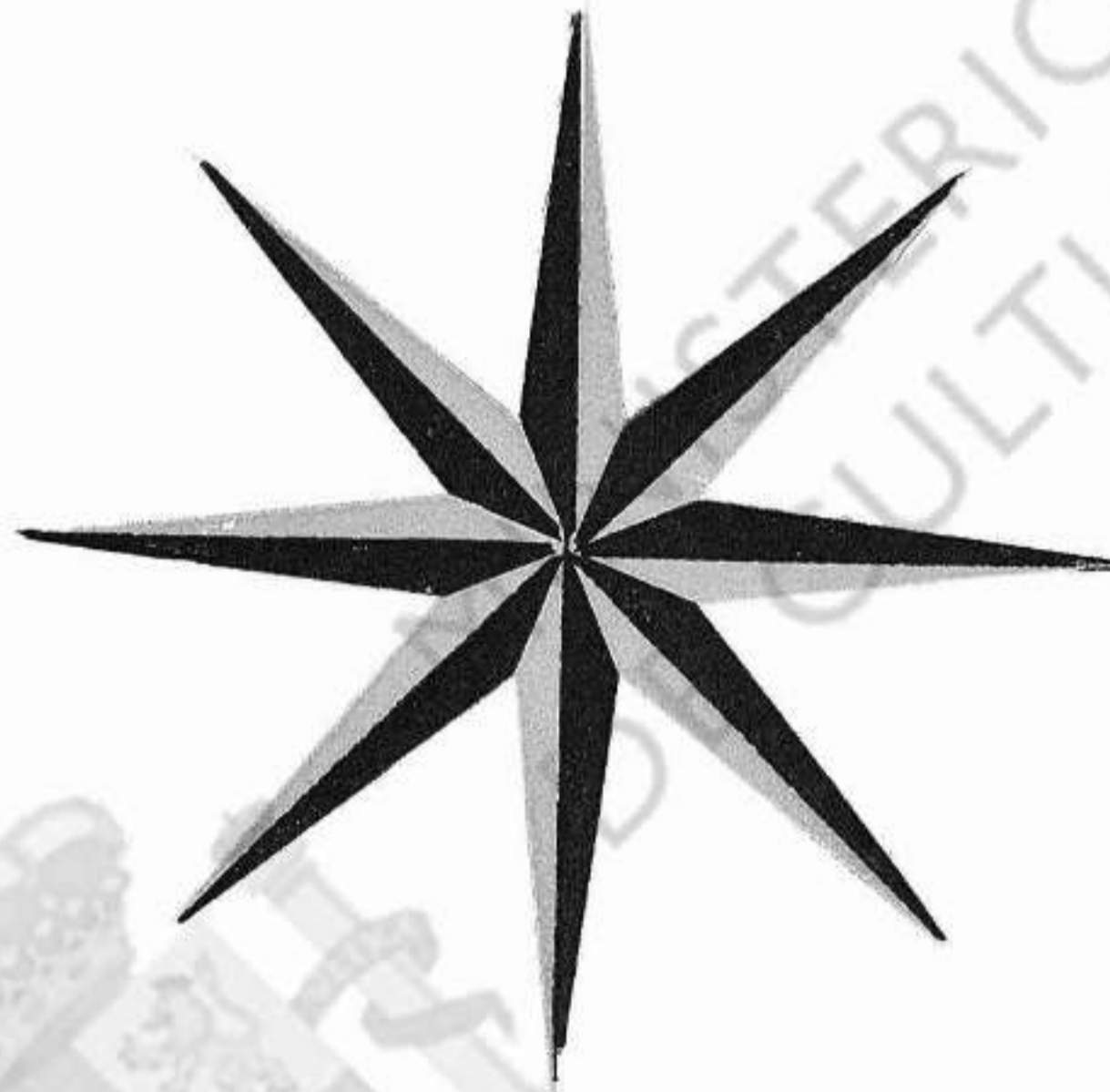

horitzons

- ↳ *Orígens i caràcter del Partit Socialista Unificat de Catalunya*
- ↳ *Alguns aspectes de la lluita ideològica a Catalunya*
- ↳ *Cosmonàutica i humanisme*
- ↳ *Joan Salvat-Papasseit, avui*

3

SEGON TRIMESTRE / 1961

PUBLICACION TRIMESTRAL

En tràmite el registro como
artículo de 2a. clase en la
Administración de Correos,
núm. 1, de México, D. F.

s u m a r i

EDITORIAL

¿Per quina solució, 1

EL PENSAMENT I L'ACCIO

Orígens i caràcter del Partit Socialista Unificat de Catalunya, *G. López Raimundo*, 3

La lluita política antifranquista a la Universitat de Barcelona, *Albert Prats*, 10

Alguns aspectes de la lluita ideològica a Catalunya, *Joan Berenguer*, 16

La compilació del dret català, *Josep Ferrer*, 24

LES LLETRES

Joan Salvat-Papasseit, avui, *Ramón Roig*, 27

PROBLEMES DE LA LLENGUA

La dièresi, *Enric Roig i Querol*, 34

LA HISTORIA

Contribució a la crítica d'Engels sobre "Els bakuninistes en acció",
Rafael Vidiella, 38

REVISTA D'OPINIONS

Tres notes, 45

HORITZONS DEL MON

Cosmonàutica i humanisme, *M. Oriol*, 48

Cuba 1961, *M. Carrera*, 51

RESPOSTES DE LA REDACCIÓ

¿Per què HORITZONS redueix la seva visió de Catalunya al territori de les
"cuatro provincias"?, 58

DOCUMENTS

Per l'amnistia, 60

Sobre la Universitat, 61

Les tortures policíiques, 64

¿PER QUINA SOLUCIÓ?

LA SITUACIÓ econòmica i política del país es caracteritza per una ampla impulsió de les forces d'oposició i fa madurar les condicions per a un canvi de règim.

La lluita dels obrers per millors condicions de vida ha reprès amb força arreu d'Espanya. L'acció dels treballadors del transport urbà de Barcelona no s'ha de veure com un cas aïllat, sinó com a demostració de les múltiples accions amb que la classe obrera passa novament a l'ofensiva després d'un període defensiu obligat per la brutal escomesa dels capitalistes, amb el pla d'estabilització.

La intel·lectualitat està present en totes les accions de l'oposició. Adés ha condemnat les tortures policiaques i s'ha pronunciat a favor de l'amnistia, adés ha plantejat els drets de la llengua i de la cultura catalanes i ha blasmat la censura. Suara s'ha manifestat en defensa dels estudiants, de llur llibertat d'acció en el SEU i en la vida universitària.

La Carta dels intel·lectuals al Rector de la Universitat (vegeu la secció "Documents") afavoreix llur col·laboració amb els estudiants en tasques ulteriors i és un exemple de l'esperit ofensiu de l'oposició.

Els esforços del règim per contenir l'ascens del moviment popular no assoleixen els objectius perseguits.

Els milers de detencions practicades en el curs del 1960 i del 1961, si bé causen grans sofriments al poble, no han pogut paralitzar l'esmentat ascens del moviment popular, ans han contribuït a impulsar-lo. La campanya a favor de l'amnistia general per als presos i exiliats polítics, la denúncia de les tortures i de l'arbitrarietat jurídica, han adquirit una intensitat que no fa gaire era impensable.

El passat mes de març es repartiren milers de fulls, es pintaren parets i es recolliren desenes de milers de signatures a les fàbriques i barris obrers a favor de l'amnistia. Els estudiants també es manifestaren amb impressionant unanimitat. Ultra el Partit Socialista Unificat, impulsor conseqüent de la lluita de les masses populars a Catalunya, diversos partits i grups polítics, com el Moviment Socialista, l'Associació Democràtica Popular, el Partit Demòcrata Cristià, el Front Nacional, la U.G.T. i la C.N.T., (regional catalana), van proclamar llur adhesió a la Conferència Europea per l'Amnistia celebrada a París.

La campanya mundial per l'amnistia contribueix a l'aïllament de la dictadura en un moment en què els esdeveniments internacionals fan que els mateixos imperialistes troben incòmode de presentar-se com a aliats i sostenidors del general Franco.

En les actuals condicions d'Espanya, la mateixa oligarquia dominant ha arribat a la conclusió que la situació és extremament inestable i que l'ascens del moviment popular posa en perill els seus privilegis. D'ací que cada volta es perfilin més concretament els intents de restauració de la monarquia per dalt. En la mesura que s'acosta la fi irremissible de la dictadura s'aguditza, conseqüentment, la lluita per una o altra de les dues sortides possibles: la sortida reaccionària i la sortida democràtica.

El rumors de restauració es reproduïxen i s'intensifiquen cada any. L'any passat van precedir la vinguda de Franco a Barcelona. Enguany han coincidit amb la visita de Juan Carlos a diversos indrets de Catalunya, visita que ha donat

lloc a manifestacions d'alguns destacats elements catalans de l'oligarquia a favor de la monarquia.

Al mateix temps, un altre visitant es dedicava, entre bastidors, a veure els caps de l'oposició burgesa i els presentava el titulat "Projecte de transició a una situació política regular i estable", a base de substituir Franco per don Juan. Aquest projecte que, segons Gil Robles, compta amb suports exteriors, no proposa cap més canvi que el de Franco per don Juan. La resta seguiria igual i, en l'essencial, l'oligarquia financera continuaria gaudint dels exorbitants privilegis econòmics i polítics atorgats per la dictadura.

Així s'especula amb les il·lusions d'alguns sectors burgesos que es deixen enlluernar per la promesa d'una "solució" portada des de dalt, sense participació de les masses populars, que els sembla més fàcil i còmoda. No veuen que tot això fa que la sortida democràtica, avui viable pacíficament, exigirà més endavant esforços i sacrificis superiors i que, sense l'acció de les masses populars, Franco no deixarà pas a cap canvi, ni tampoc al que se'ls proposa.

Les necessitats vitals del poble de tot Espanya exigeixen posar fi a la dictadura del general Franco, però això implica, no pas un simple canvi de façana, sinó l'aplicació de les imprescindibles mesures de transformació de les actuals estructures econòmiques i polítiques del país.

Econòmicament, cal emprendre una profunda reforma agrària i cal limitar els escandalosos beneficis de la banca i de les empreses monopolistes. Solament així es podrà elevar substancialment el nivell de vida del poble, avançar vers la industrialització del país i impulsar el desenrotllament cultural i científic d'Espanya. En el terreny polític, cal obtenir l'amnistia general, les llibertats democràtiques, els drets nacionals dels pobles de Catalunya, Euzkadi i Galícia, el dret dels ciutadans a participar per la via parlamentària, mitjançant eleccions lliures i democràtiques, a l'elaboració de la política nacional i internacional, defensant la seguretat i la independència d'Espanya.

Solament una solució que entri amb pas ferm pel camí de les realitzacions esmentades comptarà amb el suport de les masses populars i podrà obrir un procés de vida cívica i progrés social sense enfrontaments sagnants entre espanyols. El conservadorisme recalcitrant de les dretes espanyoles, al contrari, mena el país cap a noves violències i nous trasbalsos socials. Volent conservar-ho tot i negant-se a reconèixer la raó, és possible que ho perdin tot més aviat que no pensen.

El Partit Comunista d'Espanya i el P.S.U. de Catalunya, propugnen un acord de totes les forces antifranquistes de dreta i d'esquerra, sense vets ni exclusions, per tal de promoure les necessàries manifestacions cíviques i arribar a la vaga nacional pacífica que acabi amb el dictador. La proposta dels comunistes implica la creació d'un Govern provisional que prengui les mesures més urgents i organitzi la consulta electoral democràtica perquè el poble espanyol decideixi lliurement i sobirana el règim a establir.

La idea de la vaga nacional pacífica expressa la necessitat de la participació de les masses populars, no solament a la lluita per acabar amb el règim del general Franco, ans encara a decidir quin règim l'haurà de substituir.

Divulgar i defensar la idea de la vaga nacional pacífica és mobilitzar les amples masses del poble, primordialment contra la dictadura i, ensems, per la solució democràtica.

Les activitats desplegades pels intel·lectuals, especialment des del 1960, han elevat considerablement llurs prestigi i autoritat davant del poble. En les condicions actuals, llur actitud pot ajudar els diversos sectors de la burgesia no monopolista a comprendre més clarament la situació present, a superar els prejudicis anticomunistes i a unir l'esforç amb el de la classe obrera per una solució democràtica i de convivència ciutadana, per obrir pas al desenrotllament econòmic i cultural d'Espanya.

G. López Raimundo

ORÍGENS I CARÀCTER DEL PARTIT SOCIALISTA UNIFICAT DE CATALUNYA

QUAN EL 23 de juliol del 1936 es va constituir el Partit Socialista Unificat de Catalunya, ja feia més d'un segle que s'havia produït a Barcelona la primera revolta obrera: la crema de la fàbrica tèxtil "Salvador Bonaplata" en 1835.

Tanmateix, no és arbitrari afirmar que aquella revolta constitueix el primer antecedent històric de la formació del P.S.U., amb la qual han cristal·litzat cent anys d'experiències combatives i d'organització de la classe obrera catalana.

En ésser introduït el mode de producció capitalista, els obrers es giraren contra les màquines en les quals veien un competidor que venia a prendre'ls el treball i els mitjans de viure. De la crema de la fàbrica Bonaplata en 1835 fins a les accions dites de les selfactines del 1854, media un període durant el qual els obrers barcelonins actuaven i s'organitzaven per oposar-se a l'extensió de la maquinària. Llur primera associació, fundada en 1840, fou l'"Associació de teixidors a mà". Els treballadors no pogueren, emperò, impedir que les manufactures fossin transformades en fàbriques, ço que corresponia a una necessitat objectiva del desenrotllament social. Els teixidors a mà s'anaren convertint en obrers tèxtils i llurs associacions de defensa en sindicats de classe.

L'any 1854 es va crear a Barcelona la primera federació de societats obres que prengué el nom d'"Unió de Classes". El Govern no trigà a suspendre-la i els obrers van replicar amb la declaració de la vaga general el 2 de juliol del 1855. Aquesta vaga, la primera de la història del nostre país, marca la davallada definitiva de les il·lusions artesanes en l'organització obrera i el començament del moviment obrer pròpiament dit.

Des del 1847 apareixia a Barcelona el setmanari *La Fraternitat*, que va publicar el *Viatge a Icària* de Cabet i guanyà a Catalunya nombre d'adeptes a les idees del socialisme utòpic. Els socialistes utòpics criticaven la societat capitalista, però llurs solucions, tot i ésser ben intencionades, eren irrealitzables. No-gensmenys, els socialistes utòpics ocupen un lloc important en la història del moviment obrer en el sentit que foren una de les fonts originàries del marxisme.

L'aparició del marxisme, l'essència del qual fou exposada per Marx i Engels l'any 1848 en el *Manifest comunista*, va donar a la classe obrera una ideologia capaç de convertir-la en una força política decisiva. El marxisme permetia de conèixer les lleis que regeixen el desenrotllament de la societat; mostrava el caràcter transitori del règim burgès; assenyalava a la classe obrera la seva missió històrica d'enterradora del capitalisme i de tota mena d'explotació de l'home per l'home.

A base dels principis exposats en el Manifest Comunista, l'any 1864 va ésser creada a Londres l'Associació Internacional de Treballadors i l'any 1870,

a Barcelona, la Federació Regional Espanyola que va connectar la classe obrera del nostre país amb el moviment proletari internacional.

La lluita contra el marxisme, empresa per Bacunin en el sí de la Internacional, tingué a Espanya nefastes conseqüències. Els grups secrets bacuninistes convertiren la secció de Barcelona de la Internacional en un centre de propaganda de l'anarquisme i no trigaren a apoderar-se de la direcció de la Federació Regional. Els bacuninistes oposaven al marxisme una sèrie de dogmes aparentment revolucionaris, tals com la *destrucció fulminant de l'Estat* i l'organització de *l'anarquia política i jurídica*. Mancats de base científica, els dogmes anarquistes, tot i despertar la il·lusió i l'energia revolucionària dels treballadors, desviaven aquests cap a una lluita estèril, sense perspectiva de victòria.

El predomini anarquista a la Federació Regional Espanyola tingué com a conseqüència immediata la detestable actuació de les seccions d'Alcoi, Cartagena, Andalusia i altres en el moviment cantonal del 1873, que Engels qualificà d'exemple de "*com no ha de fer-se la revolució*".

Els grups secrets bacuninistes tenen la responsabilitat històrica d'haver provocat l'escissió en el sí de la nostra classe obrera i d'haver apartat la majoria d'ella del camí del marxisme.

L'any 1879, un grup d'internacionalistes expulsats pels anarquistes de la Federació Regional Espanyola, va fundar a Madrid el Partit Socialista Obrer Espanyol. El primer Congrés del P.S.O.E., així com el de fundació de la Unió General de Treballadors, creada pels socialistes, va celebrar-se el 1888 a Barcelona, on van residir durant algun temps les direccions de ambdues organitzacions fins que, posteriorment, van traslladar-se a Madrid.

Els fundadors del P.S.O.E. van donar a aquest partit una orientació economista, que deixava de costat la difusió dels principis marxistes i la preparació de la classe obrera per a enderrocar el règim capitalista i instaurar el seu propi poder. El reformisme impenitent de la direcció del P.S.O.E. i el seu allunyament de Barcelona són, junt amb l'activitat dels grups anarquistes, la causa principal de la lenta difusió del marxisme a Catalunya.

La dècada del noranta del segle passat es va caracteritzar per la propagació del terrorisme, fomentat manta vegada per les mateixes autoritats amb el fi de justificar la repressió contra les organitzacions obreres. L'any 1893, Santiago Salvador llançà dues bombes al Liceu durant la representació inaugural de la temporada d'òpera. Dos anys més tard va explotar una bomba al carrer dels Canvis Nous mentre passava la processó de Corpus. Aquest fet va servir al Govern de pretext per a muntar el famós procés de Montjuïc, celebrat a porta tancada, en el que fou demanada pena de mort per a 28 acusats. La indignació de l'opinió pública dintre i fora d'Espanya va influir favorablement el resultat final del procés, malgrat el qual van ser executats cinc dels condemnats a mort. Poc després, en un acte de represàlia, fou assassinat el President del Consell de Ministres, Cánovas del Castillo.

La repressió i les tàctiques terroristes imposades pels dirigents anarquistes determinaren la davallada de l'organització obrera, que no va tornar a redreçar-se fins ben entrat el nou segle.

L'any 1904 es va crear a Barcelona una associació denominada Solidaritat Obrera, a base de la fusió de diverses entitats locals de tendència àcrata. Sota la seva impulsió, l'any 1908 es va fundar la Confederació Regional Obrera Catalana i l'any 1911 la Confederació Nacional del Treball d'Espanya, que va enquadrar la majoria dels treballadors catalans fins a l'aparició del Partit Socialista Unificat de Catalunya.

Des de començaments de segle fins a la instauració de la Dictadura de Primo de Rivera, l'any 1923, Catalunya fou escenari d'importants vagues i lluites de carrer. Sobresurten la vaga general del 1902 (de solidaritat amb els metal·lúrgics),

l'anomenada Setmana Tràgica del 1909 (iniciada en senyal de protesta contra l'enviament de reservistes a la guerra d'Àfrica), la vaga general revolucionària del 1917, la vaga de "La Canadiense" del 1919 i d'altres. Els treballadors demostraren en el curs d'aquestes lluites una gran combativitat i força vegades aconseguiren arrencar a la patronal i al Govern concessions parcials. L'any 1909 fou reconegut oficialment el dret de vaga i en 1919 va ésser decretada la jornada de 8 hores. Amb tot, es pot afirmar que, en el terreny polític, el gran devessall d'energia revolucionària dels treballadors fou malversat estèrilment pel fet de no existir un veritable partit proletari.

LA REVOLUCIÓ Socialista d'Octubre de 1917 a Rússia va despertar a Catalunya grans simpaties. Els obrers barcelonins manifestaren de diverses maneres llur solidaritat amb el nou Estat proletari i, en 1918, assaltaren i incendiaren el Consulat francès en senyal de protesta contra la intervenció imperialista que intentava asfixiar el naixent poder soviètic.

En crear-se l'any 1919 la Internacional Comunista, la C.N.T. va acordar d'adherir-s'hi, però els grups específics anarquistes anul·laren més tard aquest acord, frustrant una gran oportunitat de fusionar el moviment obrer de Catalunya amb la teoria revolucionària del socialisme científic.

El 15 d'abril del 1920, les Joventuts Socialistes decidiren a Madrid la creació del Partit Comunista Obrer. Un any més tard, un nombrós grup de militants del P.S.O.E. partidari d'ingressar a la III Internacional es va separar d'aquell partit i va fundar el Partit Comunista Obrer Espanyol. Ambdós partits es van unificar poc després i van constituir el Partit Comunista d'Espanya.

La dictadura de Primo de Rivera va frenar el procés de desenrotllament del Partit Comunista d'Espanya, contra el qual va rabejar-se preferentment la repressió antiobrera. A Catalunya, el creixement del Partit Comunista d'Espanya fou encara més lent degut al predomini de l'anarquisme. D'altra banda, Joaquim Maurin i altres aventurers s'apoderaren de la direcció de la Federació Catalano-Balear del Partit Comunista d'Espanya i la volgueren fer servir per a mistificar el caràcter del Partit i apartar-lo de la Internacional Comunista. L'intent de Maurin va fracassar, però les seves conseqüències es feren sentir en l'organització del Partit a Catalunya, accentuant-se el seu retard relatiu en relació amb Sevilla, Biscaia, Madrid i altres indrets d'Espanya.

La caiguda de la dictadura obrí una profunda crisi política transformada ràpidament per la lluita popular en crisi revolucionària. Davant del país aparegué amb intensa agudesia la necessitat de dur a terme la revolució democràtico-burguesa, brillantment oberta amb la proclamació de la República el 14 d'abril del 1931.

Tanmateix, les transformacions democràtiques que el nostre país reclama des de fa més d'un segle tornaren a ésser frustrades. La feblesa dels partits republicans petit-burgesos, la política de submissió a la burgesia del P.S.O.E. i l'apoliticisme suïcida de l'anarquisme feren possible la revenja de la reacció monàrquica en 1934 i la sagnant marxa endarrera provocada per la sublevació franquista de juliol del 1936.

El Partit Comunista no havia assolit encara, en 1931, ni la força ni la maduresa necessàries per a convertir en realitat la tesi leninista, segons la qual, en un país com el nostre, la revolució democràtico-burguesa només es pot dur a terme sota la direcció de la classe obrera aliada amb els pagesos i altres forces populars. Unicament a partir del 1932, després d'elevat a la direcció Josep Diaz, Dolors Ibàrruri i altres camarades, el Partit Comunista d'Espanya va a començar a convertir-se en un veritable partit marxista-leninista de masses. Aquest mateix any, en aplicar justament la concepció marxista de la qüestió nacional,

es va crear el Partit Comunista de Catalunya, que constituí la premissa més important del naixement del Partit Socialista Unificat de Catalunya.

La publicació de nombrosos textos marxistes, el coneixement dels èxits de la U.R.S.S. en la construcció del socialisme i la justa política del Partit Comunista d'Espanya van reflectir-se entre la classe obrera de Catalunya, no sols en l'enfortiment del Partit Comunista de Catalunya, més també en la radicalització de les organitzacions de la Federació Catalana del P.S.O.E. i de la Unió Socialista de Catalunya i en l'orientació de nombrosos militants del moviment sindical cap al marxisme. Els elements més avançats d'Estat Català es separaren d'aquest i crearen el Partit Català Proletari. Certs nuclis de la petita burgesia de la ciutat i del camp, els funcionaris i empleats, els intel·lectuals, etc., que fins aleshores es trobaven sota la influència dels partits nacionalistes burgesos, es van atansar a les posicions del proletariat.

Amb tot, la força dels partits de tendència marxista era a Catalunya relativament petita per a canviar el curs dels esdeveniments quan, l'octubre del 1934, la reacció monàrquica es va apoderar de les Institucions de la República, compreses les de la Generalitat de Catalunya. La derrota d'octubre del 1934, deguda fonamentalment a la inhibició anarco-confederal i a la capitulació sense lluita dels partits petit-burgesos que integraven el Govern de la Generalitat, va posar de relleu, de manera dramàtica, la necessitat de comptar amb un gran partit marxista-leninista capaç de dirigir la lluita de la classe obrera i del poble de Catalunya, la combativitat dels quals es malversava una altra vegada degut a la manca de direcció.

L'assimilació de les ensenyances d'octubre del 1934 va empènyer els dirigents del Partit Comunista de Catalunya, de la Federació Catalana del Partit Socialista Obrer Espanyol, de la Unió Socialista de Catalunya i del Partit Català Proletari a crear un Comitè d'Enllaç per tal de coordinar els esforços dels quatre partits i preparar llur unificació en una sola organització. Dirigits pel Comitè d'Enllaç, els militants dels quatre partits participaren junts a la campanya per l'amnistia i a la batalla electoral que donà el triomf al Front Popular el 16 de febrer del 1936. L'existència del Comitè d'Enllaç propicià la integració de diversos sindicats autònoms en la U.G.T. de Catalunya i la fusió, el dia 1 d'abril del 1936, de les seccions juvenívoles dels quatre partits en la Federació de Joventuts Socialistes Unificades. El Comitè d'Enllaç preparava activament el Congrés d'unificació que havia de celebrar-se l'agost del 1936, quan es va produir la sublevació. Les exigències de la situació creada per l'alçament militar precipitaren el curs dels esdeveniments i el dia 23 de juliol va ésser anunciada la constitució del Partit Socialista Unificat de Catalunya.

EL PARTIT Socialista Unificat, en ésser fundat, va adoptar els principis teòrics, polítics i d'organització marxistes-leninistes.

Cent anys d'experiència pròpia i els ensenyaments de la lluita del proletariat internacional havien demostrat que solament si és dirigida per un partit marxista-leninista pot la classe obrera instaurar el seu propi poder i acabar amb l'explotació de l'home per l'home. A Itàlia, on l'anarquisme era preponderant vers la fi de la primera guerra mundial, els obrers s'apoderaren de les fàbriques, però com que el poder polític seguia en mans de la burgesia, no va passar gaire temps abans que en fossin desallotjats. A Anglaterra, Bèlgica, França, Alemanya, els països escandinaus, etc., els socialistes dominaren —en alguns casos durant decennis— governs i parlaments, però enlloc no han acabat amb el règim capitalista. Unicament a Rússia, el partit de nou tipus creat per Lenin fou capaç de conduir la classe obrera a l'assalt del poder i a la instauració del socialisme. Per això els quatre partits fundadors del Partit Socialista Unificat de Catalunya estigueren d'acord a prendre com a model el Partit Comunista soviètic i un dels primers

actes del nou partit fou adherir-se a la Internacional Comunista a través del Partit Comunista d'Espanya.

Es cert que alguns dels seus fundadors vingueren al nou partit amb arrelats prejudicis socialdemòcrates i nacionalistes que no van arribar a superar mai. Però, la majoria ha defensat fermament els principis en què es basà la unificació i, amb la col·laboració entusiasta dels nous afiliats i l'ajut fraternal del Partit Comunista d'Espanya, ha aconseguit transformar el Partit Socialista Unificat en un autèntic partit de tipus nou, en el partit dels comunistes catalans.

Els Estatuts defineixen el Partit Socialista Unificat com a *partit nacional català, com el partit polític de la classe obrera, guia i organitzador del moviment progressiu i revolucionari de Catalunya, com la unió voluntària i combatent, basada en la ideologia marxista-leninista, dels lluitadors avançats de la classe obrera, dels pagesos, dels intel·lectuals, de tots els treballadors de Catalunya.*

El caràcter de *partit polític de la classe obrera* del Partit Socialista Unificat és determinat fonamentalment per la seva ideologia marxista-leninista i els seus objectius, que s'assenyalen en els Estatuts amb els termes següents: *El Partit Socialista Unificat lluita per l'enderrocament del règim dels capitalistes i terratinents, per la transformació socialista de la societat, pel comunisme.*

En la lluita pel socialisme i el comunisme, que constitueixen els seus fins últims, el Partit Socialista Unificat es marca un programa mínim, d'objectius immediats. Coincidint plenament amb el del Partit Comunista d'Espanya, el programa immediat del Partit Socialista Unificat es proposa obrir el camí a les transformacions que corresponen a la revolució democràtica, és a dir: la reforma agrària, la limitació del poder dels monopolis, l'elevació del nivell de vida del poble, la democratització de la vida política, social i cultural del país.

Aquest és un programa profundament nacional, la realització del qual interessa tot el poble, des de la classe obrera a la burgesia no monopolista. És també un programa profundament revolucionari, puix que, com ensenya el marxisme-leninisme, el camí cap al socialisme passa obligatòriament, en països com el nostre, per la revolució democràtico-burguesa. El Partit Socialista Unificat es pot dir, doncs, justament, *guia i organitzador del moviment progressiu i revolucionari de Catalunya.*

El caràcter *nacional català* del Partit Socialista Unificat estriba no solament ni principalment en les seves arrels profundament catalanes, sinó essencialment en la seva condició de partit marxista-leninista de la classe obrera. En la societat capitalista, la burgesia supedita els interessos més generals de la nació als seus particulars interessos de classe. Per la seva pròpia naturalesa de classe, la burgesia explota una part de la nació i aspira a l'explotació d'altres nacions; no tendeix a la llibertat sinó a l'imperialisme. I tan aviat com el proletariat posa en perill els seus interessos de classe no vacil·la a pactar amb l'imperialisme estranger, traint els interessos nacionals.

Els interessos de la classe obrera, al contrari, són plenament coincidents amb els interessos del desenrotllament nacional. En alliberar-se de l'explotació capitalista, la classe obrera allibera amb ella mateixa tota la societat. El socialisme és incompatible amb l'opressió nacional, que té com a causa originària la recerca de beneficis, és a dir, l'existència del règim d'explotació de l'home per l'home. Unicament en el socialisme es pot desenrotllar sense obstacles ni limitacions el geni i l'energia de cada poble.

El Partit Socialista Unificat defensa, com a principi immutable de la seva política, el dret del poble de Catalunya a la lliure autodeterminació, comprès el dret de separació. Tanmateix, no identifica el dret a separar-se amb la separació. Al contrari, el Partit Socialista Unificat considera que l'interès de Catalunya està en la lluita al costat dels altres pobles hispànics per una Espanya veritablement democràtica, en la qual trobin satisfacció les aspiracions socials i nacionals

del nostre poble. En la nostra època és impensable l'existència d'una Catalunya lliure al costat d'una Espanya reaccionària. Solament units avançaran els pobles d'Espanya cap a la democràcia i el socialisme.

En tant que partit marxista-leninista de la classe obrera, el Partit Socialista Unificat és al mateix temps nacional i internacionalista. El Partit Socialista Unificat entén que la classe obrera catalana forma una sola i única classe amb els obrers de la resta d'Espanya. I això, no solamente perquè els obrers són internacionalistes, sinó perquè l'oligarquia financera que domina el país, de la qual forma part la burgesia catalana, constitueix un sol i únic cos que se serveix d'un mateix Estat, d'unes mateixes lleis, d'una mateixa policia.

El Partit Socialista Unificat manté relacions fraternals amb el Partit Comunista d'Espanya, amb el qual actua com si fossin en realitat un partit únic, i quan les circumstàncies de la lluita ho aconsellin, s'integrarà en el Partit Comunista d'Espanya, mantenint i reforçant el seu caràcter nacional català.

La germanor amb el Partit Comunista d'Espanya no afebleix, sinó que reforça el caràcter nacional del Partit Socialista Unificat. El Partit Comunista és l'única organització política espanyola que té inscrit en el seu programa, i el defensa consegüentment, el dret dels pobles de Catalunya, Euzkadi i Galícia a l'autodeterminació. Es pot dir que gràcies a aquesta germanor el Partit Socialista Unificat és doblement nacional: d'un costat, pel fet d'estar vinculat amb la força política espanyola que combat més fermament contra la dictadura centralista del general Franco i per una solució veritablement democràtica del problema nacional. A més, l'existència en la pràctica d'una sola avantguarda marxista-leninista de la classe obrera de tot Espanya —encara que formalment existeixin dos partits—, és una garantia del triomf de la revolució democràtico-burguesa espanyola i del posterior avenç cap al socialisme, que és a fi de comptes l'única via que condueix a una solució veritable i definitiva de la qüestió nacional.

Tot i que el Partit Socialista Unificat és pels seus fins i ideologia el Partit de la classe obrera, la seva composició, no obstant, no és exclusivament obrera, puix que en els seus rengles caben tots els homes i dones que s'identifiquen amb el seu programa i estan disposats a complir els seus Estatuts.

L'organització del Partit Socialista Unificat es basa en el centralisme democràtic, les regles fonamentals del qual són les següents: *a)* Caràcter electiu de tots els seus organismes de direcció, de baix a dalt; *b)* Obligació dels òrgans dirigents de donar compte de llur gestió davant de les organitzacions corresponents; *c)* Discussió democràtica dels problemes, on cada militant té dret a participar i submissió de la minoria a la majoria. *d)* Obligatorietat dels acords dels organismes superiors per als inferiors.

El Partit Socialista Unificat és, doncs, un conjunt d'organitzacions la direcció de les quals està centralitzada en els òrgans de direcció superiors, que prenen en cada moment les decisions adequades, obligatòries per a tot el partit. L'òrgan superior és el Congrés i, entre Congrés i Congrés, el Comitè Central.

El centralisme democràtic, que exigeix el rigorós compliment de la disciplina del Partit, permet al Partit Socialista Unificat actuar com un autèntic Estat Major de la classe obrera i del moviment progressiu i revolucionari de Catalunya.

EN COMPLIR-SE el seu XXV aniversari, el Partit Socialista Unificat ha recorregut un gloriós camí, l'examen del qual no cap en els límits d'aquest article.

Des del juliol del 1936 fins avui, el món ha experimentat canvis profunds.

La victòria militar dels sublevats i la permanència de la dictadura franquista més de vint anys han permès a les camarilles governants d'enriquir-se d'una manera fabulosa i han comportat grans sofrances als pobles d'Espanya,

però no han pogut sostreure el nostre país a la influència de les transformacions mundials.

Malgrat la repressió i la censura, el marxisme ha seguit estenent-se fins a convertir-se en la ideologia dominant. Les teories feixistes no aconseguiren conquerir sinó una petita minoria que no trigà a sentir-se defraudada davant la realitat del feixisme. El predomini anarquista va periclitjar ja durant la guerra i s'ha afeblit considerablement la influència del nacionalisme burgès no solament entre els treballadors, ans encara entre els intel·lectuals, els estudiants i amplis nuclis de la petita burgesia de la ciutat i del camp.

Aquesta evolució ideològica favorable al marxisme té una base objectiva. El capitalisme és un règim condemnat històricament, la pervivència del qual constitueix un fre al desenrotllament de la societat. Basat en la recerca del benefici màxim, el capitalisme no vacil·la a reduir voluntàriament el volum de la producció, a condemnar a l'atur forçós milions d'obrers o a llançar al mar milions de tones de productes, mentre més de la meitat de la població mundial està subalimentada i manca de roba i habitació adequades. D'altra banda, l'explo-tació de l'home per l'home és en els nostres dies tan immoral i inacceptable com ho fou l'esclavatge i el règim de servatge en el temps de llur decadència.

I al contrari, el socialisme —que es proposa satisfer les creixents necessitats materials i espirituals de la població— permet un desenrotllament il·limitat de les forces productives, liquida l'explo-tació de l'home per l'home, dóna a tothom iguals possibilitats i destrueix les causes que provoquen la guerra, l'atur forçós, l'opressió nacional, i totes les tares de la societat dividida en classes.

El comandant Gagarin ha rubricat recentment amb el seu vol al cosmos la superioritat del socialisme sobre el capitalisme; el sistema socialista mundial es va convertint en el factor decisiu de la societat humana; s'enfonsa el sistema colonial de l'imperialisme; creix en força la lluita de la classe obrera i dels pobles de tot el món per llurs drets, la pau, la independència nacional, la democràcia i el socialisme.

I en aquesta batalla gegantesca de proporcions mundials contra l'imperialisme i la reacció, el proletariat, dirigit a cada país per la seva avantguarda marxista-leninista, constitueix la força decisiva.

Aquest fenomen troba confirmació en el nostre país, on la classe obrera és la base de l'oposició antifranquista i el nostre partit —el Partit Comunista a Espanya i el Partit Socialista Unificat a Catalunya— encapçala resoludament la lluita popular.

Els comunistes hem formulat i defensem ardentment una política de reconciliació nacional encaminada a facilitar la convivència de tots els espanyols en la democràcia i a excloure la guerra civil de la vida política espanyola. Hem invitat i invitem insistentment les altres forces polítiques a concertar-nos per a organitzar una vaga nacional pacífica acompanyada de grans manifestacions de masses, que seria la via més ràpida i incruenta per a provocar el fi de la dictadura i obrir pas a la democràcia.

El nostre Partit no amaga, tanmateix, que la possibilitat avui existent d'acabar pacíficament amb el règim dictatorial pot ésser malmesa i no quedar al poble cap més camí que el de la lluita armada. Si les forces d'oposició no superen l'anticomunisme que les paralitza i si els canvis que els pobles d'Espanya exigeixen i necessiten no es produeixen pacíficament en un temps més o menys breu, el dic serà desbordat i la violència esdevindrà inevitable.

Qualsevol que en sigui el curs, els esdeveniments trobaran els comunistes al capdavant de les masses. Per una o altra via la dictadura desapareixerà i els pobles d'Espanya avançaran pels camins de la democràcia cap al socialisme i el comunisme.

LA LLUITA POLÍTICA ANTIFRANQUISTA A LA UNIVERSITAT DE BARCELONA

“A LA UNIVERSITAT de Barcelona —dèiem en el primer número de la nostra revista— estem assistint avui a un combat de gran intensitat i dramatisme: el combat que menen els estudiants per llur emancipació intel·lectual”.

La lluita per l'emancipació intel·lectual no és, però, —hauríem d'afegir— una lluita abstracta, no es desenrotlla només en el pla de les idees sinó —i sobretot— en el pla de la lluita política.

Lluitar per l'emancipació, intel·lectual en les condicions del nostre país, vol dir lluitar contra les causes de l'actual clima cultural espanyol. Vol dir, en termes concrets, que la condició essencial de l'emancipació intel·lectual és la liquidació de la dictadura franquista i la instauració d'un règim de democràcia al nostre país.

En el primer número d'HORIZONS, ens proposàvem de demostrar que els estudiants de la Universitat de Barcelona són cada dia més conscients de les veritables dimensions de llur combat i analitzàvem els corrents, matisos i gradacions en que pren cos ideològic aquest procés de presa de consciència política.

Però la nostra anàlisi no seria completa si ens deturàvem en l'aspecte purament ideològic del combat. La lluita contra l'Opus Dei en els mesos de gener i febrer d'enguany, la unitat assolida pels grups polítics antifranquistes de la Universitat, la lluita contra les jerarquies del S.E.U. i les magnífiques accions dels estudiants en favor de l'amnistia demostren que la pràctica política dels estudiants barcelonins ha atès un nivell prou elevat per a intentar una generalització dels seus trets fonamentals.

EL PROBLEMA DE LA UNITAT I LES
FORMES D'ACCIÓ DEL MOVIMENT
UNIVERSITARI ANTIFRANQUISTA.

Com ja és sabut, la incorporació decisiva dels estudiants barcelonins a la lluita antifranquista s'esdevingué a partir del curs 1956-57. Es cert que ja abans hi havia hagut manifestacions importants i, entre elles, la participació massiva dels estudiants en la vaga general de 1951. Però abans del curs 1956-57 el mo-

viment universitari era més aviat incipient. Es feien assaigs d'organització, es maldava per a trobar un camí, però els resultats eren escassos.

En el mes de febrer del 1956, es van produir a Madrid una sèrie d'espectaculars accions antifranquistes dels estudiants. La protesta de la classe obrera va obligar el govern a concedir un augment de salaris en el mes de març. En abril, els obrers de Pamplona es van declarar en vaga i llur acció es va generalitzar aviat a Guipúzcoa, Barcelona i València, tot abastant un nombre de 140.000 obrers. En el mes de juny, el Partit Comunista d'Espanya va publicar una declaració en què plantejava la política de reconciliació nacional. En el mes d'octubre es celebrà el I Congrés del P.S.U. de Catalunya.

En aquest ambient de radicalització política, es va produir l'explosió a la Universitat de Barcelona. A finals d'octubre van començar les primeres manifestacions. En el gener del 1957, coincidint amb el boicot general als transports de Barcelona, els estudiants van realitzar una vaga general que es va acabar amb la destrucció de tots els retrats de Franco i de José Antonio. La Universitat va ser clausurada durant un mes i alguns estudiants sancionats, però en començar de nou les classes, el mes de febrer, les manifestacions van prendre un to molt més viu. Després de tres dies d'agitació i vaga, els estudiants barcelonins van realitzar un Congrés Lliure d'Estudiants al Paranimf de la Universitat que va ser, de fet, una impressionant manifestació antifranquista. La repressió de la dictadura va ser molt dura: més de 100 estudiants van ser detinguts, 300 expulsats de la Universitat i 300 més castigats amb multes.

Però el moviment antifranquista estava ja en plena marxa. En el mes de març del 1958 es van produir noves vagues a la Universitat de Barcelona, coincidint amb la gran vaga dels obrers metal·lúrgics. En el mateix any, els estudiants de Medicina de Barcelona, Madrid i altres ciutats van fer vaga durant un mes.

En 1959 van ser els estudiants de Peritatge Industrial i els d'Enginyeria els que van anar a la vaga a Barcelona, Madrid i Bilbao.

En 1960 els estudiants van participar activament a les lluites contra Galinsoga, contra la repressió i les tortures i per la defensa de la cultura catalana.

1961 ha començat amb la gran lluita contra l'Opus Dei i ha continuat amb una sèrie d'accions —lluita contra les jerarquies del S.E.U., crida unitària dels estudiants antifranquistes, campanya pro amnistia, etc.— que han elevat el nivell de la lluita universitària al grau més elevat d'aquests vint anys de franquisme.

Una simple enumeració dels fets més destacats dona ja una idea de l'abast del moviment universitari antifranquista. Però és una idea incompleta.

Després dels fets del curs 1956-57, el moviment universitari va entrar en una nova etapa, una etapa d'aprofundiment: van començar a definir-se tendències polítiques i ideològiques, van començar a estructurar-se grups organitzats i es van fer els primers assaigs de noves formes de lluita. Aquest procés d'aprofundiment era totalment necessari si es volia donar a la lluita universitària les degudes continuïtat i coherència: d'això n'eren plenament conscients els dirigents dels grups que s'anaven formant.

Ampliar i enfortir el moviment en el pla orgànic i en el pla ideològic, unir els esforços contra l'objectiu principal —la dictadura—, lligar l'avantguarda amb la massa universitària, lligar el moviment universitari amb la lluita de tot el poble: aquests eren els problemes fonamentals.

Per a resoldre'ls calia trobar les formes d'acció adequades. En les condicions de la lluita antifranquista no era viable la constitució d'un sindicat clandestí i això accentuava la tendència a la diferenciació orgànica dels diversos grups que apareixien.

En aquestes condicions els estudiants comunistes i progressistes van orientar llurs esforços vers l'aprofitament de les possibilitats legals d'acció i, concretament, vers l'aprofitament del Sindicat Espanyol Universitari (SEU) sindicat franquista, únic i obligatori. Aquesta tàctica va ser difícilment acceptada pels estudiants en un primer moment, però poc a poc es va anar obrint pas, fins arribar a la situació actual que, en línies generals, pot definir-se així:

L'estructura del SEU és de tipus corporatiu i tots els càrrecs importants són de nomenament governamental. A la base, però, hi ha alguns càrrecs electius i els de Conseller de Curs (10 per curs) i de Delegat de Curs. La reunió dels Consellers de Curs de tota una Facultat o Escola Superior constitueix el Consell de Centre o Cambra, com és anomenat generalment pels estudiants. Aprofitant al màxim aquestes eleccions, els estudiants han convertit les Cambres en veritables òrgans col·lectius democràtics, en portantveus de la lluita universitària i en instruments legals de combat contra la jerarquia designada pel govern. A la Universitat de Barcelona fun-

cionen avui, de fet, en el S.E.U. dos poders: un poder democràtic elegit pels estudiants i defensor de llurs interessos, i un poder anti-democràtic, nomenat pel govern i enemic dels interessos dels estudiants. La lluita entre l'un i l'altre és molt viva i, en general, pot dir-se que és el poder democràtic qui està a l'ofensiva, qui guanya terreny cada dia. Un exemple el tenim en les eleccions del curs actual: gairebé en totes les Facultats s'ha assolit que el Cap de Facultat —fins ara de nomenament "per dalt"— fos elegit pels estudiants.

L'eixamplament de l'àrea de vida democràtica permet d'enfortir la unitat dels estudiants i els lligams entre els grups polítics i els estudiants sense partit. Ensenms, crea una situació en que és gairebé impossible destriar el que és legal del que no ho és: els butlletins legals del SEU es converteixen en portantveus de la lluita antifranquista i les Cambres en òrgans col·lectius de lluita i de coordinació.

La unitat assolida a l'interior dels organismes legals és complementada amb la recerca de fórmules unitàries dels grups polítics antifranquistes. Fins ara la més viable de totes ha estat el *Comité de Coordinació Universitari* que agrupa les forces més actives. Els darrers esdeveniments, però, semblen indicar —com veurem— que el procés unitari avança vers formes cada vegada més àmplies.

Al costat d'aquest gran procés unitari, es produeix un fenomen importantíssim: l'amplària de l'àrea de vida democràtica conquistada pels estudiants és ja tan considerable que prefigura una mica la situació que hi haurà a Espanya en el moment del pas general a un règim de democràcia. Volem dir, amb això, que és cada dia més viva la lluita per la direcció ideològica i política del moviment antifranquista, ensemms que la dialèctica de la situació obliga els grups antifranquistes a enfortir llur unitat en l'acció. La tensió entre la tendència a la diversificació de posicions i a la lluita entre elles, i la tendència a unir-se per a garantir l'èxit de l'empresa comuna, es concreta en una sèrie de situacions altament originals.

Una d'aquestes situacions concretes es l'esmentada lluita contra l'Opus Dei en els primers mesos d'enguany.

LA LLUITA CONTRA L'OPUS DEI.

Ja és sabut què és l'Opus Dei, agrupació dels elements integristes de l'Església, pilar importantíssim de la dictadura i capdavanter dels esforços per impedir el progrés polític, social i ideològic del nostre país.

La lluita antifranquista dels estudiants s'identifica sovint amb la lluita contra l'Opus, puix és aquest l'enemic amb qui primer topen en intentar democratitzar el clima cultural de les nostres Universitats i centres d'estudi. L'hostilitat contra l'Opus uneix molts estudiants d'ideologia distinta i s'ha manifestat de manera generalitzada en esclatar els ja coneguts incidents de la Facultat de Dret de

Barcelona, provocats per estudiants de l'Opus el dia 23 de gener, amb motiu del tradicional "Juicio Bufo".

No ens detindrem en l'exposició dels fets —ja prou coneguts— però si que ens interessa subratllar quina va ser la reacció dels estudiants demòcrates: en comptes de caure en la trampa de la resposta violenta, van convocar immediatament Cambra Sindical extraordinària i van decidir, democràticament i legalment, suspendre de llurs càrrecs sindicals tots els estudiants de l'Opus que havien intervingut en l'agressió; demanar l'obertura d'expedient acadèmic i sindical contra tots ells; obrir investigació sobre la responsabilitat de l'Opus —i concretament del Col·legi Major "Monterols"— i informar les restants Cambres de Facultat del Districte, demanant, ensems que llur solidaritat, la presa d'identiques mesures contra els estudiants de l'Opus de llurs Facultats que haguessin participat en els incidents.

Per a recolzar les seves peticions, la Cambra va decidir proclamar la vaga general, decisió que els estudiants van observar al 100% durant una setmana.

Pocs dies després dels fets de la Facultat de Dret, els opusdeistes van provocar incidents a la Facultat de Ciències Econòmiques. La Cambra d'aquesta Facultat va reaccionar vivament; prengué mesures anàlogues a les de la Cambra de Dret, solidaritzant-se amb aquesta i *proclamant també la vaga*. Una darrera l'altra, les Cambres de les Facultats de Filosofia, Ciències, Medicina, Escola d'Enginyers, etc. van anar prenent posició contra l'Opus. Ensems, les Cambres, els grups polítics antifranquistes i els mateixos opusdeistes, editaven i repartien quantitats enormes de fulles, octavilles, declaracions i contradecларacions.

L'agitació es prolongà en diverses formes durant tot el mes de febrer. El 28 de febrer, els estudiants obtingueren un primer reconeixement legal de llur victòria: en el tauler d'anuncis de la Facultat de Dret aparegué una nota del Degà anunciant l'expulsió preventiva dels estudiants de l'Opus Dei responsables dels incidents.

L'hostilitat contra l'Opus es manifestà, també, d'una o altra manera, a les Universitats de Granada, Madrid, Saragossa, Sevilla, València i Valladolid.

LA LLUITA CONTRA ELS JERARQUES FALANGISTES DEL S.E.U.

Hem dit abans que a l'interior del S.E.U. hi ha, de fet, dos poders: el poder democràtic, de base, constituït pels estudiants elegits pels seus companys (consellers de curs, delegat de curs, Cambres de Facultat) i el poder antidemocràtic constituït pels jerarques falangistes nomenats des de dalt, pel govern.

La lluita entre els dos poders és constant, però a mitjans de març esclatà d'una manera violenta amb motiu de la celebració del III Consell Nacional del S.E.U. al "Valle de los

Caídos", del qual foren curiosament apartats els estudiants representatius, (és a dir, elegits).

La inquietud fou general i a la Universitat de Sevilla, a la Universitat de Valladolid, a l'Escola Industrial de Bilbao, a la Facultat de Farmàcia de Madrid, etc. hi hagueren vagues i manifestacions.

Les Cambres de Facultat de la Universitat de Barcelona van decidir enviar representants elegits al III Consell, al marge dels jerarques, però el Cap del SEU i el Cap del Districte Universitari de Catalunya els van negar rotundament l'entrada a les sessions del Consell, al·legant que llur presència no era prevista en els reglaments i que obeïen una consigna de l'Opus.

Efectivament, alguns elements opusdeistes de la Universitat de Sevilla havien intentat aprofitar el clima creat per a mobilitzar els estudiants contra els jerarques falangistes, enviant cartes i delegacions a les restants Universitats amb el mot d'ordre de "Enviem representants electius al Consell Nacional del SEU!".

Els estudiants barcelonins, que havien actuat per pròpia iniciativa i amb el consentiment de llurs òrgans representatius van retornar a Barcelona i, immediatament, van plantejar la qüestió davant les Cambres.

Una rera l'altra, les Cambres van expressar llur protesta. Les Cambres de l'Escola d'Enginyers, de les Facultats de Ciències Econòmiques, de Medicina, de Dret i de Filosofia, van decidir: *aprovar una moció de censura contra el Consell Nacional del SEU; aprovar una moció de censura contra la direcció provincial del SEU; demanar la celebració d'un Congrés Nacional d'estudiants, democràtic i representatiu.*

La Cambra de Filosofia decidí, a més, publicar els Estatuts de la Universitat Autònoma.

Es tractava, doncs, d'una declaració de guerra oberta a les jerarquies falangistes del S.E.U., declaració de guerra que havia de portar, lògicament, a la presa de posicions encara més radicals i a la recerca de fórmules unitàries més àmplies i perfectes que les ja existents.

DOS IMPORTANTS PASSOS ENDAVANT.

En plena guerra oberta contra les jerarquies falangistes del S.E.U., els estudiants van decidir de donar un pas endavant de gran importància.

Entre el 15 i el 21 de març, les Cambres de Filosofia i Lletres, Ciències Econòmiques i Dret van decidir *adherir-se públicament i per unanimitat a la Conferència pro amnistia dels presos i exiliats polítics espanyols anunciada a París per als dies 25 i 26 de març.*

La decisió dels estudiants fou anunciada en llurs butlletins informatius respectius i complementada per diverses accions, legals unes —com una petició d'excarceració de l'estudiant Helios Babiano, condemnat a 7 anys de

presó, per a permetre-li de continuar els estudis— i il·legals d'altres, —com una pintada massiva de les parets de la Universitat amb mots d'ordre en favor de l'amnistia, repartiment d'octavilles, etc.—.

No cal dir que la importància política d'aquesta acció és extraordinària. Com és sabut, l'anunci de la Conferència de París va posar la dictadura fora de sí: la premsa i la ràdio franquistes vomitaven cada dia insults i amenaces contra la Conferència i els signataris de la convocatòria, mentre la policia empenia una gran campanya d'intimidació contra els qui recollien signatures i adhesions a la Conferència a l'interior d'Espanya. I fou precisament en aquest clima d'histèria i de violència que els estudiants van acordar per unanimitat manifestar públicament llur adhesió a la Conferència, que és exactament el mateix que manifestar públicament llur oposició radical a la dictadura franquista.

Aquesta acció venia a donar estat públic al fet que hem esmentat més amunt, ço és: l'existència de dos poders, de dues organitzacions a l'interior d'una mateixa estructura legal, el S.E.U. De fet, els estudiants proclamaven la substantivitat de llur pròpia organització democràtica i donaven a llurs òrgans d'acció un contingut radicalment oposat al que li era legalment reconegut.

El pas següent havia de ser donar personalitat pública a aquesta organització pròpia i democràtica, unir totes les energies en una mateixa empena i aparèixer als ulls de tothom no ja com una força condicionada per una estructura aliena, sinó amb personalitat i veu pròpies.

Això és el que van fer tots els grups polítics universitaris antifranquistes. Units al voltant d'una mateixa taula, van decidir de publicar una *Declaració dels grups polítics universitaris de Catalunya*,¹ document d'importància excepcional, no sols pel fet de ser absolutament unitari —puix abasta des dels comunistes als demòcrato-cristians, passant pels progressistes, els nacionalistes i els socialistes— ans també pel fet de constituir una carta de l'acció antifranquista a la Universitat. Proclamada públicament la substantivitat i força de llur moviment unitari, els estudiants antifranquistes es converteixen en un factor importantíssim de la lluita de tot el poble espanyol, en una força capdavantera i exemplar —en molts aspectes— de la lluita general contra la dictadura del general Franco.

A primers d'abril va començar la repressió de la dictadura: les reunions de Cambres de Facultat van ser suspeses; els butlletins informatius, prohibits, alguns estudiants expedientats. El moviment universitari antifranquista va reaccionar immediatament publicant un butlletí il·legal unitari titolat "La Veu dels Estudiants", ensems que la Facultat de

Filosofia i la de Ciències Econòmiques es declaraven en vaga de protesta.

Aquesta era la situació en escriure el present treball. Passi el que passi els estudiants de la Universitat de Barcelona han donat ja un magnífic exemple de lluita, que cal admirar i estudiar. En molts aspectes, confirma de dalt a baix quin és el veritable camí a seguir per a lluitar amb èxit contra la dictadura franquista i obrir pas a la democràcia. Això és el que ens proposem de veure en les pàgines que segueixen.

LLUITA DE MASSES O MANIOBRES DE MINORIES.

La garantia d'una solució democràtica al problema polític del nostre país rau en l'enfortiment de la lluita de masses. Fora d'això no hi altra sortida —falsa sortida— que les maniobres entre camarilles nacionals i internacionals.

Els estudiants de la Universitat de Barcelona ens han donat una superba demostració d'efectivitat de la lluita de masses.

En produir-se l'agressió opusdeista —per exemple— res no era més fàcil que caure en la provocació, respondre a la violència amb la violència i reduir la lluita a una batalla campal entre dues minories aïllades de la gran massa dels estudiants. Aquest era, segurament, el propòsit essencial de l'Opus.

La reacció dels estudiants va ser, en canvi, molt lúcida. Els estudiants de Dret van emprar un instrument legal —la Cambra de Facultat— per a mobilitzar no una minoria sinó tots els estudiants. La Cambra de Ciències Econòmiques va fer el mateix i, gràcies a l'acció coordinada de les Cambres, la mobilització va atènyer totes les facultats. Quan, uns dies després, va ser anunciada la repetició del "Juicio Bufo", a la Facultat de Dret es van concentrar 4.000 estudiants disposats a manifestar-se.

Recolzats en una vaga total a les Facultats de Dret i Ciències Econòmiques i per la solidaritat activa de les restants Facultats, els membres de les Cambres van mantenir en tot moment la direcció de la lluita, van estar sempre a l'ofensiva i en condicions de donar, a cada instant, les consignes i orientacions adequades al desenvolupament de la situació. D'aquesta manera, els estudiants antifranquistes van donar un pas de gegant en la democratització de la vida universitària, van enfortir i eixamplar la presa de consciència antifranquista de la gran massa universitària i van desenmascarar el caràcter minoritari, maniobrer i infiltracionista de l'Opus Dei.

Mentre els estudiants antifranquistes es manifestaven en massa i obertament, els estudiants franquistes quedaven reduïts a una minoria aïllada, desprestigiada i rebutjada per la comunitat universitària. I una cosa va quedar ben demostrada: que davant dels mètodes dictatorials, violents i maniobrers de l'Opus —de la dictadura— no hi ha altre

¹ N. de la R. Aquesta declaració és publicada íntegrament en la nostra secció de "Documents".

mètode efectiu de lluita que el plantejament obert i resolució democràtica —de masses— de totes les qüestions.

L'APROFITAMENT DE LES POSSIBILITATS LEGALS.

Lluitar massivament i a escala general contra un règim de dictadura com el franquista no és una tasca que pugui ser resolta, exclusivament, amb mètodes clandestins. Cal mobilitzar les masses, hem dit, però per a mobilitzar-les cal anar allí on són les masses, aprofitar les formes d'organització que les masses ja tenen i crear-ne de noves si convé.

L'aprofitament de les possibilitats legals d'acció no és, certament, una tasca fàcil però els estudiants barcelonins ens n'han donat una lliçó.

Les posicions conquistades en les Cambres de Facultat —i tornem a l'acció contra l'Opus— permeteren d'utilitzar-les per a mobilitzar tots els estudiants d'una manera legal i, per això, més efectiva. S'arribà, així, a la situació absolutament inèdita en la història de la lluita contra les dictadures feixistes, que un organisme sindical creat per la pròpia dictadura servís per a convocar una vaga general contra aquesta, d'una manera pública, legal i 100% efectiva.

A més, la utilització de les Cambres de Facultat permeté de coordinar l'acció contra l'Opus en totes les Facultats, fent-la sortir del marc relativament estret d'una sola d'elles i convertint-la en assumpte propi i públic de tot el Districte Universitari i, fins i tot, de tot el país.

Una conseqüència important d'aquesta forma de lluita fou que els estudiants tingueren en tot moment la possibilitat legal de motivar i argumentar llur acció. Les actes oficials de les Cambres, els butlletins informatius de Cambra i, en cas necessari, una fulla especial, foren instruments insuperables per a elevar el contingut polític de la lluita i donar a tots els estudiants consciència clara dels objectius a atènyer.

Mentre els estudiants antifranquistes esdevenien únics representants de la legalitat, els membres de l'Opus Dei es convertien en representants de la il·legalitat i la indisciplina, invertint totalment els termes en què es presenta el pretès Estat de Dret franquista.

Però l'aprofitament de les possibilitats legals implica llur combinació amb les il·legals. Això és el que feren en tot instant els estudiants barcelonins. Les possibilitats legals — reunions de Cambra, publicació de les actes de les reunions, publicació dels butlletins informatius, delegacions col·lectives a les autoritats acadèmiques, etc. — foren perfectament combinades amb les il·legals — vaga, repartiment de fulls clandestins dels grups polítics d'oposició, etc. — per a mobilitzar tots els estudiants — i no tal o qual grup — en una lluita conscientment plantejada en el terreny polític.

L'aprofitament de les possibilitats legals va atènyer, però, el grau més elevat en la presa de posició de les Cambres en favor de la Conferència de París per l'amnistia. També aquí hi hagué combinació amb les formes il·legals de lluita — mots d'ordre pintats a les parets, repartiment de fulls clandestins, declaracions dels estudiants comunistes i progressistes, publicació d'un butlletí especial pel *Comité de Coordinació Universitari*, etc. —. De fet, la presa de posició de les Cambres Sindicals va significar la conversió d'aquestes en veritables òrgans autònoms de la lluita antifranquista dels estudiants i un trencament radical de l'estructura sindical corporativa creada pel franquisme.

LA UNITAT DELS ESTUDIANTS.

La dictadura ha especulat sempre amb la desunió dels antifranquistes per a mantenir-se en el poder. Es una vella tàctica que els opusdeistes, com és natural, van adoptar de seguida.

Els arguments que van emprar es poden reduir, en síntesi, als següents: a) Atacar l'Opus vol dir atacar l'Església. b) Lluitar contra l'Opus vol dir "fer el joc" als extremistes i, especialment als comunistes.

Els fets demostren prou bé que la unitat dels estudiants es va mantenir totalment. Però és interessant de veure que la majoria dels grups antifranquistes de la Universitat van prendre posició *explícita* contra els arguments de l'Opus.

Amb el primer, l'Opus esperava convertir la lluita política en lluita religiosa i fer passar la línia divisòria dels estudiants no per l'antifranquisme sinó per l'anticatolicisme.

Un rera l'altre, els estudiants del Front Nacional, els Universitaris Cristians, els estudiants del P.S.U. i les diverses Cambres van prendre posició contra aquest argument.

Els "Universitaris Cristians", per exemple, digueren en un full:

"...cap de NOSALTRES no pot sentir-se solidari dels fets esdevinguts el passat dia 23, ans al contrari, ferm i decidit oponent, perquè podem ser font de greus perjudicis per a la nostra Església, a la qual s'intentava defensar amb la "dialèctica dels pünyis i les pistoles", típica constant feixista, ja massa vegades utilitzada per a la mateixa defensa. Al capdavant, ¿com pot un insignificant grup pretendre de defensar o representar l'Església?"

La Cambra de la Facultat de Dret, en un informe oficial titolat "Nuestros Motivos", declarà també:

"Sortint al pas a possibles equívocs sobre la nostra posició, afirmem que la nostra protesta no va dirigida contra ELS PRINCIPIS RELIGIOSOS QUE INFORMEN L'OPUS DEI SINO CONTRA LA SEVA ACTUACIO POLITICA"¹.

¹ Aquesta polèmica és, d'altra banda, molt il·lustrativa. En denunciar l'Opus no en tant que institució reli-

Quant a l'argument que atacar l'Opus vol dir fer el joc als extremistes, fou denunciat pels mateixos estudiants catòlics del grup "Universitaris Cristians":

"El universitaris cristians, per ésser-ho, no farem el joc als qui, essent-ne també, prenen actituds incompatibles amb la nostra mentalitat, contràries a la nostra manera de ser, a la nostra formació espiritual, a les nostres conviccions socials i polítiques.

No fer el joc als uns no presuposa fer el joc a ningú, sinó, simplement, ésser fidels a nosaltres mateixos, als drets dels altres i a la nostra concepció democràtica de la Universitat i de la societat".

Els estudiants comunistes, en un full titolat "Declaració dels estudiants del P.S.U. de Catalunya", insistien en la qüestió:

"En la lluita per la llibertat ningú no "fa el joc" a ningú. En tot cas, tots "fem el joc" a la futura llibertat".

La unitat dels estudiants es mantingué, doncs, fermament davant els intents divisionistes de l'Opus. I no solament es mantingué: anà enfortint-se en la lluita contra les jerarquies falangistes i culminà en la ja esmentada *Declaració dels grups polítics universitaris de Catalunya*, primer document polític universitari totalment unitari i contribució importantíssima a la unitat de les forces anti-franquistes a tot Espanya.

Això ens demostra que la unitat no sols és necessària, sinó perfectament possible. En la lluita de masses contra la dictadura — a la fàbrica o a la Universitat — aquesta unitat es va forjant de mica en mica, a vegades de manera soterrada, d'altres de manera espectacular. Però la unitat a la base progressa cada dia en la multiforme implicació de les formes de lluita legals i il·legals. La unitat progressa i s'enforteix quan progressa i s'enforteix la lluita de les masses.

AQUESTA ERA, en els seus trets fonamentals, la situació política a la Universitat de Barcelona, en començar el mes d'abril.

Però la repressió del govern i la suspensió de tota mena d'activitats legals (Cambres, butlletins informatius, etc.) col·loquen el moviment universitari davant una nova etapa que, en molts aspectes, és decisiva.

giosa, sinó en tant que Institut religiós directament vinculat a la dictadura —o sigui en tant que *Institut de l'Església que fa política franquista*— els estudiants (que tenien al darrera dues Facultats en vaga, cal no oblidar-ho) van dir clarament que estan en contra d'una Església com l'espanyola, tan intimament lligada a la dictadura i tan compromesa en la defensa d'aquesta. Una advertència més —i de quina categoria— que la jerarquia eclesiàstica farà bé d'afegir a la llarga sèrie de les rebudes en els darrers mesos.

El pas a aquesta nova etapa ha de provocar, forçosament, dubtes i vacil·lacions. L'actitud d'alguns estudiants progressistes n'és un exemple: en ser suspeses, a mitjans d'abril, les reunions de Cambres, van proposar, com a forma de lluita, la dimissió en bloc de tots el que ocupaven càrrecs sindicals, consigna que obeeix a una concepció pseudo-radical de la lluita. Equival a deixar el terreny lliure a l'adversari, a abandonar les posicions assolides sense esgotar totes llurs possibilitats. A la Universitat aquestes posicions són la millor garantia de la unitat dels estudiants i el que cal en tot instant és defensar-les, no deixar-se prendre ni un metre de terreny i crear les condicions per a tornar a passar a l'ofensiva.

Cal que els estudiants tinguin en compte que en les condicions de la lluita antifranquista, les possibilitats legals no són mai legals en el sentit estricte de la paraula. *Aprofitament de les possibilitats legals vol dir crear situacions de fet a l'interior de la "legalitat" franquista, no previstes per aquesta i oposades al seu esperit.* Per a posar un exemple: si la dictadura prohibeix una reunió de Cambra, els estudiants han d'intentar reunir la Cambra al marge de la prohibició, sense fer-ne cas. Aquest exemple no és, naturalment, absolutament vàlid: és una il·lustració del que els estudiants poden fer tenint en compte la fortalesa ja assolida per llur moviment.

Ensems, cal que els estudiants enforteixin llurs organitzacions il·legals i les formes d'unitat ja existents. Fonamentar *tota* la lluita *només* en l'aprofitament de les possibilitats legals, és una concepció que pot frenar considerablement l'ampliació del moviment anti-franquista: el que cal és combinar constantment les formes legals de lluita amb les il·legals i, per això, cal enfortir les dues.

ELS ESTUDIANTS —hem dit abans— són ja un factor importantíssim i una força capdavantera de la lluita de tot el poble contra la dictadura del general Franco.

Cal, per això, que enforteixin llurs lligams amb la classe obrera, els intel·lectuals, la pagesia i els altres sectors democràtics del poble. *Cal, en certa manera, que surtin de la Universitat, però de forma sistemàtica, organitzada i en resposta a una exigència generalitzada de la massa universitària.*

Cada dia augmenten els símptomes prefiguradors d'una crisi revolucionària al nostre país. Els estudiants han de tenir en compte que, una vegada creades les necessàries condicions d'unitat i organització de les masses populars, un acció important de masses dels obrers, dels pagesos o dels estudiants, pot ser el senyal per al desencadenament de la vaga nacional pacífica que ha d'acabar amb la dictadura. I cal que, sense deixar-se desviar per les contingències, es preparin a complir llur importantíssima missió.

ALGUNS ASPECTES DE LA LLUITA IDEOLÒGICA A CATALUNYA

LA BURGESIA A LA RECERCA D'UN SISTEMA IDEOLÒGIC

“Sembla que siguem incapaços de dreçar una filosofia bàsica per a la nostra època, que promogui profundes conviccions i exerceixi un potent atractiu”. Aquestes paraules pronunciades per John Foster Dulles, pocs mesos abans de morir, davant del Consell Nacional de les Esglésies Cristianes dels Estats Units, plantegen amb extraordinària claredat el gran problema del pensament burgès contemporani: la degradació progressiva de les diverses variants de l'idealisme, la seva incapacitat per oposar al materialisme modern, al marxisme, una perspectiva teòrica que doni resposta a les necessitats de la humanitat.

La vida espiritual de la societat dividida en classes ha estat sempre caracteritzada per la lluita del materialisme filosòfic, concepció científica del món que avança i es desenrotlla, contra les distintes formes d'idealisme i contra les diverses teories idealistes lligades a la religió, concepcions totes elles que pretenen presentar el món com quelcom definitivament fet, estàtic, i detenir el progrés. La burgesia, suport del materialisme quan era una classe revolucionària, passà a sostenir les explicacions idealistes del món i de l'home des de que imposà el seu poder de classe sobre la societat. El viratge revolucionari que Marx i Engels imprimiren al materialisme filosòfic, deslliurant-lo de la seva inconsistència anterior, l'ha convertit en una explicació científica del món, en una poderosíssima força en la lluita de la classe obrera pel socialisme. Des d'aleshores les diverses escoles filosòfiques burgeses han adoptat la missió principal de combatre la concepció materialisto-dialèctica i de defensar la concepció idealista de l'univers i del règim social establert per la burgesia.

Els trets distintius de l'idealisme actual són: la humiliació de la raó, l'anti-intel·lectualisme, l'oposició de l'instint i de la intuïció a la raó. Es fan diversos intents de rejuvenir l'idealisme platònic o la mística medieval, es pretén enarborar l'irracionalisme com a senyera espiritual del món capitalista. Tot això demostra l'empobriment espiritual de l'actual societat capitalista, el caràcter regressiu de l'ideologia burgesa i la seva hostilitat a la concepció científica del món i al progrés social.

Es molt natural, doncs, que els grans dirigents del món imperialista es plantegin el problema a què fa referència la frase citada de Foster Dulles.

CARACTERÍSTIQUES DE LA LLUITA IDEOLÒGICA A ESPANYA

En el seu article *Marxisme i lluita ideològica*¹, Federico Sánchez assenyala com a característica fonamental dels problemes ideològics a Espanya, el fet

de la pervivència en el nostre país d'un poder estatal feixista en descomposició. Efectivament, aquesta característica tenyeix tots els problemes ideològics que es plantegen a Espanya i els confereix un caràcter específic que, en ocasions, ens allunya molt del plantejament que experimenten els mateixos problemes a la resta de l'Europa capitalista.

Per exemple, Federico Sánchez assenyala l'aspecte particularment retrògrad que presenta l'escolàstica tomista a Espanya, com a resultat d'haver servit, durant més de vint anys, de filosofia oficial del règim feixista avui en descomposició. Es evident que, en aquestes condicions, la burgesia espanyola tindrà serioses dificultats per a emprar el neotomisme com a barrera davant el desenvolupament de les ideologies democràtiques, i especialment el marxisme, entre les joves promocions intel·lectuals.

Per la mateixa raó, certes escoles filosòfiques burgeses, avui manifestament decrepites en el panorama europeu, poden presentar encara a Espanya un cert aspecte coherent i fins i tot combatiu. En aquest sentit, Federico Sánchez assenyala la filosofia d'Ortega i Gasset com un cos doctrinal que constitueix la principal reserva ideològica de què encara pot disposar la burgesia espanyola. Fins i tot la crítica reaccionària que s'ha fet de l'orteguisme durant aquests vint anys, contribueix a donar-li un aire progressiu.

La consistència de l'orteguisme a Espanya és visible en terrenys diversos: orienta editorials importants com La Revista de Occidente y Taurus, influeix des d'un cert nombre de càtedres universitàries en competència amb l'Opus, es difon mitjançant les edicions relativament barates d'Ortega de la col·lecció "El Arquero", i algunes de les seves idees (p. ex. la de les minories dirigents) impregnen extensos sectors de l'opinió pública espanyola.

Es natural, doncs, que la crítica del "liberalisme" orteguià aparegui avui com una de les tasques fonamentals de l'activitat filosòfica marxista en el sector cultural de llengua castellana.

LA SITUACIÓ DEL PROBLEMA A CATALUNYA

A Catalunya, però, el problema de la lluita ideològica contra les concepcions filosòfiques de la burgesia, presenta característiques especials.

En primer lloc, cal destacar l'escassa influència d'Ortega en l'àmbit cultural català. Les causes objectives d'aquest fenomen són diverses, però entre les més importants cal destacar la frivolitat de la teoria orteguiana sobre el fet nacional. La carència d'una explicació del problema nacional, el caràcter reaccionari de la seva teoria de la nació (directe antecedent de la falangista "unidad de destino en lo universal"), fa que l'orteguisme a Catalunya es presenti com una simple variant de les concepcions reaccionàries que identifiquen Estat i nació, i en definitiva sigui vist com una expressió del *centralisme castellà* amb tot el que aquesta qualificació té de pejoratiu. En el millor dels cassos, la lectura d'Ortega no ha representat per a les joves promocions intel·lectuals catalanes, més que una etapa inicial en el camí d'emancipació de les idees reaccionàries apreses a l'ensenyament oficial. Precisament l'atansament de molts intel·lectuals catalans joves al marxisme s'explica pel fet que el marxisme, ensems que una explicació científica del món i de la societat, ofereix una teoria coherent de la nació, fet molt important en l'ambient intel·lectual català.

En segon lloc, el característic retard ideològic d'Espanya davant els corrents de la filosofia burgesa a Europa, no és tan gran a Catalunya com a la resta del país. Això vol dir que algunes escoles com l'existencialisme, el neopositivisme i el personalisme, exerceixen una certa influència en determinats nuclis catalans. Aquest fenomen reflecteix el fet objectiu de ser Catalunya una de les regions d'Espanya més desenvolupades des del punt de vista capitalista, i respon a la

relativa freqüència i estabilitat dels lligams ideològics de Catalunya amb França i Itàlia. La influència de l'existencialisme és visible en certes publicacions universitàries¹, el neopositivisme marca els treballs de l'anomenada *escola històrica catalana*, el personalisme d'Emmanuel Mounier impregna les pàgines de la revista *El Ciervo* i els treballs de certs "catòlics progressistes".

En tercer lloc, l'aparició de corrents progressius en el camp catòlic, fet general a tot Espanya², adquireix a Catalunya característiques d'especial importància. Ho demostren així la influència que aquests corrents juguen en certs sectors universitaris, els punts de vista que s'expressen en revistes d'informació general (col·laboracions de Llorenç Gomis a *Destino*, enquestes a *Revista Gran Via*, etc.), el conjunt d'articles i col·laboracions d'*El Ciervo*, les traduccions al català de certs autors del "modern" catolicisme francès realitzades per l'Editorial Estela, la tasca d'alguns col·laboradors de *Serra d'Or* (on es barregen intel·lectuals catalans de diverses tendències sota l'empremta de Montserrat), etc.

Les condicions socials i històriques de Catalunya juguen un paper important en aquest aspecte. El catolicisme té al nostre país tradicions històriques seculars, i l'Església —com a tot Espanya— ha exercit sempre la seva influència en política. Quan, com a conseqüència de la mobilització popular contra l'ocupació napoleònica, es va posar a l'ordre del dia la revolució burgesa, l'Església va jugar el paper de principal defensor del feudalisme³; després, quan Catalunya es va convertir en la regió més desenvolupada d'Espanya, la clerecia va passar a constituir una de les bases més sòlides del règim capitalista⁴. Balmes significa justament aquest canvi de posició del clero català. Finalment, des de que el moviment nacional català es convertí en un fet polític important, l'Església no ha cessat de fer esforços per prendre'n la direcció. En aquest sentit cal recordar tota la línia que va des del bisbe Torras i Bages (la seva obra *La Tradició Catalana* i gran quantitat d'articles diversos) fins al canonge Carles Cardó (no sols la seva *Histoire spirituelle des Espagnes*, publicada a l'exili, sinó tota la sèrie d'articles i assaigs recentment editats en els volums que li ha dedicat Editorial Ariel). Aquest esforç per a fusionar catolicisme i nacionalitat ha quallat en la significació catalanista que ha adquirit la cançó de "La Santa Espina", en paradoxes tan aparentment inexplicables com que la crida d'Esquerra Republicana (partit anticlerical) a la insurrecció d'octubre del 1934, es fes amb l'acompanyament del "Virolai de la Moreneta" i en tot el complex religiós i patriòtic que avui representa Montserrat.

Així és com a Catalunya, un cert "catolicisme progressista", que es manifesta per una actitud polèmica amb les tradicionals posicions reaccionàries de la jerarquia eclesiàstica, que s'arreglera en la línia de les revistes franceses *Esprit* o *Témoignage Chrétien* que, de vegades s'expressa mitjançant fórmules fortament influenciades pels teòrics de la no-violència (Gandhi, Lanza del Vasto, etc.), té les més àmplies possibilitats de jugar a Catalunya el paper del liberalisme orteguà a la resta d'Espanya. I, el mateix que passa amb l'orteguisme, pot convertir-se —malgrat les intencions personals d'alguns dels seus sostenidors— en una força ideològica que, en oposar-se a la difusió de les concepcions de la classe obrera, serviria objectivament els interessos de la burgesia.

1 Cf. Albert Prats: *Els corrents ideològics entre els universitaris catalans*, "Horitzons", núm. 1, quart trimestre 1960.

2 La persistent actitud de les jerarquies de l'Església prestant suport al franquisme, havia de produir per força l'escisió del camp catòlic i l'aparició d'un "catolicisme d'esquerres". La difusió aconseguida per les traduccions castellanes de Teilhard de Chardin i els articles i conferències de Fernández de Castro i d'Aumente, en són un exemple.

3 Cal recordar, com a simple enumeració de fets, la *Instrucció pastoral de 1812* signada per tots els bisbes catalans, que condemnava la llibertat d'impremta i reclamava la restauració del Tribunal del Sant Ofici; el paper dels bisbes catalans en 1822, recolzant la Regència absolutista de la Seu d'Urgell (que presidia l'arquebisbe de Tarragona); les protestes del bisbe de Vic en 1826 perquè no es restablís la Inquisició; les juntes de clergues de Vic i Manresa, dirigint els aixecaments reaccionaris del 1825 i 1827; el suport donat per l'Església a la reacció tot al llarg de les guerres carlines, etc.

4 La qual cosa no li impedí fer-se portantveu de les concepcions més obscurantistes: vegeu, per exemple, l'obra del canonge Sardà i Salvany *El liberalismo es pecado*.

Aquest article no pretén fer una anàlisi dels principals problemes ideològics que es plantegen i es plantejaran al "catolicisme progressista", ni quines són les respostes que ha de donar la crítica marxista. Es proposa únicament apuntar, de manera esquemàtica, alguns dels enfrontaments que se suscitaran entre les posicions dels "catòlics progressistes" i el dogmatisme de l'Església, i consegüentment deixar indicat el paper que ha de jugar la crítica marxista en aquest combat ideològic.

a) *La renovació del tomisme.*

Lleó XIII en l'Encíclica *Aeterni Patris* (1879) ja va prescriure l'ensenyament de la doctrina de Sant Tomàs en els establiments catòlics. Recentment, Joan XXIII s'ha expressat així dirigint-se al Vè Congrés Tomista Internacional (Roma, 13-17 setembre 1960): "La doctrina de Sant Tomàs, pel fet d'estar més d'acord amb la veritat revelada, els escrits dels sants pares i els principis de la recta raó, ha estat adoptada per l'Església com a doctrina pròpia;... estem segurs que els principis del Doctor Angèlic són vàlids per a tots els temps¹.

Malgrat aquesta norma disciplinària adoptada pels pontífexs, són molts els intel·lectuals catòlics que tenen dificultats per admetre la necessitat d'alinear-se sobre les posicions tomistes. Aquesta escolàstica del segle XIII es revela inassimilable pels esperits contemporanis. Dom Gregori M. Minobis² diu: "L'escolàstica i concretament Sant Tomàs, no interessen gairebé gens a la major part dels catòlics d'avui, ni tan solament als qui se senten preocupats per trobar una expressió o una síntesi intel·lectual coherent de llur fe". ¿Per què? Perquè, segons un neotomista tan distingit com Etienne Gilson, aquesta doctrina és erròniament presentada i perquè, en nom seu, s'ha usat en filosofia d'un procediment vàlid només en teologia: condemnar per via d'autoritat en lloc de refutar per via de raó. Per aquest motiu, els neotomistes (E. Gilson, Jacques Maritain, etc.) s'esforcen a presentar Sant Tomàs sota un aspecte agradable i a "modernitzar" la seva filosofia.

Un dels procediments (és l'emprat per Gilson en la seva recent *Introduction à la philosophie chrétienne*³, consisteix a estudiar només les idees fonamentals. Aquesta "selecció" permet suprimir les parts més decrepites de la doctrina, com l'angeologia i la moral. Nogensmenys, àdhuc la part anomenada "filosofia de la naturalesa", en ésser considerada en el marc del món dels nostres dies i de les espectaculars descobertes actuals de la física, adquireix un aspecte tan arcaic que resulta grotesc. I és lògic que sigui així, car els neotomistes esperen que llur filosofia quedi fora del camp d'acció dels moderns progressos de la ciència, gràcies a reforçar el caràcter abstracte de llurs formulacions. Els catòlics han après a ser prudents i a separar totalment la fe dels resultats científics⁴.

Un altre procediment és el suggerit per Dom G. M. Minobis en l'acte citat. Aquí es proposa una integració del tomisme amb les doctrines filosòfiques modernes i s'assenyala un procediment: la confrontació del tomisme amb altres sistemes. És clar que aquesta proposta d'aparença tan oberta, és limitada per l'autor al valor purament lògic del sistema. Diu: "... donades les condicions radicalment limitades del l'home, que se sent necessitat d'un sistema per tal de poder descobrir la veritat, ens resulta impossible de destriar veritat i sistema, con si aquella tingués una presentació o formulacions independents d'aquest

¹ Text llatí a *l'Osservatore romano* 18 set. 1960; text castellà a *Ecclesia* núm. 1003.

² *Serra d'Or*, desembre 1960, pág. 4.

³ Ed. J. Vrin, París 1960.

⁴ "Hi ha creients que avui es mostren inquiets davant la idea que sens dubte un dia es reeixirà a produir experimentalment matèria vivent, i fins i tot, potser molt més tard, espècies humanes. Encara que aquest somni es realitzés, no hi hauria cap motiu d'inquietud. L'única cosa que la teologia ensenya en aquest aspecte és que Déu ha creat cada ànima humana individualment en el moment que l'embrió es converteix en un cos humà" (E. Gilson: *Le philosophe et la théologie*, A. Fayard, París 1960. pág. 241-242).

... No podem, doncs, confrontar sistema i veritat, almenys mentre romanguem subjectes a les condicions de limitació vigents en aquesta vida present". ¡Amb aquesta argumentació tan frívola, Dom G. M. Minobis prescindeix del criteri de la pràctica, que ens permet saber el grau de veritat objectiva d'una concepció! Així és com en ple segle XX la filosofia segueix essent considerada *ancilla theologiae*; els dogmes serveixen de base de partida i s'exclouen de tota discussió. Dit d'una altra manera: no es planteja el problema de saber el que és veritat; es tracta solament d'escollir la filosofia que completarà més útilment el credo.

b) Ciència i religió

Acabem de veure, doncs, que, per l'Església, el perill en filosofia no ve solament de la crítica sinó també del que —emprant el seu propi llenguatge— podríem dir-ne les temptacions: en aquest cas, de l'atractiu del pensament racional. Veurem ara que hi ha altres dues temptacions terribles: el pes de la realitat convenientment analitzada i l'atractiu del socialisme.

En aquest apartat ens ocuparem de la primera.

Hi va haver una època en què els defensors de la religió rebutjaven purament i simplement les veritats científiques per la sola raó que contradeien el dogma. Però la veritat s'obre camí irresistiblement. Avui que les diverses branques de la ciència es lliguen entre elles i, preses en conjunt, donen el quadre grandios d'una naturalesa infinita en l'espai i eterna en el temps, ja no queda lloc per a l'"altre món".

No val la pena de recordar els mites antics sobre la creació del món en sis dies, el descens de Déu el setè, la creació del l'home amb fang, la d'Eva amb una costella d'Adam, etc. L'Església mateixa reserva aquestes llegendes per als nens del catecisme o per als homes senzills disposats a creure-les. Però té els seus filòsofs que donen hàbils interpretacions i "concilien" brillantment el Gènesi i l'evolucionisme. Aquest ensenyament parcial doble és precisament un dels aspectes més desagradables de la propaganda de l'Església: es tracta d'una doctrina que té tantes versions del dogma com públics l'escolten.

¿Quina pot ser la posició dels "catòlics progressistes" enfront de l'oposició irreconciliable entre ciència i religió? L'Església insisteix que no hi ha tal oposició i acusa els marxistes de mantenir l'actitud "passada de moda" de subratllar-la. En aquesta tasca aprofita tots els esforços de les escoles idealistes actuals que empren, sobretot, dues tàctiques: d'una part s'esforcen a rebaixar la dignitat de la ciència i de la raó; d'altra, donen una interpretació idealista i religiosa dels resultats de la ciència actual. Així és com es pretén "conciliar" la religió i la ciència.

La posició dels marxistes ha de ser ben clara. D'una banda, lluitar contra totes les temptatives d'humillar la ciència. D'altra banda, difondre els principis del marxisme per fer veure com el progrés de la ciència n'és una esclatant confirmació i contribueix al continu enriquiment del materialisme dialèctic. Així s'impedirà que les dades de la ciència siguin falsejades (com s'intenta freqüentment amb la teoria de la relativitat d'Einstein, amb el principi d'indeterminació d'Heisenberg, etc.) i utilitzades abusivament per contradir un caricaturesc materialisme mecanicista, que avui no defensa ningú, i que els ideòlegs de l'Església insisteixen a qualificar de marxisme.

c) La lluita contra el marxisme

L'altra gran temptació és l'atractiu del socialisme.

Abans, els adversaris del marxisme es limitaven a ignorar la seva existèn-

cia. Fins no fa gaire, el materialisme dialèctic no es comptava entre les preocupacions dels filòsofs acadèmics que s'havien quedat tranquils penjant-li l'etiqueta de "filosofia barroera, primitiva, poc digna de tenir-se en compte".

No obstant, en els últims deu anys la situació ha canviat radicalment. Els èxits econòmics i socials del socialisme són palpables. Les seves conquestes científiques i culturals, innegables. I aquests èxits han estat obtinguts per pobles que en llur obra creadora recolzen en la concepció filosòfica del materialisme dialèctic. El marxisme s'ha fet massa perillós perquè simplement pugui ser negat.

Ara resulta que cal estudiar-lo a fons i refutar-lo. Són escrits llibres dedicats a l'anàlisi i crítica del marxisme (els famosos dels jesuïtes Wetter i Calvez, el del dominic Bochenski, etc.), hi ha universitats que organitzen cursos especials destinats a combatre el materialisme dialèctic, són convocades conferències internacionals en les quals els teòlegs catòlics i els teòrics del socialisme reformista es comuniquen llurs experiències en la tasca de "refutar el marxisme".

El canvi d'actitud resulta espectacular en la pròpia obra del P. Bochenski. Fa uns anys, aquest dominic escrivia: "...el materialisme dialèctic a més d'una aberració és un pecat ... tot cristià ha de considerar aquesta doctrina no solament com falsa i perniciosa, sinó com quelcom de satànic". Actualment el mateix P. Bochenski escriu: "La filosofia marxista conté indubtablement molt bons pensaments. Adhuc les afirmacions que són falses o exagerades (el materialisme i la majoria de les lleis de la dialèctica) contenen generalment algun element just. Es pot afirmar que poden ser defensades separatament cada una de les parts que el componen".

El prestigi del marxisme en el món d'avui ha arribat a ser tan gran que els seus propis enemics, per a contradir-lo, es veuen obligats a acceptar alguns dels seus principis. Aquesta nova actitud té gran importància per la influència que juga prop dels "catòlics progressistes". Alguns d'ells arriben fins a una acceptació quasi total de la teoria marxista de la societat, del materialisme històric.

De creure els nostres adversaris, actualment no existeix cap lluita entre el materialisme i l'idealisme per la senzilla raó que la filosofia idealista no existeix. Cap tomista, ni existencialista, ni neopositivista, no es considera representant de la filosofia idealista. Tots es declaren adversaris de l'idealisme, que diuen refutar igual que el materialisme.

Succeeix en filosofia el mateix que s'observa en l'apologia del capitalisme: avui els partidaris més actius del capitalisme neguen que el capitalisme existeixi. Per art de magia el capitalisme s'ha fet "popular" o ha desaparegut i és tan sols un "miratge dels comunistes". De la mateixa manera que s'ha estimat l'idealisme en filosofia.

¿Quina és la finalitat d'aquesta farsa? En proclamar passada de moda la lluita entre idealisme i materialisme, en declarar que ambdues tendències són anacronismes filosòfics, el que volen els nostres adversaris és afeblir la solidesa de la concepció materialista del món, esborrar les divisòries entre les dues concepcions oposades i irreconciliables.

Els catòlics que es col·loquen en posicions progressistes mereixen tot el nostre respecte. Però això no fa desaparèixer les divergències de principi que ens separen de tots els defensors de les filosofies idealistes i religioses. Quan hi ha catòlics que diuen, per exemple, que el materialisme històric és susceptible d'entendre's amb la religió, els marxistes hem de demostrar la inconsistència de llur tesi. Renunciar a la lluita contra l'idealisme, seria una traïció als drets de la ciència. El pensament marxista és materialista perquè reposa sobre una concepció científica del món, i, precisament per això, "l'explicació del nostre programa" —deia Lenin— "comprèn necessàriament l'explicació de les veritables raons de ser, històriques i econòmiques, de la boira religiosa".

d) La doctrina social de l'Església

Aquesta "doctrina social" fou formulada per primera vegada l'any 1891 en l'Encíclica *Rerum Novarum* del Papa Lleó XIII i desenrotllada en alguns aspectes pels pontífexs posteriors. És significatiu que el nou Papa, Joan XXIII, hagi considerat necessari de dedicar la major part de la primera encíclica del seu pontificat (*Ad Petri Cathedram*, 29 de juny de 1959) a oposar al socialisme científic, al marxisme, la "doctrina social de l'Església".

La seva finalitat reaccionària és exposada explícitament pel canonge Carles Cardó quan, amb referència a l'intent de l'Acció Social Popular, diu que, si no hagués fracassat, "avui tindriem a Barcelona, cinquanta, seixanta, potser més milers d'obriers catòlics que, en l'aspecte de l'ordre públic i en l'electoral, serien un dic eficacíssim contra la revolució"¹.

El caràcter reaccionari d'aquesta "doctrina social" és palès no solament en la finalitat de dividir la classe obrera en la seva lluita per la revolució socialista, sinó en la mateixa exposició dels seus principis: la propietat (i no el treball) com a primer mitjà de relació entre l'home i la naturalesa, l'harmonia i la conciliació de les classes socials, la defensa del capitalisme (només es condemnen els "abusos"), l'ideal corporatiu de col·laboració entre patrons i obrers, etc.

Es molt normal que els "catòlics progressistes", pel fet de ser progressistes, entrin en contradicció amb semblant doctrina. Això explica els esforços que es fan per a "modernitzar-la" i presentar-la sota un aspecte combatiu i quasi revolucionari. Aquesta és la tasca a què es dediquen nombre de joves sacerdots (el P. Rafael Alberdi, el P. Casimir Martí, etc.) Alguns arriben a fer llargues exposicions assenyalant totes les "coincidències" de la doctrina social de l'Església amb el marxisme.

L'ACTITUD DELS MARXISTES ENFRONT DELS CATÒLICS

D'una manera certament esquemàtica hem assenyalat alguns dels problemes que es plantegen a les posicions "catòliques progressistes" i hem apuntat quina ha de ser la crítica, sense concessions en el terrenys dels principis, que ha de presidir la posició dels marxistes.

El problema que ara volem plantejar és el de si és possible simultàniament la crítica ideològica i l'aliança política amb les forces catòliques, perquè cada dia és més clar que aquesta aliança l'exigeixen les actuals condicions objectives per la lluita contra la dictadura, i en el futur serà necessari reforçar-la per avançar en la lluita per la democratització d'Espanya.

La idea central que orienta els comunistes en aquest aspecte és que no s'ha de "col·locar la qüestió religiosa en primer pla, lloc que no li correspon", com deia Lenin. El primer lloc correspon a la lluita de classe de tots els treballadors catòlics i no catòlics, contra l'explotació i l'opressió.

La burgesia intentarà aprofitar les ideologies "catòlico-progressistes" per subratllar el seu caràcter catòlic i junyir-les al carro del capitalisme, apartant així masses treballadores de la lluita pel socialisme. La crítica marxista, pel contrari, ha de fer veure clar que la línia divisòria no passa entre catòlics i ateu, sinó entre explotats i explotadors. Ha de convèncer els "catòlics progressistes" no solament que llurs principals enemics són els monopolis i les forces polítiques que els recolzen, sinó que el règim socialista és compatible amb llur fe religiosa i amb l'exercici del culte, que les masses catòliques poden i deuen contribuir a l'edificació de la societat socialista, que no exclou la col·laboració de distintes forces polítiques i d'homes amb distintes creences.

La concepció marxista de la lluita antireligiosa no suposa de cap manera una pràctica repressiva. No hi ha res més allunyat de l'anticlericalisme petit-burgès que el plantejament marxista del problema religiós¹. Es per aquesta raó que en els països socialistes tothom té el dret de practicar la religió que vulgui o de no practicar-ne cap; el principi de llibertat de consciència és respectat rigorosament. Els partits comunistes de tots els països consideren la lluita antireligiosa com una lluita d'idees contra una concepció hostil a la ciència i al progrés, i sostenen aquesta lluita per mitjans intel·lectuals.

A més, una *aliança* entre marxistes i altres forces no és una *fusió*. Suposa el mutu reconeixement del que ens fa *diferents*. El concepte d'aliança entre forces socials diferents o entre llurs representacions ideològiques suposa la unitat i simultàniament la lluita. Es un concepte dinàmic. Del que es tracta és de reforçar la unitat respectant la diferència.

I justament per a reforçar la unitat (un dels elements de l'aliança) per a fer-la més sòlida, cal que els marxistes no oblidem la lluita ideològica. Unicament així aconseguirem que els moviments "catòlico-progressistes" no juguin el paper d'ideologia al servei de les forces més reaccionàries de la burgesia, la qual cosa els permetria neutralitzar ideològicament extensos sectors de la petita i mitjana burgesia urbana i rural. Sectors que són destinats a jugar un paper d'importància en la lluita per la democràcia.

L'actitud dels marxistes en aquesta perspectiva de la lluita ideològica ha de ser, doncs, clara: d'una banda, crítica de les creences religioses i denúncia del contingut de classe de les posicions de l'Església; d'altra banda, recerca de totes les possibilitats de cooperació amb els catòlics per a les tasques pràctiques urgents i per a un programa comú més llunyà.

¹ Marx escriu en *El Capital*: "El reflex religiós del món real no podrà desaparèixer fins que les condicions del treball i de la vida pràctica presentaran a l'home relacions transparents i racionals amb els seus semblants i amb la naturalesa. La vida social, la base de la qual està formada per la producció material i les relacions que això implica, no es desprendreà del núvol místic que l'enterboleix fins al dia que es manifestarà com l'obra d'homes lliurement associats, actuant conscientment i dirigint llur propi moviment social" (Ed. Sociales, t. I, pàg. 96).

LA COMPILACIÓ DEL DRET CATALÀ

PER A MOLTS ha estat una sorpresa que Catalunya hagi conquerit una reivindicació tants anys perseguida, com és la "Compilació del Dret Català".

¿La "Compilació del Dret Català" és fruit d'una "liberalització" del règim, és una victòria del poble català en la seva lluita per conservar la seva personalitat nacional, enfront de la política absorcionista del franquisme?

Creiem —i intentarem de raonar-ho— que no hi ha cap mena de liberalització del franquisme i que sols en un determinat sentit pot parlar-se de victòria.

La "Compilació" és un èxit en el sentit que ha atès un objectiu llargament perseguit i desitjat pels professionals del dret i els intel·lectuals catalans.

Des de la Renaixença, cada generació de juristes ha tingut la persona o el grup que ha creat, més o menys encertadament, el seu projecte de codificació del disgregat i macilent dret català¹.

El fet que fins al 1960 no hagi estat una realitat el vell anhel té la seva justificació. La més concreta és que el franquisme en fer aquesta concessió ha volgut donar la sensació que parava atenció a les aspiracions catalanes i que es feia ressò dels desigs del poble català. A contracor, com cada vegada que ha hagut de doblegar-se renunciant malament a la seva idea de l'Espanya "Una y Grande", Franco, davant el malestar regnant a Catalunya, davant l'enfortiment del sentiment nacional i davant les cada dia més decidides

demostracions d'animadversió que li ha prodigat el poble català, ha fet que les "Cortes" aprovessin —desconegut a còpia d'esmenes i retallades— el projecte redactat pels juristes catalans.

Més endavant hem de veure la nul·la transcendència, fins i tot diríem el sentit negatiu, de la concessió feta pel franquisme, sobretot en relació amb la propaganda que dintre i fora de Catalunya hom ha fet de la qüestió. Però, malgrat això, la primera conclusió a què hem d'arribar és que, per petita que sigui, ens trobem davant una victòria del poble català i davant una concessió del règim, feta a contracor i amb la migradesa y recel *amb què són pagades les derrotes*.

ANANT concretament al tema, sorgeix una primera qüestió: ¿per què Catalunya, que en altres moments ha tingut la possibilitat d'aconseguir amb molt menys esforç la "Compilació" ha hagut d'esperar l'hora present per a aconseguir-la?

Ni la vella Mancomunitat, ni la mateixa Generalitat no van menar mai una lluita seriosa per assolir la codificació del dret català. En el Parlament català no va existir mai una comissió codificadora ni s'hi va considerar mai seriosament la qüestió, no obstant i que hi seien els més preeminents homes de dret de Catalunya.

L'obra legisladora del Parlament català va ser intensa i, en molts sentits, digna de consideració i estudi, sense que —a part el treball del Tribunal de Cassació català— trobem enlloc una orientació cap a la compilació, ni tan sols un estudi a fons per a fer possible l'aplicació de les velles institucions del dret català.

L'explicació és que, pràcticament, el problema del dret català, com a recull de les velles institucions, des dels Comtes-Reis fins a Felip V, està plenament superat. La immensa majoria d'institucions —salvant tan sols, i amb moltes reserves, les relacions patrimonials entre marit y muller i les successions— tenen un regust purament històric i, en la pràctica, absolutament intranscendent.

En una etapa convulsiva —revolucionària— com va viure la Generalitat, la qüestió no

¹ Els principals projectes de codificació del dret català són els següents: *Memòria de Duran i Bas*, publicada l'any 1883. Constava d'un pròleg, d'una introducció, la memòria pròpiament dita i l'articulat.

Avantprojecte de l'Acadèmia de Dret de Barcelona. Any 1896.

Avantprojecte de l'Acadèmia de Jurisprudència de Barcelona. Any 1899.

Projecte de F. Romaní i Joan de Déu Tries. Any 1903.

Projecte de J. Permanyer. Any 1915.

Projecte del 1930. Elaborat per una comissió de juristes catalans sobre la base de la "Memòria" de Duran i Bas. La República, en concedir autonomia legislativa al Parlament català va fer inútil el projecte.

Projecte de la Comissió de Cultura del Col·legi d'Advocats de Barcelona. Any 1952. Ha estat la base de la "Compilació", per bé que molt modificat per les nombroses comissions i subcomissions que se n'han ocupat.

era codificar el dret vell i abandonat pels mateixos catalans, sinó crear un dret viu, adequat al moment, fruit de l'etapa històrica que s'estava vivint. Concretament, crear el dret que havia de donar perfil i consistència, en el cas concret de la Generalitat, a la revolució democràtico-burguesa i arreconar definitivament els darrers residus del dret feudal.

La repercussió, el fruit, de la revolució democràtico-burguesa al camp va ésser la "Llei de Contractes de Conreu". Quant a les institucions del capitalisme industrial, s'anava des dels tímids controls obrers, passant per una àmplia legislació sobre cooperatives i institucions gremials, fins als primers organismes de seguretat social.

En aquest sentit, els nostres jacobins van desenrotllar una tasca, tan discutible com es vulgui, però que l'arribada del franquisme impedeix de mesurar en totes les seves proporcions. El cert és que hom va legislar tenint en compte una situació històrica i social concreta. I el cert és que aquesta situació ha estat voluntàriament oblidada pels forjadors de la "Compilació".

La "Compilació" és una veritable peça de museu, tan inoperant per al poble català que ha de fer-ne ús, com per als jutges i advocats que han d'interpretar-la i aplicar-la. Parlar a l'any 1961 de l'"aixovar" o de l'"escreix" o de l'"agermanament", dóna immediatament la idea que hom no treballa sobre institucions vives, sobre situacions que necessiten una plasmació en la llei, sinó sobre troballes de l'arqueologia i el folklore.

Les lleis, les institucions legals, són sempre fruit de llur temps. Donen forma jurídica a situacions plantejades de fet i el legislador no fa altra cosa que donar-les la força de la promulgació. Cada moment històric té les seves situacions i necessitats derivades del conjunt polític, econòmic i social, i el legislador recull el que ja és viu, el que ja aquell conjunt ha creat i li dóna forma, converteix les situacions de fet en dret aplicable, manejable.

Els cossos legals, des dels Usatges fins a les lleis civils de la revolució cubana, no fan altra cosa que canalitzar, donar estructura, a una situació, filla del temps, que ja és viva en el poble.

La tradició històrica, en el moment de dictar o codificar les lleis que les condicions històriques creen, serveix únicament com a pauta, com a norma, com a orientació per a una continuïtat, assenyalant, potser, la tècnica en què la nova legislació ha de moure's.

La "Compilació" no reuneix cap de les condicions que justificarien la seva promulgació. No recull cap dels problemes essencials que avui viu el nostre poble. Els nostres pagesos no trobaran en la "Compilació" ni un mot sobre llur situació, regulada per les confoses, arbitràries i feudals disposicions sobre arrendaments i parceries, que són igualment aplicables al minifundista gallec, al jornalier andalús i al rabassaire del Penedès.

Les cooperatives catalanes i moltes de les societats capitalistes de la petita i mitjana burgesia catalana, amb característiques ben diferents de les anònimes de l'oligarquia financera, no trobaran ni la més lleugera al·lusió dintre la "Compilació" que no regula —i no per manca de matèria— ni un mot sobre el dret de societats i hauran de regir-se per la legislació imposada pel franquisme.

En conclusió: res del que a Catalunya és viu i necessita una regulació legal particular, específica, no troba un recó a la "Compilació".

JA SABEM que els juristes, tan eminents com —amb lleugeres excepcions— reaccionaris, que han fet el projecte de "Compilació" no es propovasen —i difícilment podien proposar-s'ho— de fer altra cosa que la que han fet: recollir en un volum no gaire ortodox —ni des del punt de vista tècnic-jurídic— unes quantes institucions legals anteriors a Felip V i al Decret de Nova Planta, amenaçades de desaparició perquè ni el poble, ni els advocats, ni els jutges, no recordaven que existissin. I no ho recordaven perquè la necessitat de fer-ne ús ha estat ja superada per les circumstàncies.

Davant d'aquesta situació, si els homes de lleis catalans haguessin volgut fer un autèntic treball legal, si haguessin volgut respondre a una autèntica necessitat catalana, haurien hagut d'emprar el vell dret català per assenyalar allò que el va fer nèixer diferenciat del de la resta d'Espanya i per a indicar quines són, avui, les peculiaritats de la nació catalana que fan necessari que les institucions reguladores de la nostra vida social i econòmica tinguin personalitat pròpia.

El problema del nostre camp requereix solucions que la "Compilació" no aporta amb el seu silenci sobre les particularitats de les nostres parceries i emfiteusis (rabassa morta). Segons el contingut de la "Compilació", sembla totalment acceptable que el nostre camp es regeixi per les normes de l'anomenat Dret Comú. Els nostres pagesos, lligats a la fèrula d'una legislació anacrònica, o bé continuaran sotmesos a la "Ley de Arrendamientos Rústicos" o bé seguiran emigrant del camp per refugiar-se en qualsevol situació en una vila o ciutat.

I tantes i tantes petites empreses d'estructura familiar de la petita i mitja burgesia catalana seguiran sotmeses a una legislació pensada exclusivament en profit de les grans societats anònimes de l'oligarquia monopolista, sense armes legals per a defensar-se de llur escomesa.

En resum, la "Compilació" només serà útil per als vells advocats pledejadors i estira-cordetes —cada dia més rars, sortosament— que podran fer-ne un gran ús quan els caigui a mà un plet d'aquells que duren vint anys.

HEM VOLGUT, amb aquestes ratlles, assenyalar un fet incontestable: la "Compilació" no canviarà absolutament res en la vida catalana ni respon a un canvi de les condicions d'existència del poble català. És un instrument nascut mort i destinat al fet que hom obliidi ràpidament la seva existència. Les institucions que intenta ressuscitar seguiran tan mortes com ho eren abans de la "Compilació".

Mentre els nostres pagesos i industrials, mentre els nostres obrers i petits burgesos, cada vegada que tinguin necessitat de resoldre un problema legal viu, hagin de recórrer a les lleis i normes del règim franquista, la "Compilació" no servirà per a altra cosa que per a fer-ne edicions amb cantells daurats —i potser, fins i tot, en català— per adornament de les biblioteques dels nostres advocats.

I després del franquisme el dret català serà el dret que veritablement respondrà a les necessitats vitals d'una societat catalana llençada pel camí del desenrotllament democràtic, diferenciada de la resta dels pobles hispànics però en estreta unió amb tots ells.

La "Compilació" ha estat promulgada per la dictadura per tal d'apaivagar la inquietud del poble català. Ho ha fet, però, sense gens de satisfacció i si no ha oposat una major resistència és, precisament, perquè és conscient de la inoperància de la "Compilació". D'altra manera, d'haver considerat que la "Compilació" havia d'aportar quelcom de positiu al poble català la seva resistència hauria estat molt més forta.

Es en aquest sentit que cal dir que, així com s'ha arrencat —amb la lluita— aquesta petita part de l'immens botí que el franquisme ha usurpat a Catalunya, cal lluitar fins arrencar els restants bocins, bon xic més substancials que la "Compilació":

—El dret a l'ús del nostre idioma.

—La defensa de la nostra cultura

—L'ensenyament del català

—El recobriment o impulsió d'institucions socials plenament nostres.

Heus aquí una sèrie de reivindicacions a l'abast del nostre esforç, si aquest manté la seva energia i continuïtat.

"Tirà és càrrec pudent de tota llegea, mort de tota bondat, renegament de Déu i de tota llei, coltell contra la cosa pública, enemic de tota virtut, confusió de tota noblea, segeta contra tota veritat, renegat falsari sense tota fe o llei, corruptor de tota lleialtat, traïdor manifest, públic lladre, dimoni encarnat, notori fill del diable ... la presència del qual corromp l'aire e fa tremolar la terra e procura infinits mals al món ... e contra ells se deu commoure e es deu llevar lo cel e la terra e la mar e tota consciència tement Déu fins que l'hagen mort e foragitat de tot lo món".

FRANCESC EIXIMENIS (1340 - 1409)
[Del *Regiment de la Cosa pública* (1383)]

Ramon Roig

JOAN

SALVAT-PAPASSEIT,

AVUI

JA FA BASTANT de temps que es parla d'una reedició de l'obra poètica completa de Joan Salvat-Papasseit; ara que sembla que aquesta és imminent, creiem que cal aprofitar l'avinentesa i dedicar al nostre gran poeta l'atenció que es mereix. Salvat és un dels poetes contemporanis més populars entre la nostra joventut —això malgrat les dificultats que existeixen per trobar les seves obres, desaparegudes de la circulació de fa molts d'anys—: per a justificar aquesta popularitat han estat concebudes aquestes notes.

I

JOAN SALVAT-Papasseit va néixer a Barcelona l'any 1894. Després d'una infantesa ben difícil, a la Barceloneta, en què treballà en els més diversos oficis, va ingressar en 1914 a la "Juventud Socialista Barcelonesa" on el menaren les seves conviccions marxistes. Amb el pseudònim de "Gorkiano", comença a escriure en castellà articles per a diferents periòdics, sobretot per a la revista *La Justicia social* que s'editava a Reus. En 1917 funda el periòdic revolucionari, de títol ibsanià, *Un enemigo del poble*¹, la vida del qual s'allargarà fins a 1919. Quan ja estava "al marge de tota agrupació determinada, per continuar actuant amb tota llibertat"² l'any 1918 publica una selecció dels seus articles en castellà aplegats sota el nom de *Humo de fábrica* amb un pròleg d'Angel Samblancat, "escriptor revolucionari". Probablement abans —o en tot cas poc després— apareixia un altre recull d'articles, més reduït, alguns dels quals ofereixen variants de títols amb els de *Humo de fábrica*, el qual rebé el nom de *Glosas de un socialista* amb el mateix pseudònim de "Gorkiano". Essent dependent de llibreria, a les "Galeries Laietanes", funda —el mateix any 1918— la revista *Arc Voltaic* exponent de l'avantguardisme; en aquesta revista col·laboren: Emili Eroles, Joaquim Folguera, el pintor J. Torres-García, Antonio de Ignacio, etc., amb poemes o articles en diferents idiomes³. En 1919 publica Salvat el seu primer recull de poemes: *Poemes en ondes hertzianes*. L'any següent fa un viatge a París, en plena eufòria avantguardista, el qual li permet de conèixer de prop l'ambient del seu admirat Apollinaire; aquest mateix any (1919) publica el "primer manifest català futurista": *Contra els poetes amb minúscula*. Posteriorment, en 1921, edita la revista *Proa* —"full de poesia i guerra"— i el seu segon llibre de poemes, *L'irradiador*

¹ En un article titulat "Juventudes canallas" escriu: "¿No conocéis *Un enemigo del pueblo*, de Ibsen? Debiérais conocerle, pues yo también lo soy, a la usanza de aquél, y así, cuando os insulte y os maltrate, no os caerá en extrañeza. Los jóvenes de España sois un hato de eunucos y de imbéciles, un hato de cobardes. Hay que hablaros así para que reaccionéis..."

² *Humo de fábrica*; nota aclaratòria a l'article "Germania socialista".

³ Llegiu, pel que té de significatiu, un fragment de la prosa d'Emili Eroles titulada *Miratge*: "...I la roja gota d'aigua, davant de mos ulls s'agrandeix, fins que és una mar, que em nega l'horitzó, que em nega l'infinit. O, bellesa d'una il·lusió òptica! O, SANTA REVOLUCIO! O, SANTA REVOLUCIO!..."

del port i les gavines. Després d'un viatge a Castella publica el seu tercer llibre, *Les conspiracions*, i immediatament *La gesta dels estels*. Mentrestant s'havia casat i havia tingut un fill; fruit de la seva plenitud amorosa és *El poema de la rosa als llavis*, publicat en edició de bibliòfil l'any 1923. Víctima de tuberculosi, que llargament migrà el seu cos, morí a Barcelona l'any següent, als trenta de la seva edat. L'original de *Ossa menor*, la seva obra pòstuma impresa dos anys més tard també en edició de bibliòfil— fou patèticament trobat en el llit de mort del poeta.

A grans trets aquesta és la curta vida del nostre poeta, la qual, per la seva brevetat mateixa, ens sembla encara més intensa i ens deixa endevinar l'home extraordinari que fou Salvat-Papasseit.

Passem ara a l'anàlisi general de la seva obra. Els crítics assenyalen correntment, d'una banda, la diferència tallant entre la seva obra catalana i la castellana; i, d'altra banda, l'evolució en la seva poesia d'un extremisme avantguardista a una estètica més moderada en les darreries de la seva vida.

Quant a aquesta evolució que acabo d'indicar, és ben palesa i fòra absurd de negar-la. Ara bé, contra els qui opinen que la poesia primerenca de Salvat-Papasseit és totalment extravagant i passatgera¹ —concretament la dels llibres *Poemes en ondes hertzianes* i *L'irradiador del port i les gavines*—, sostinc, de la meva part, que fou un assaig necessari —quan no una real conquesta— per a les ulteriors troballes del poeta. Joan Salvat-Papasseit, per a poder escriure els bells poemes de *La gesta dels estels* o *La rosa als llavis*, realment innovadors, havia de rebre d'una manera fatal la influència d'una saba que somogués l'academicisme de la poesia catalana de l'època i aquesta missió fou acomplerta per l'avantguardisme. Per provar la qualitat poètica d'aquells dos llibres, adduiré un argument decisiu i és que ja en els primers moments ens ofereix Salvat mostres veritablement reeixides: de *Poemes en ondes hertzianes*, que és un llibre molt breu, citaré els titulats "Plànol", un bell cal·ligrama molt esquemàtic però amb gran intenció social, i "Interior", de gran tendresa; de *L'irradiador del port i les gavines*, "Dóna'm la mà", "Poema sense acabar", "Vibracions", "Pantalons llargs" i els extraordinaris "Nadal" i "Tot l'enyor de demà".

Quant a la diferència que hem recollit entre l'obra castellana i la catalana, l'una com a producte de joventut, l'altra com a fruit de la maduresa, opino que, en termes absoluts, aquella no correspon a la realitat. En primer lloc, cal assenyalar que l'ús del castellà com a llengua política per a un home d'esquerra era obligat en un temps en què no existia encara cap òrgan progressista en català. En segon lloc, si en els seus articles castellans Salvat-Papasseit expressava molt sovint uns conceptes confusos o arrauxats, normalment propis de la juvenut, no podem pas eximir de confusions ni de rauxes la seva obra catalana. I, finalment, si bé és cert que en els primers temps Salvat s'ocupava més dels problemes socials que no pas a la fi de la seva vida, també ho és que es donen una sèrie de circumstàncies —la seva malaltia, el seu matrimoni...— les quals juguen un paper decisiu en la temàtica dels seus llibres darrers, sense que això hagi de suposar cap ruptura amb el passat.

Una etapa interessant de la vida de Salvat-Papasseit és el pas del socialisme militant al socialisme més o menys anarquitzant. En realitat, les tendències individualistes del nostre poeta —les quals culminen amb *Un enemic del poble*—

1 Potser un dels més resoluts enemics que tingué la poesia de Salvat-Papasseit fou el crític italià Cesare Giardini, autor d'una *Antologia di poeti catalani contemporanei: 1845-1925* (Torí, 1926), el qual escolleix del nostre poeta solament dos poemes, enfront del que ell considera "grans figures" entre les quals selecciona: J. Me López-Picó, J. Folguera, Salvador Albert i Tomàs Garcés. Diu Giardini que Salvat "ha sacrificat gran part de la seva poesia en nom de la desena musa, l'absurda musa de la novetat per la novetat". No em proposo solament posar en ridícul l'afirmació d'aquest crític italià, sinó més aviat destacar el fet que aquesta opinió significa que els qui van "informar" el Sr. Giardini —catalans i ben segur poetes— eren prou influents per a poder desvirtuar la veritat d'aquella manera.

són tan o més agudes en 1914, quan ingressa a les Joventuts Socialistes, que en 1918 quan escriu:

“...Y que el buen compañero, el amigo, el camarada digno, me perdonen en ese mi ostracismo voluntario. Yo no he aspirado nunca a ser padre de la patria, —ésta, aquella patria, las patrias de los amos— sino un perfecto hijo de la sufrida madre Humanidad”.¹

Ara bé, segons el meu parer, Salvat no és totalment responsable d'aquesta deserció política si tenim present que la crisi d'alguns corrents socialistes (intervenció de la socialdemocràcia alemanya en la guerra del 14; inicis de la Revolució russa; intransigències d'alguns socialistes espanyols...) era molt més sentida al nostre país on hi havia una tradició anarquista important. D'altra banda, la no existència d'una esquerra catalana, i la incomprensió del problema nacional tant per part d'alguns socialistes com per part dels anarquistes, havien de provocar que un home amb tanta consciència de classe com era Salvat-Papasseit, caigués, incidentalment, en excessos nacionalistes com ho demostra el seu llibre *Les conspiracions*:

“...Catalans! tots en peu,
l'Escorial deixem-los
per trofeu:
que ara serem nosaltres
qui plantarà les tendes...”

Agustí Esclasans, en referir-se a aquest llibre es pregunta: “¿Per quina raó va escriure aquest llibre En Salvat ¿Canvi de posició intel·lectual? ¿Primera aliança ferma amb Maragall? ¿Exigències patriòtiques del seu esperit? Sigui la que sigui, aquest llibre, si no és un error, és un punt de repòs...”². Sense arribar als extrems d'Esclasans, el qual formula dures crítiques a la poesia del mateix Maragall, és evident que *Les conspiracions*, si bé aconsegueix moments felïços, se situa per davall de la resta de la seva producció.

II

HA ARRIBAT, doncs, el moment d'examinar l'obra poètica de Salvat-Papasseit en particular. Car, Salvat no ha estat solament un periodista amb algunes idees confuses o l'autor poc reeixit de *Les conspiracions* —retrets que afecten ben poc la seva vàlua indiscutible—, sinó el primer poeta de casa nostra que ha contemplat la realitat des d'un angle diferent del que fins aleshores l'havien contemplada els poetes catalans: a través d'un prisma popular, per no dir concretament proletari. En la petita obra mestra que és el poema “Nadal”, a què abans m'he referit, Salvat ens diu:

“Sento el fred de la nit
i la simbomba fosca.
Així el grup d'homes joves que ara passa cantant.
.....
Demà posats a taula oblidarem els pobres
—i tan pobres com som—.
Jesús ja serà nat.

¹ Epíleg de *Humo de fábrica*.

² “L'obra d'En Joan Salvat-Papasseit”, *La Revista*, setembre de 1924.

*Ens mirarà un moment a l'hora de les postres
i després de mirar-nos*

arrençarà a plorar.”

Joan Triadú, recordant que també Verdaguer i Maragall havien contemplat el fenomen de la pobresa però des d'altres angles, afirma que aquest poema “és la pobresa vista des de dins, i un dels més *fidels* que s'han escrit en català”.¹

Els menors detalls de la vida de barriada barcelonina són tema poètic per a Salvat-Papasseit:

*“...El meu carrer és estret
sense cap arc-voltaic*

*bola de neu encesa
i les velles rondinen tots els canvis de temps.*

*El mateix l'adroguer:
—Quanta fècula es perd!...”*

(De L'irradiador ...)

*“Estenies la roba al terrat
i el teu braç tan rodó regalava...”*

(De La gesta dels estels)

Però on realment la inspiració de Salvat, en tant que testimoni de l'ambient humil, ateny els seus moments més sublims, es en les composicions “Tot l'enyor de demà” —ja esmentada— i “Nocturn per a acordió”, pertanyent al llibre *Ossa menor*². En “Nocturn per a acordió” repeteix, a manera detornada, aquests extraordinaris versos:

*“Vosaltres no sabeu
què és
guardar fusta al moll.”*

que produeixen un efecte dramàtic impressionant. En determinat moment afegeix:

*“...però jo he vist la pluja
a barrals
sota el bóts,
i dessota els taulons arraulir-se el preu fet de l'angoixa...”*

L'altra composició —“Tot l'enyor de demà”— és un cant a la vida fet amb colpidora senzillesa. El poeta enumera cada una de les coses que segurament veuria l'endemà si es guaria —les places lluents de claror, la noia que porta la llet, el vailet dels diaris, el carter, les dones del barri, l'adroguer, la quitxalla del veïnat, els cavalls assenyats i els carreters adormits, el vi, el pa, els amics...— i acaba:

*“...Tot això bé m'espera,
si m'aixeco,
demà.*

¹ *Antologia de la poesia catalana (1900-1950)*, (pàg. 147), Ed. Selecta, 1951.

² Vull advertir al lector que, per diverses raons que no són del cas, m'ha estat impossible de consultar *Ossa menor*, del qual sols conec el meravellós poema inclòs en l'Antologia de Triadú.

*Si no em puc aixecar
mai més
heus aquí el que m'espera:
—Vosaltres restareu,
per veure el bo que és tot:
i la Vida
i la Mort.”*

La vida per ella mateixa és per a Salvat com ho havia estat per a Maragall, motiu d'optimisme. En “La mort del just” (de *La gesta dels estels*) trobem un ressò del “Cant espiritual” maragallià quan afirma:

*“...i ara ja parla sense centener
peró diu encara: —No barreu les tanques,
vull dir la vida mentre em quedi alè
Si no puc dir-la, demano tornar-hi,
que no puc creure en cap cel més serè—.”*

Aquesta seguretat en la vida —trasbalsada esporàdicament per alguna preocupació d'indole transcendent com ho demostra el poema “Pregària” del mateix llibre—, aquest optimisme, és en definitiva l'aspecte més sobresortint de l'obra de Salvat.

On, però, l'optimisme i la ingènua tendresa del nostre poeta havien de presentar-se més nus era en els seus poemes amorosos. Salvat-Papasseit canta el plaer en general i el plaer d'amar concretament, amb una innocència ben allunyada de tot allò que signifiqui literatura:

*“...Si en saps el pler no estalviïs el bes
que el goig d'amar no comporta mesura.
Deixa't besar, i tu besa després
que és sempre als llavis que l'amor perdura...”*

El punt àlgid de la poesia eròtica de Salvat es troba —i en això coincideixen tots els crítics— en el seu llibre *El poema de la rosa als llavis*, al qual, com ha fet ressaltar molt bé Triadú, “no és una obra aïllada dins l'obra del poeta; és, únicament, l'experiència més creadora de la seva vida.”¹

*“Visca l'amor que m'ha donat l'amiga
fresca i polida com un maig content!
Visca l'amor
l'he cridada i venia
—tota era blanca com un glop de llet.
Visca l'amor que Ella també es delia:
visca l'amor:
la volia i l'he pres.”*

Aquest “visca l'amor” que es repeteix quatre vegades, com a crit joiós d'un infant, és la síntesi del més autèntic entusiasme que el poeta sent en la plenitud amorosa. “Contra la lírica benestant del Noucentisme —diu Joan Fuster—, Salvat-Papasseit erigeix la seua llibertat, la seua rebel·lia elàstica, que fa la impressió d'un deseiximent infantil, alegre i obstinat”²

¹ Op. cit., pàg. 148.

² *La poesia catalana*, vol. II, pàg. 137. Ed. Raixa, 1956.

En conjunt, doncs, els sentiments que el nostre poeta expressa en “la seva poesia del mar il·lusori, del temps que ve i se’n va, de la infantesa, la malaltia i els treballs quotidians, la seva poesia, en fi, de conjurat espiritual contra opressions de classe i de nació”¹, són els sentiments de *l’home nou*. Per això, la poesia de Salvat, plena d’arrels populars, és la poesia d’esperit més revolucionari de la moderna lírica catalana.

III

PASSAREM ara a examinar la influència de Salvat-Papasseit. Segons Ruiz-Calonja, el nostre autor ha estat un dels “més influents dels poetes catalans moderns², afirmació que pot fer pensar en una extraordinària difusió de la seva obra o en continuadors de gran vàlua, quan ni l’una cosa ni l’altra no són certes. Cal reconèixer, en efecte, que, tenint en compte les immenses possibilitats que oferia la poesia de Salvat, la seva influència fins avui ha estat més aviat migrada. La dificultat de trobar els seus llibres en el mercat, a què m’he referit al començament d’aquest treball, no és aliena a aquesta restricció, però no n’és la causa principal.

Acabada la nostra guerra, el fenomen que s’ha produït a Catalunya ha estat precisament una ruptura amb tot el que Salvat-Papasseit representava. Aquesta situació que es concreta en un retorn a la poesia egotista, al preciosisme verbal i, molt sovint, a l’hermetisme, s’ha mantingut pràcticament fins ara. Es cert que el pes de la derrota soferta per la part més sana del nostre poble, només permetia —no ja en la publicació de llibres sinó en el mateix deler d’escriure— la veu dels vencedors o la dels qui, més o menys veladament, més o menys conscientment, hi col·laboraven; però també és cert que malgrat que les circumstàncies han començat a canviar d’un temps en aquesta part, molts escriptors catalans encara no s’han adonat d’aprofitar les seves descobertes, i així ho van fer notar els crítics. Doncs bé: cal reconèixer que a desgrat de la volada que ha pres el nom de Salvat en aquest període, podem dir que fins ara els resultats han estat, en general, poc satisfactoris.

Dels poetes de la seva generació que van rebre una influència més directa de Salvat-Papasseit, potser sigui l’únic Tomàs Garcés (1901), amic personal d’aquell, capdavanter de la tendència més conservadora —tan estèticament com socialment— dels qui han estat més o menys influïts per la poesia salvatiana.

Ja dins la generació següent, trobem un poeta que, fugint de l’hermetisme, ha passat a una poesia de tipus popularista amb grans influències de Salvat-Papasseit. Em refereixo a Jordi Sarsanedas (1924) amb el seu llibre *La Rambla de les Flors* (Barcelona, 1955) i amb algunes composicions anteriors, En *La Rambla de les Flors* trobem, per exemple, un “Petit monument a Joan Salvat-Papasseit” en el qual és glossada l’obra del poeta, sintetitzada en “Tot l’enyor de demà”:

“...Un mestre, tu no ho ets. Els doctes (reverència!)
t’assenyalen vergonyes amb les busques d’acer,
i qui els contradiria?
Però vares donar una llum a la gent,
però vares tocar-la d’una llum a la cara
que s’ha fet veritat...”

6

Aquests versos de Sarsanedas —formalment no gaire salvatians— expresen sobretot dos fets: primerament, l’oposició dels “doctes” que és, en cert sentit, l’al-

¹ J. Triadú: op. cit. pàg. 147.

² *Història de la literatura catalana* (pàg. 601), Ed. Teide, 1954.

tra cara del problema que he apuntat més amunt, de reacció contra l'obra de Salvat; en segon lloc, el fet que la poesia de Salvat-Papasseit "s'ha fet veritat", és a dir, ha triomfat, ha demostrat ésser autènticament moderna contra el que opinaven molts "doctes" del seu temps. En el seu llibre anterior —*A trenc de sorra* (1948)—, Sarsanedas ens ofereix, entre diverses composicions hermètiques, alguna de netament salvatiana:

*"...Si jo fos mariner,
me'n vaig a la Xina!
Tot arreu del món
amics hi tindria..."*

Sense contactes amb Salvat-Papasseit, si no és ocasionalment, cal esmentar, almenys pel fet que ha recollit bona part de l'esperit que animava la seva poesia, Josep Palau-Fabre (1917), poeta rebel per excel·lència, anarquitzant, que fa una dotzena d'anys marxà a París. En "La Sabata" ens diu:

*"He donat el meu cor a una dona barata.
Se'm podria a les mans. Qui l'hauria volgut?
En les escombraries una vella sabata
ja el mateix goig i sembla un tresor mig perdut.
Totes les noies fines que ronden a ma vora
no han tingut la virtut de donar-me el consol
que dóna una abraçada, puix que l'home no plora
pels ulls, plora pel sexe, i és amarg plorar sol..."*

Menys connectada encara amb la de Salvat és la poesia de Joan Perucho (1920), bé que esporàdicament algun poema ens el recordi:

*"...He vist, de prop, la vida,
la naixença de l'home.*

*Ara tan sols demano
la pau per als meus fills."*

Aquest bell poema que porta un títol ben significatiu —"Sense hermetisme"—, forma part del recull *El mèdium* amb el qual Perucho guanyà el poc honorós premi de poesia "Ciudad de Barcelona" 1953.

Finalment, entre els poetes que van néixer immediatament abans de la nostra guerra, potser el més salvatià de tots sigui precisament Joan Argenté (1931), amb una poesia delicada, estèticament molt acurada, però que, comparant-la amb la de Salvat, ens sembla força buida.

El balanç, doncs, és, com havia anunciat, força migrat. Cap dels poetes que hem esmentat —tots, excepte el darrer, de més de trenta anys, l'edat en què va morir Salvat-Papasseit— no han demostrat tenir, almenys fins ara, un vigor equiparable al de Salvat, la influència del qual, potser, tot just comença a fer-se sentir plenament, si examinem les darreres "Antologies poètiques universitàries".

Perquè crec en les grans possibilitats de la poesia de Salvat-Papasseit i considero que la seva influència pot ésser molt beneficiosa per a la poesia catalana, òrfena com està de poesia realista —el cas de *La pell de brau* a part—, celebren aquesta propera edició de l'obra poètica completa de Salvat com un dels esdeveniments editorials més importants d'aquests darrers temps.

Enric Roig i Querol

LA DIÈRESI

COM A COMPLEMENT de les regles d'accentuació que vam exposar en el número anterior, explicarem avui la dièresi. Els dos puntets (··) que veiem sovint aparèixer sobre las dues vocals *i* o *ü*.

¿Quan és que hem de recórrer a l'ús de la dièresi? Es el que ens esforçarem d'explicar. Sobretot des d'un punt de vista pràctic, amb la major abundor d'exemples possible, que hauran de facilitar la comprensió de les explicacions, de les definicions tècniques a les quals cal recórrer forçosament quan hom vol fer comprendre l'ús d'una regla ortogràfica o gramatical.

Si pel que fa a les regles d'accentuació llur aplicació, en general, és bastant ben seguida, en canvi, hi ha molts que dubten quan es tracta de servir-se de la dièresi. Fins confessen que constitueix una dificultat que no arriben a superar. Per això valdrà la pena que en parlem extensament. Es el que anem a fer sense cap més preàmbul.

Quan la vocal *u* ha d'ésser pronunciada, després de les consonantes *Q* i *G*, en les combinacions *ue* i *ui*, recórrerem a la dièresi. Exemples: *següent*, *ambigüitat*, *qüestió*, *qüestionari*, *freqüent*, *obliquïtat*, *ungüent*, *conseqüent*, *conseqüència*, *conseqüentment*. Com que tots aquests mots porten dièresi, els pronunciem: *se-gü-ent*, *am-bi-gü-i-tat*, *qü-es-tió* i així successivament. Altrament hauríem de dir: *o-bli-quitat*, *un-quent*, *con-se-quent*, *con-se-quèn-ci-a*, etc., etc. Es a dir que no faríem sentir la *u*, tal com fem quan pronunciem els mots: *guerra* (*guer-ra*), *guenyo* (*gue-nyo*), *guia* (*gui-a*), *guineu* (*gui-neu*), *quedar* (*que-dar*), *queixa* (*quei-xa*), *quimera* (*qui-me-ra*), *quinina* (*qui-ni-na*) la *u* dels quals és omesa en la pronunciació. En els primers exemples, en les combinacions *ue* i *ui* després de *G* i *Q*, hem recorregut a la dièresi i així sabem que la *u* ha d'ésser pronunciada. Diem i escrivim: *Aquest ungüent t'anirà molt bé. És una qüestió molt complicada.*

Però la dièresi té d'altres aplicacions. A més de la *u*, com acabem de veure, també l'exigeix la vocal *i*, al mateix temps que la *u*, en molts de casos, és a dir en mots on no intervenen les consonants, *Q* i *G*, (combinacions *qüe*, *qüi*, *güe*, *güi*).

Quan les dues vocals *i* o *u*, precedides precisament d'una altra vocal —perquè quan les trobem després d'una consonant no hi ha cas— es pronuncien separadament, amb valor propi, aleshores recórrerem a la dièresi. Es a dir, que amb aquest signe (··) indicarem que no hi ha diftong, que *u* o *i* no es pronuncien amb l'altra vocal que les precedeix, ans separadament. En canvi, *i* o *u* poden trobar-se seguides de consonant i formar síl·laba amb ella, puix que l'essencial és haver marcat que les hem separades de la vocal que les precedeix. Exemples: Flor de *saüc* (*sa-üc*), *llaüt* (*lla-üt*), *traüt* (*tra-üt*), *raïm* (*ra-ïm*), *peüc* (*pe-üc*), *taül* (*ta-ül*), car sense dièresi pronunciariem, respectivament, *sauc*, *llaut*, *traut*, *raim*,

peuc, taul, en una sola emissió de veu, o sigui tot d'un cop. Però si *i* o *u* van seguides de vocal, a més d'anar-ne precedides, les pronunciarem formant síl·laba pròpia *i*, naturalment, escrites amb dièresi. Aquest cas es produeix sovint en formes verbals, particularment a l'Imperfecte d'indicatiu: *agraia* (a-gra-ï-a) *fruïa*, (frui-ï-a), *intuïa* (in-tu-ï-a), etc., etc.

Passem a donar alguns exemples de mots amb dièresi, on no intervenen les consonants *Q* i *G*: *heroïcitat* (he-ro-ï-ci-tat), *continuïtat* (con-ti-nu-ï-tat) *traïdor* (tra-ïdor), *espontaneïtat* (es-pon-ta-ne-ï-tat), *jesuïta* (je-su-ï-ta), *ensaïmada* (en-sa-ï-ma-da), *intraduïble* (in-tra-du-ï-ble), *intuïció* (in-tu-ï-ció), *aïllador* (a-ï-lla-dor), *deïtat* (de-ï-tat), *suïcidi* (su-ï-ci-di), *laïcisme* (la-ï-cis-me), *lluïssor* (llu-ï-s-sor), *noïble* (no-ï-ble), *oleïna* (o-le-ï-na), *païdor* (pa-ï-dor), *païra* (pa-ü-ra), *plaïble* (pla-ï-ble), *pruïja* (pru-ï-ja), *ruïna* (ru-ï-na), *cafeïna* (ca-fe-ï-na), *veïnat* (ve-ï-nat), *veïnatge* (ve-ï-nat-ge)

La nostra tasca seria acabada si no ens calgués parlar, finalment, de les excepcions; dels casos en què encara que *i* o *u* es pronunciïn separatament, no hem d'emprar la dièresi. S'han de tenir molt en compte perquè algunes es presenten molt sovint. Sobretot perquè la negligència en llur aplicació és la causa principal de tots els dubtes que ofereix la correcta aplicació de la dièresi.

La primera excepció, potser la més important, la constitueixen les regles d'accentuació. Quan en virtut de llur aplicació un mot ha d'anar accentuat, no podem emprar mai la dièresi la qual cedeix el seu lloc a l'accent.

Així, doncs, escriurem amb accent, sense dièresi, mots com: *país* (pa-ís), *veí*, (ve-í), *suís*, (su-ís), *teúrgic* (te-úr-gic), *deífic* (de-í-fic), *Lluís* (Llu-ís), *sarraí* (sar-ra-í), *genuí* (ge-nu-í) i així successivament. Tots aquests mots han d'anar accentuats; ja hem dit que l'accent té preferència damunt la dièresi.

Això cal retenir-ho molt especialment. Car dins una mateixa família de mots, ens trobem que alguns porten accent perquè els apliquem les regles que ja hem estudiades. En canvi, en d'altres, com que no els les podem aplicar hem de recórrer la dièresi. Així marcarem la separació de la *i* o de la *u*, cada vegada que el cas es presentarà.

Per això trobem al costat de *país* (pa-ís, amb accent), *països* (pa-ï-sos, amb dièresi); de *veí* (ve-í), *veïna* (ve-ï-na) i *veïns* (ve-ïns); de *suís* (su-ís), *suïssos* (su-ï-sos); i *Suïssa* (su-ï-sa); de *Lluís* (Llu-ís), *Lluïsa* (Llu-ï-sa) i *Lluïset* (Llu-ï-set); de *sarraí* (sar-ra-í), *sarraïns* (sar-ra-ïns); de *genuí* (ge-nu-í), *genuïns* (ge-nu-ïns) i *genuïnes* (ge-nu-ï-nes), etc., etc.

Una altra excepció que té tanta importància com l'anterior, és la que s'aplica a les formes verbals. La regla és la següent: els infinitius, els gerundis, els futurs i els condicionals no han de portar mai dièresi.

A risc d'allargar-nos massa, per a més fàcil comprensió, anem a conjugar tot sencer un verb acabat en *IR*, on la *i* és precedida d'una altra vocal. Posem, per exemple, el verb **AGRAIR**.

Infinitiu present — *Agrair* (a-gra-ir). Sense dièresi, perquè és una excepció, i, sense accent, perquè com que és un mot agut no acabat en cap de les dotze terminacions agudes, en tant que mot agut no pot portar accent escrit.

Indicatiu present — *Agraeixo*, *agraeixes*, *agraeix*, *agraïm*, *agraïu*, *agraeixen*. (Solament les dues primeres persones del plural porten dièresi. Les altres: a-gra-ei-xo, a-gra-ei-xes, a-gra-eix i a-gra-ei-xem, sense accent ni dièresi).

Imperfecte d'Indicatiu — *Agraïa, agräies, agräia, agraiem, agräieu, agräien*. (Tot el singular amb dièresi. Al plural només la tercera persona, car la primera i la segona han de portar accent en virtut de les regles d'accentuació).

Perfecte d'Indicatiu — *Agrái, agräires, agrái, agraiem, agräieu, agräiren*. (Segona persona del singular i tercera del plural amb dièresi; les altres han de portar accent i, per tant, no podem recórrer a la dièresi).

Futur — *Agrairé, agrairàs, agrairà, agraiem, agräieu, agrairan*. (Sense dièresi enlloc, perquè el futur constitueix una excepció. En canvi, totes les vocals finals del singular amb accent).

Condicional — *Agrairia, agrairies, agrairia, agrairiem, agrairieu, agrairien*. (El Condicional, com el futur, és una excepció; per tant sense dièresi. A notar les formes accentuades de la primera i segona persona del plural; l'han de portar forçosament car per a l'accentuació no hi ha cap excepció verbal).

Imperatiu — *Agraeix, agraeixi, agräim, agräiu, agraeixin*.

Imperatiu — *Agraeix, agraeixi, agräim, agräiu, agraeixin*. (Només les dues primeres persones del plural han de portar dièresi. Les altres ni accent ni dièresi: a-gra-eix, a-gra-ei-xi i a-gra-ei-xin).

Present de Subjuntiu — *Agraeixi, agraeixis, agraeixi, agräim, agräiu, agraeixin*. (Com l'Imperatiu, només les dues primeres persones del plural porten dièresi).

Imperfecte de Subjuntiu — *Agráis, agräïssis, agráis, agräïssim, agräïssiu, agräïssin*. (Segona persona del singular i tercera del plural, amb dièresi; en les altres, com que han de portar accent, eliminem la dièresi).

Gerundi — *Agraint*. (Sense dièresi, per constituir una excepció verbal).

Participi passat — *Agräit, agräida*. (El participi passat, masculí i femení, sempre amb dièresi).

I com *agrair*, si volem aplicar degudament la dièresi, escriurem i conjugarem tots els verbs acabats en *IR*, en què aquesta terminació es trobi després d'una vocal. Exemples: *TradUIr, inflUIr, frUIr, institUIr, constrUIr, obstrUIr, llUIr, rellUIr, flUIr*, i tants d'altres.

Els verbs acabats en *AR*, precedits d'una vocal: *EstudIAr, copIAr, trIAr, actUAr, evacUAr, esglaIAr, fluctUAr, esplaiAr*, etc., etc., exigeixen menys sovint l'ús de la dièresi. Pràcticament, a l'Imperatiu i al Present de Subjuntiu. Conjuguem-los, doncs, tot prenent com a model el verb *ESTUDIAR*.

Imperatiu — *Estudii, ell; estudiin, ells*. (Les altres persones sense dièresi: estudia, tu; estudiem, nosaltres i estudiem, vosaltres).

Present de Subjuntiu — *Estudii, estudiis, estudiï (tot el singular) i estudiin (només a la tercera personal del plural)*.

Les altres excepcions són menys importants, o, més exactament, menys freqüents, bé que no s'han de negligir, quant a l'ús de la dièresi.

Són les següents:

Els mots acabats (sufixos) en *isme* i *ista*: *egoisme, egoista, altruisme, altruista, panteisme, panteista*, etc., etc., tots ells sense dièresi. Malgrat *proïsme*, amb dièresi, perquè ací *isme* en realitat no és un sufix, ans una simple coincidència de terminació. En efecte, al costat de *proïsme* no podem dir *proïsta*.

Els mots formats amb el prefixos *co, re, auto, contra*, constitueixen una altra excepció. Escriurem, sense dièresi: *coincidir, coincidència, reimprimir, reunir, reicindir, autoinducció, autoinoculació, contraindicació, contraindicar*, etc., etc.

Formen una excepció els casos de: *reïxo*, *reïxes*, *reïx*, *reïxen*, *reïxi*, *reïxis*, *reïxin* (del verb reeixir) i *reüll*, *reüllar*, *reüllós*. Tots aquests mots els hem escrits amb dièresi, malgrat començar en *RE*. Constitueixen una excepció a l'excepció.

I quan haurem dit que les terminacions llatines *us* i *um* constitueixen encara una excepció, la darrera a recordar, haurem acabat d'explicar l'ús de la dièresi. Exemples: *harmòni-um* (har-mò-ni-um), *tedè-um* (te-dè-um), *Síri-us* (Sí-ri-us), *Pi-us* (Pi-us), *Màri-us* (Mà-ri-us), etc., etc.

L'ÚS DE LA DIÈRESI [RECAPITULACIÓ]

Primer aspecte: Quan després de *Q* i *G*, hem de pronunciar la *U* en les combinacions *ue* i *ui*: *Següent*, *ambigüitat*, *freqüent*, *obliquïtat*

Segon aspecte: Sempre que les vocals *i* o *u*, precedides d'una altra vocal, s'han de pronunciar separatament per anul·lació del diftong: *aïllar*, *heroïna*, *actuïn*, *païra*, *llaüt*, *saüc*.

- Excepcions:*
- a) — Les regles d'accentuació: *suís*, *agraïem*, *país*, *inflúieu*.
 - b) — Els verbs: Infinitiu: *agrair*, *obstruir*
Gerundi: *obstruint*, *oïnt*
Futur: *construiré*, *fruirem*.
Condicional: *lluirien*, *influirien*
 - c) — Suffixos *isme* i *ista*: *egoisme*, *egoïsta*
 - d) — Prefixos *co*, *re*, *auto*, *contra*: *coincidir*, *reinflament*, *autoinducció*, *contraindicat*. Però, *reïx*, *reüll*.
 - e) — Terminacions llatines *us* i *um*: *Sírius*, *harmòni-um*.

Rafael Vidiella

**CONTRIBUCIÓ A LA
CRÍTICA D'ENGELS
SOBRE *ELS*
*BAKUNINISTES EN ACCIÓ***

COM A CAUSA essencial originària de l'anarquisme a Espanya, sovint s'ha subratllat l'arribada de Fanelli a Madrid, primer, i després a Barcelona, a les darreries del 1868, enviat per l'Aliança Socialista de Bakunin. Acceptar, sense més ni més, aquesta idea, seria fer bona l'absurda tesi de la influència tinguda pel nas de Cleopatra en els destins de Cèsar i Antoni.

Certamen, no es pot negar la influència de la personalitat en la història; però aquesta influència només és efectiva a condició que la llavor de les idees que propagui caigui en un terreny adobat que els sigui fèrtil. Això indica que és en aquest terreny on rauen les causes de l'èxit inicial i posterior influència de les idees anarquistes a Espanya. La prova és que altres homes de tanta o més personalitat que Fanelli—amb la particularitat d'ésser espanyols—, abans que ell, no tingueren igual èxit en la divulgació de les idees socialistes utòpiques. Citem-ne només uns pocs: Joaquim Abrèu, fourierista, que ja el 1841 va crear prop de Jerez de la Frontera un falansteri que la reacció governamental va prohibir; Narcís Monturiol, l'inventor del primer submarí l'any 1869, que amb altres catalans anomenats Rovira, Pagès i Monsaldó, en la dècada del 50 divulgaven per Catalunya les idees de Cabet; i Fernando Garrido i López Estarada, que propagaven a Madrid idees socialistes.

¿Per qué, doncs, fou Fanelli qui tingué l'èxit no sols que les seves idees anarquistes arressin a Espanya, sinó que àdhuc hi trobessin una forma orgànica—la Federació Regional Espanyola de l'Associació Internacional dels Treballadors—, que les defensés?

La causa fonamental de l'origen i posterior influència de l'anarquisme a Espanya cal situar-la en les condicions econòmiques del país, en el tardà desenvolupament del capitalisme, en la supervivència del sistema feudal. Això és indiscutible; però derivat d'aquesta situació també hi ha contribuït poderosament la indecisió —quan no la covardia— de la burgesia espanyola, sobretot la catalana, que en lloc d'impulsar i dirigir la revolució democràtica quan era la seva hora, per por al proletariat va preferir pactar amb la reacció feudal, per cert en condicions oneroses per a la pròpia burgesia.

En aquest aspecte és molt il·lustrativa i, ha estat profètica una afirmació feta per Marx, en un article publicat al "New-York Daily Tribune" del 8 d'agost del 1856. Es un article que exposa i comenta el cop d'Estat contrarevolucionari dels generals O'Donell i Concha contra el general Espartero i als quals aquest va deixar el camp lliure per que metrallessin el poble, sobretot a Madrid i Barcelona, per por a ésser ell mateix i la pròpia monarquia, ultrapassats.

“Això —diu Marx— ens propociona un nou exemple del caràcter de gran part de les lluites europees de 1848-49, i de les que tindran lloc en l'esdevenidor a la part occidental d'aqueix continent” (subratllat meu). “Per una part —segueix Marx— hi ha la indústria i el comerç moderns, els capdavanters naturals dels quals —les classes mitges— senten aversió contra el despotisme militar; per altra part, quan comencen la lluita contra aquest mateix despotisme, entren en combat els obrers— producte de la moderna organització del treball, els quals reclamen llur part del resultat de la victòria. Amb por de les conseqüències d'una aliança així imposada en contra de llurs desigs, les classes mitges es repleguen novament sota les bateries protectores de l'odiat despotisme ” “...A les classes mitges d'Europa —afegeix Marx—, se les fa així comprendre que o s'han de lliurar a un poder polític que detesten i renunciar als avantatges de la indústria i comerç moderns i a les relacions basades sobre ells, o cedeixen als privilegis que l'organització dels poders productius de la societat en la seva fase primària ha confiat a una sola classe”. I conclou Marx: “Que aquesta lligó s'ensenyés també des d'Espanya es quelcom igualment sorprenent i inesperat”.

Per altra banda, la manca d'una autèntica industrialització d'Espanya, motivada per l'existència de forts vestigis feudals i per una burgesia a la qual el compromís amb els grans terratinents li assegurava un beneficiós proteccionisme aranzelari, no sols produïa un enorme contingent de pagesos sense terra i d'obrers sense treball, sinó també la pobresa de la tècnica i la ciència. Car la tècnica i la ciència —i àdhuc la filosofia— són inseparables companyes del desenvolupament industrial. I com a Espanya aquest desenvolupament ha estat lent i desigual, les idees dominants han restat gairebé les de l'època feudal.

EN AQUEST terreny va semblar, doncs, Fanelli quan va arribar a Espanya. Terreny tant més verge i fèrtil per tal com a Espanya es desconeixia en absolut no sols el “Manifest Comunista” de Marx i Engels, escrit vint anys abans i no traduït a l'espanyol fins el 1872, sinó àdhuc l'existència de la Primera Internacional, amb el seu Manifest inaugural i els seus Estatuts, que dataven només de quatre anys enrera, i en els quals, com en el Manifest Comunista, s'aconsella la necessitat de que el proletariat es constitueixi en Partit polític diferent dels de la burgesia, i es diu que la conquesta del poder polític ha vingut a ésser el gran deure de la classe obrera.

Tant es desconeixia l'existència de la I Internacional, que el mateix Anselmo Lorenzo, el més destacat internacionalista espanyol d'aleshores, confessa que quan el convocaren per a la reunió amb Fanelli, digué que “havia llegit *quelcom* i tenia *vaga* notícia d'aqueixa Associació (subratllat meu). No és, doncs, estrany que en un terreny tan orfe de coneixements del socialisme científic i tan adobat pel femer de tantes camarilles com aleshores es diputaven el Poder d'una monarquia corrompuda i odiada pel poble, arrelés la panacea anarquista que *mort el gos morta la rabia*, és a dir, que abolit l'Estat, regnaria *immediatament* l'harmonia universal. Així no li va costar gran treball a Fanelli fer passar el programa antipolític i antiestatal de l'Aliança de Bakunin pel Programa i els Estatuts de la I Internacional.

Amb aquestes idees es va constituir, doncs, a Madrid el primer grup de la I Internacional a Espanya, format per uns quants tipògrafs i petits burgesos i artesans. El segon grup, creat també per Fanelli a Barcelona, tingué idèntiques característiques que el de Madrid, això no obstant comptar ja amb una gran masa obrera, àdhuc organitzada des del 1840 en Societats obreres de resistència, com les Tres Classes de Vapor, que fou el resultat de la fusió de les Societats de

Teixidors, Tintorers, Aprestadors, etc. El cert és, però, que tant a Madrid com a Barcelona l'element directiu dominant a la I Internacional l'integraven petits burgesos i artesans, capes socials que en les difícils situacions de crisis polítiques —sobretot si són llargues com era i és el cas d'Espanya—, esdevenen més irritables i rancunioses degut al fet que el capitalisme en desenvolupament els va convertint en obrers.

APROFITANT les llibertats democràtiques conquistades per la revolució de setembre, els fundadors de la Internacional a Madrid propagaven, en reunions públiques, premsa i manifestos, allò que ells entenien com a idees de la Internacional. Llur propaganda era rabiosament antiburguesa i antipolítica, i llurs dardells més afilats els reservaven contra el Partit Federal, el més influent entre els treballadors.

Excepte la part *antipolítica* de llur propaganda, era lògic que es pronunciessin contra la burgesia i els partits burgesos. Així han hagut de fer-ho a tots els països, els internacionalistes que seguien les inspiracions de Marx, si volien complir llur missió històrica de crear el partit del proletariat, i per poc que volguessin respectar també l'article 7 (a) dels Estatus de la Internacional. Citem només el seu primer paràgraf: "En la seva lluita contra el poder unit de les classes posseïdores, el proletariat no pot actuar com a classe més que constituint-se ell mateix en partit polític *distint i oposat* a tots els partits polítics creats per les classes posseïdores" (subratllat meu).

Es clar que els primers internacionalistes espanyols no ho feren així, puix que, posats a negar TOTS els partits de les classes posseïdores extremaven llur zel fins i tot negant el de la classe obrera. Aquest terrible error inicial de la I Internacional a Espanya es trobava agreujat per l'absolut desconeixement, entre la intel·lectualitat espanyola, del socialisme científic, el qual formava ja part de la moderna filosofia, sobretot a Alemanya, Anglaterra i França.

Tant el Manifest Comunista de Marx i Engels, que data de 1848, com el Manifest inaugural de la I Internacional, datat el 1864, i en els quals s'aconsella al proletariat de constituir-se en partit polític per tal d'estar en condicions de conquistar el poder, aparegueren bastant abans de constituir-se la Internacional a Espanya; però ja hem dit que els primers internacionalistes no'n sabien res de l'existència del Manifest Comunista ni de la creació de la I Internacional.

Es veritat que a Espanya ja hi havia "socialistes" des del 1840. Nogensmenys, més que socialistes eren republicans burgesos pigmentats de socialisme utòpic, i el més avançat de tots ells, Pí i Margall —que estigué exilat a París des del 1866 fins al 1869—, no aprofità el seu exili per a traduir el socialisme científic de Marx, ja conegut a França, sino el "socialisme" petit burgès i anarquista de Proudhon. No és, doncs, estrany, que fins al Congrés de Saragossa (1872), en el qual s'inicià la divisió entre bakuninistes i marxistes, i fins al Congrés de Córdoba (25 de desembre del 1872 al 2 de gener del 1873), en el qual l'esmentada divisió es consumà oficialment, àdhuc els internacionalistes que després fundaren el Partit Socialista, com Mora, Iglesias, Pauly i altres, defensessin i propaguessin de paraula i per escrit les idees antipolítiques i antiestatals de Bakunin.

ANALITZEM ara el primer fet d'envergadura històrica en el qual actuaren els bakuninistes: llur "revolució" cantonalista durant l'efímera República del 1873.

40 Engels ja va analitzar aquesta "revolució" mestriolament; mai, però, no és de massa insistir-hi. Els treballadors que realitzaren el moviment cantonalista

¿tenien les idees clares per a fer altra cosa que allò que feren? Jo crec que no, puix que amb prou feines tingueren cap altra orientació que la que els donaren els dirigents bakuninistes tan justament criticats per Engels.

Ja hem vist que fins desembre del 1872 no es consumà la divisió ideològica entre marxistes i bakuninistes. I cal pensar que el moviment cantonalista fou entre juny i juliol del 1873. ¿De quin temps disposaren i quina activitat pogueren desplegar els marxistes que es separaren dels internacionalistes bakuninians —tenint en compte els pobres mitjans propagandístics de l'època—, per a donar una orientació veritablement revolucionària als treballadors cantonalistes? Ni de l'un ni de l'altra, i menys quan els mateixos homes que se separaren dels bakuninistes feia encara pocs mesos que propagaven entre els treballadors les pràctiques “revolucionàries” que empraren el 1873.

Deixem ja a un costat el Congrés de Barcelona i la Conferència de València celebrats, respectivament, el 1870 i el 1871, els acords dels quals foren a base de l'antipoliticisme més rabiós de l'Aliança de Bakunin. Però és que encara el 1 de gener del 1872, és a dir, a penes un any i mig abans del moviment cantonalista, cal veure allò que *tot* el Consell Federal de la Internacional a Espanya, en el qual hi havia majoria de futurs marxistes, diu als treballadors. En un manifest de protesta contra la injustícia de posar fora de la llei la Internacional i després d'afirmar que si a la Internacional “se li tanquen les portes de la legalitat... no li resta altre remei que el trist i funest de la revolució armada”, s'hi llegeix el següent:

Que els treballadors, “respecte a les idees de la Internacional, no les confonguin amb les dels partits polítics, els quals estan a l'aguait de l'ocasió revolucionària per a apoderar-se del govern, sota el pretext de realitzar *des d'allí* l'emancipació del proletariat, però en realitat per a enganyar-nos una vegada més, després d'ajudar-los a aconseguir llurs fins utilitaris”.¹

En un altre lloc, el Manifest, després de dir que “la Internacional no ha realitzat cap acte delictiu que mereixi la seva dissolució, afegeix que “tots els seus actes són una entera separació de la política activa, dels motins o desordres dels quals aquesta és engendrador... I el Manifest acaba dient —i ací rau el germe del moviment cantonalista— “que si la revolució arribava... es necessari que *no fiem a cap classe, a cap partit, a cap poder* l'obra de la nostra emancipació... que no abandonem el camp de la lluita, *no abandonem les armes* sense haver vist realitzada la nostra gran aspiració: l'emancipació social dels treballadors pels mateixos treballadors, “i que *una vegada triomfants, amb el perfecte ús de llur dret, es constitueixin a cada localitat en assemblea general de federats* (el subratllat es meu) i acordin solemnement la transformació de la propietat individual en propietat col·lectiva...”²

¿Qui són els qui signen aquest Manifest? El signen: Calleja, Iglesias, Mesa, Lorenzo, Pauly, Pagès, Francisco Mora. Tots ells, excepte Lorenzo i no sé si Pagès, fundaren després el Partit Socialista, que fou, naturalment, un encert, com també ho fou que abans se separessin dels bakuninistes.

Ultra això, en previsió “de la persecució de temptatives revolucionàries per part dels republicans, escriu encara Lorenzo³ el Consell Federal havia formulat un pla d'organització clandestina de la Internacional “i que servís endemés per a impulsar un moviment revolucionari si els republicans es determinen a iniciar-lo”. I el Consell —sempre segons Lorenzo—, va aconsellar la creació d'un grup anomenat “Defensores de la Internacional” a cada localitat on existissin seccions d'ofici i Federació local; que per llur caràcter secret, aqueixos grups constarien de poc nombre d'individus, de convicció ferma i caràcter enèrgic, i que “en el

¹ Anselmo Lorenzo: *El Proletariado Militante*, vol. I, pág. 345

² A. Lorenzo. Op. cit., vol. I, pag. 352.

³ Op. cit., vol. I, pag. 427.

cas d'una insurrecció, els grups procurarien prendre la iniciativa en la constitució de juntes revolucionàries *amb exclusió, a ésser possible, de tot element burgès* (subratllat, meu).

Això, però, encara no és tot, puix que al Congrés de Saragossa, celebrat l'abril del 1872, s'aprovà un dictamen, inspirat per Paul Lafargue, en el qual, malgrat aquesta inspiració, hi trobem encara l'apòtilicisme bakuninista. De tota manera, no hi ha cap dubte que en aquest dictamen, presentat al Congrés per TOT el Consell Federal, Lafargue s'hi va esmerçar i fins i tot va aconseguir en gran part introduir les idees marxistes que presidiren la fundació de la I Internacional. No endebades fou al Congrés de Saragossa on començaren les primeres disidències serioses entre els incipients marxistes i els majoritaris anarquistes.

Aquest dictamen fou redactat per l'anarquista Anselmo Lorenzo "aconsellat i inspirat per Paul Lafargue", contra el propi Lorenzo¹. I en el dictamen, després d'una extensa crítica marxista de la propietat burgesa i de les seves conseqüències polítiques i socials respecte a la tàctica revolucionària, encara s'hi llegeix la següent afirmació bakuninista: "Que totes les seccions de la Internacional han de renunciar a tota acció corporativa que tingui per efecte realitzar la transformació social per *mitjà de reformes polítiques nacionals*, i que han d'emprar tota llur activitat en la constitució federativa dels cossos d'ofici, únic mitjà d'assegurar l'èxit de la revolució social" (subratllats meus).

¿Qui eren els signants d'aquest dictamen presentat pel Consell Federal? Eren Angel Mora, Valentí Sáenz, Innocent Calleja, Pablo Iglesias, Josep Mesa, Anselmo Lorenzo, Hipòlit Pauly, Víctor Pagès i Francesc Mora. Es a dir, TOTS ells, menys Lorenzo i no sé-com ja he dit abans-si Pagès, fundadors més tard de la "Nueva Federación Madrileña", la qual fou després l'embrió del Partit Socialista Espanyol.

Ens trobem, doncs, amb que a l'abril del 1872 aquests incipients marxistes, en llur dictamen presentat al Congrés de Saragossa, signaven llurs recomanacions antipolítiques. ¡I eren majoria al Consell Federal! ¡I estaven ajudats per Lafargue! I aquest féu encara vacillar Lorenzo, que era el més anarquista de tots. Ho confirma honradament Lorenzo quan, després de doldre's que l'esmentat dictamen fos rebutjat pel Congrés de Córdoba (1er. de gener del 1873), el qual diu-va prendre acords d'una cega passió", subratlla: "Rehabilitat en allò possible, aquell dictamen, en el qual vaig treballar amb alegria, constància i entusiasme; satisfet de poder dir, després de més de quaranta anys, que sóc en l'actualitat per l'ideal allò que en mi reconeixen els meus amics, ho dec en gran part a tot el que en la seva redacció vaig aprendre amb el tracte amable i la gran il·lustració de Paul Lafargue —que si en altres assumptes mereixé censure pel seu contacte amb la Federació Espanyola, en aquest fou perfectament correcte—, em sento feliç lliurant aquell treball a la propaganda, a la il·lustració dels treballadors, a l'acció revolucionària i emancipadora".²

Es demostra, doncs, que almenys fins a començaments del 1873, és a dir, fins poc abans de la proclamació de la primera República, no començaren alguns dels fundadors de la Internacional a Espanya a donar a conèixer al proletariat les idees de Marx, i encara a llur manera, pel fet de conèixer-les, al seu torn, bastant confusament. Per tant, ens trobem davant d'un cúmul de circumstàncies tradicionals, històriques i polítiques que, unides al gran endarreriment econòmic d'Espanya, no sols impediren d'iniciar la creació d'una consciència veritablement socialista de la classe obrera que li permetés de dirigir la revolució, sinó que, principalment per l'actuació de la tàctica dels bakuninistes, pogués recolzar la fracció burgesa més avançada de la primera República.

Engels diu que Pí i Margall "era, de tots els republicans oficials, l'únic

socialista, l'únic que comprenia la necessitat que la República recolzés en els obrers". I afegeix: "Així va presentar tot seguit un programa de mesures socials d'immediata execució, les quals no sols eren directament avantatjoses per als obrers, sinó que, endemés, per llurs efectes havien necessàriament d'empènyer a majors avenços", etc.

No hi ha dubte, doncs, que la fracció bakuninista de la Internacional —i també els membres de la Nova Federació Madrilenya— tenen molta culpa que la República pimargalliana no pogués recolzar en la classe obrera. Precisament des d'abans mateix de la creació de la Internacional a Espanya, a qui més combatien els futurs fundadors antipolítics era al Partit Federal que presidia Pí. Fundada la Internacional, encara el combatien més, i es compren, puix que era el partit que més influència exercia entre els treballadors i les classes mitges, que eren les masses que la Internacional havia de conquerir per a la seva política proletària. Dissortadament, però, al programa mínim concret i democràtic de Pí— "capaç d'empènyer a majors avenços", —com digué Engels—, la Internacional bakuninista oposava el seu programa màxim i imprecís d'immediata emancipació social en el col·lectivisme i l'anarquia, amb complet desconeixement de les condicions històriques.

Tant era així, que als esforços de Pí, realitzats ja molt abans de la República, convocant al Consell Federal a una reunió el 12 de juny del 1871, "per estudiar els mitjans de millorar les condicions de les classes jornaleres", el Consell Federal *rebutjà* l'entrevista, al·legant que "si la missió del Partit Federal és la de millorar les condicions de les classes jornaleres", la del Consell Federal és de "destruir les classes, o sigui realitzar la completa emancipació econòmico-social de tots els individus dels dos sexes".¹

I no acaba aquí la nefasta política dels bakuninistes, sinó que *La Federación*, el periòdic de la Internacional a Barcelona, comentant favorablement aquesta antirevolucionària contestació del Consell Federal, deia també el juny del 1871, que "el partit republica (ja) no pot comptar amb el concurs de la classe treballadora" i que "el dit partit manca de popularitat"².

Aixó encara no és res comparat amb aquest altre paràgraf del mateix periòdic que, en realitat, defensa la monarquia: "La república de caràcter individual ha tingut la seva raó d'ésser a començaments d'aquest segle, quan la classe mitja entrava a la vida pública jove, arduosament i amb arduos problemes per a resoldre; pero avui, quan més o menys penosament ha arribat a la *consecució dels seus fins amb la monarquia*; que amb ella ha assolit fer que desaparegui enterament la noblesa de la sang sobreposant-se a ella; que s'imposa per igual a pobles i reis, i adopta quan li sembla el programa democràtic; *aquesta república que ja no serveix a ningú, ni per a res no serveix i molt menys a la causa del proletariat, és un anacronisme* i ha de desaparèixer o fondre's amb els altres partits, puix que *res no hi ha en el seu programa que els altres partits no hagin realitzat*". I *La Federación* insisteix monàrquicament: "Encara més: avui que la monarquia anglesa dóna lliçons a la república helvètica", etc.³

Per la seva part, *La Emancipación*, òrgan de la Internacional a Madrid, davant els rumors de pròxims trastorns, escrivia també el juliol del 181: "Els republicans no saberen aprofitar l'única ocasió que se 'ls presentà de lluitar amb possibilitats d'èxit contra el govern monàrquico-democràtic de Serrano i companyia l'octubre del 1869, i foren derrotats gràcies a la imperícia i a la traició dels qui s'anomenen els seus caps..., i no poden fer cap moviment seriós. Per tant, nosaltres aconsellem a tots els treballadors que conservin una actitud expectant, que no es coalitzin ni ajudin ningú dels partits rivals, que procurin organitzar i conservar unides totes llurs forces per al dia de la Revolució social, *única* que

¹ Op. cit., vol. I, pags. 223-225. (Els subratllats són meus).

² Op. cit., vol. I, pags. 226.

³ Op. cit., vol. pag. 226-227.

a nosaltres ens interessa".¹ ¡Com se sembla això a l'octubre del 1934 a Catalunya, és a dir, 63 anys després!

Sí; en tota aquesta "política" bakuninista hi hagué molt de tèrbol preparant un clima de desorientació, d'abstencionisme i d'extremismes revolucionaris que féu enorme dany a la primera República i a tot el procés democràtic que en pogués derivar; però la burgesia espanyola no és menys blasmable, puix que, des d'aleshores ençà, es ve distingint per la seva covardia política.

Per altra banda, els bakuninistes i els anomenats "intransigents" (aqueixos l'esquerra extremista del partit de Pí), no foren els únics ni els pitjors enemics de la República. Per exemple, vet ací com respirava *El Eco de España*, un dels òrgans periodístics de les velles forces monàrquiques i feudals, quan Pí i Margall ocupà el Poder: "Con la venida de la República— escriu— España se ha convertido en una propiedad de Catalunya. ¿El presidente del Poder Ejecutivo? ¡Catalán! ¿El ministro del Interior? ¡Catalán! De los 49 gobernadores civiles, 32 son catalanes. Pues bien. ¡Todavía no están satisfechos! Habrá que darles un ministerio homogéneo, compuesto todo él de catalanes; darles los 17 gobiernos civiles que les faltan y que España les pague un alto tributo para que nos hagan el favor de no proclamar su independencia y de no cambiar de nacionalidad. Pero la culpa —afegia *El Eco de España*— no es de ellos, sino de los castellanos, aragoneses, valencianos, andaluces, extremeños, gallegos y otros españoles que los soportan y que lo consienten".

Vet ací qui eren i com respiraven els més verinosos enemics de la primera República. ¿Per que aqueixa fobia contra els governants catalans, àdhuc suposant que no fos exagerat el nombre de ministres i de governadors civils que esmentava *El Eco*? Aqueixa fobia, ultra que podia obeir a l'ambició dels inspiradors de *El Eco* d'ocupar ells els càrrecs i viure del pressupost, la qual cosa és allò que distingeix el senyoritisme de les províncies agràries endarrerides, tenia un major abast: impedir que els governants catalans, no per ésser catalans, sino per ésser polítics vinculats a una forma de producció més avançada que la de les províncies agràries, canviessin les relacions feudals de producció per les relacions burgeses. Aquesta era la raó fonamental del perquè *El Eco de España* cridava els castellans, aragonesos, valencians, andalusos, extremeñys, gallegs, etc. províncies agràries totes, a no consentir que els catalans fessin des del govern d'Espanya la Reforma Agrària que creés un mercat natural i ric per a la seva indústria.

Es clar que *El Eco de España* i altres ecos semblants se'n guardaven ben bé prou de plantejar així les coses. De fer-ho, corrien el risc que els pagesos sense terra i els obrers de les províncies agràries aplaudissin els governants catalans.

En resum, la República pimargalliana es va veure hostilitzada per dos fronts: el dels internacionalistes, que a causa de llur apoliticisme posaren les masses obreres a remolc de la demagògia dels "intransigents", quan haurien pogut ésser la força que recolzes Pí, i el de les velles formacions reaccionàries, monàrquiques i feudals que esperaven el debilitament del front proletari i democràtic per alçar-se a consolidar llurs privilegis. En semblants condicions, el general Pavía no tingué cap necessitat d'ésser un César per a dir, com aquest: "Veni, vidi, vinci", quan anihilà la República el 3 de gener del 1874.

De tota manera, la responsabilitat dels bakuninistes en aquest anihilament va ésser molt greu, puix que éssent el proletariat la força més nombrosa i decisiva en tots els moviments revolucionaris, el primer deure de llurs dirigents és no malgastar les forces dels treballadors en focs artificials i en va. Car l'extremisme "revolucionari" del 1873 —repetit molts anys després des del 1936-1939—, va fer el joc de l'enemic principal: les negres forces reaccionàries monarquico-feudals. Així Engels pogué escriure justament: "Els bakuninistes espanyols ens han donat un exemple insuperable de com no ha de fer-se una revolució".

TRES NOTES

1

EL MITE MALPARAT

Fa mesos *Serra d'Or* publicava un treball d'Ernest Lluch i Martin amb el títol "Galbraith, un cervell del "brain trust" de Kennedy", revelador, per les seves intencions més aparents, de la indigència del pensament social i econòmic a casa nostra (ens referim, es clar, del que pot passar per la censura) i de la confusió, premeditada o no, que això ja és un altre punt, que tracta d'establir en l'esperit del lector.

Hom ha constatat en aquests darrers mesos que els comentaristes més "liberals", sobretot entre els que tracten temes econòmics, s'han entusiasmat per l'arribada dels "intel·lectuals" a la Casa Blanca. Desconeguts ahir, avui Galbraith, Rostow i Schlesinger Jr., entre altres, però especialment ells tres, provoquen inexauribles comentaris, llurs obres ocupen lloc preferent en els millors aparadors de les llibreríes barcelonines, i els glossaris més diversos de llur pensament no semblen haver de cessar pas massa aviat. De seguir aquests comentaris i comentaristes, hauríem de pensar que aquells professors de la Universitat de Harvard en doctorar-hi Kennedy es conjuraren plegats per fer la revolució als EE.UU...

El fet no és casual. En aquests darrers temps, el mite més sòlid i prestigiós de la nostra burgesia, el mite de "l'eficiència del capitalisme nord-americà", el mite de la seva supremacia insuperada i insuperable, ha sofert sotracs molt forts, i n'ha romàs molt malparat. És inútil, perquè estan prou vius en la memòria recent de tots, de fer la llista dels fets històrics amb els quals el mite ha ensopegat... Calia, de tota urgència, procedir a les reparacions més someres que s'imposaven. L'entrada en la palestra dels professors de Harvard, la popularització i la glossa persistents de llurs idees no són alienes a aquest objectiu. Tal és també, segons hem pogut comprendre, l'objecte de l'article de *Serra d'Or*.

Per la ploma de Lluch i Martin, Galbraith critica "la ideologia de l'equip d'Eisenhower" i a aqueix pobre senyor sembla donar-li la culpa que als EE.UU. "s'han preferit els aparells de televisió a les escoles i als coets". Després, l'articulista parlant del que ell presenta com el problema bàsic afirma: "L'únic criteri que ha dominat fins ara (el subratllat és nostre) als Estats Units és el del màxim

benefici de l'empresari, i és per això que el sector públic es veu menyspreat davant el privat, ja que no dona cap benefici" (als capitalistes, s'entén). La qual afirmació tracta de donar a entendre que si fins ara "el criteri del màxim benefici de l'empresari" és el que ha regit l'organització econòmica dels EE.UU. —amb la qual cosa podríem estar d'acord—, a partir de l'entrada del nou equip a la Casa Blanca aqueix "criteri" deixaria de regir —amb la qual cosa, evidentment, ja no hi estariem gens. —Cap a la fi del seu article, Lluch i Martin insisteix: "Amb aquests nous criteris hom pot assolir una economia més humana, i també una millor situació..."

Com pot veure's Lluch i Martin tracta també, amb la seva brotxa, de redaurar el mite.

¿Es prou necessari de dir que tot això no és gaire seriós? ¿Caldrà recordar al signatari de la rúbrica d'"Economia" de *Serra d'Or* que el desenvolupament (econòmic) d'una societat, qualsevulla que sigui, no es regeix per "criteris" sinó per lleis (econòmiques)? I que en una societat capitalista com la dels EE.UU. aquesta llei és, efectivament, la del "màxim benefici", llei inexorable d'aquest sistema econòmic, que res no pot modificar (si no hi ha canvi de sistema) i segurament menys que res els "criteris", per genials que fossin, de professors o consellers.

Fins ací el que podríem dir-ne la candidesa.

Però Lluch i Martin fa prova també d'una certa dosi de mala fe. Vegem-ho. En dir en la primera part del seu article que una societat basada en el benefici de l'empresa privada té sobretot cura de produir objectes de consum, l'autor, com incidentalment, fa aquesta afirmació: "Aquesta visió materialista dels motius humans dels conservadors americans fa que hàgim d'acoblar-los amb els comunistes". Com pot veure's la pirueta és pedestre, i per arrodonir-la no li manca ni la guitza. Ja tenim, doncs, amb la superbiosa volada de pensament de l'economista de *Serra d'Or* els comunistes confosos amb els capitalistes ianquis en una síntesi audaciosa que va del materialisme sòrdid al científic...

2

JOAN GOMIS I EL MATERIALISME

Potser no hauríem perdut el temps ni esclafit la rialla davant tals indigències mentals, si no ens haguéssim trobat, més tard, en una

altra publicació, *Revista Gran Via*, amb un article de Joan Gomis titolat "Un engaño de las sociedades adelantadas", en el qual, embolcallada en consideracions més o menys confuses de metafísica fumosa s'hi troba aquella mateixa "idea". Val la pena que ens hi aturem perquè, en definitiva, aquesta mena de concepcions i articles no són pas rars i es troben sovint en les més diverses publicacions.

¿De què es tracta, al fons? En el terreny del pensament ideològic, aquestes concepcions revelen, en els nostres dies i en el nostre país, la degradació i l'empobriment espiritual dels pensadors de la societat capitalista, tot i que de vegades s'engiponin amb escarafalls per a enganyabadoes. En el terreny més quotidià del periodisme són intents més o menys conscients de mistificació que podrien sorprendre algú, sota certes signatures, i als quals Vidal Cadellans semblava ja referir-se en un dels seus darrers articles a *Destino*, quan deia: "... cada dia és més petit el nombre d'individus als quals s'els pot donar pedres en lloc de pa, fantasies en lloc de veritats, contes xinesos o faules per a infants en lloc d'explicacions".

Sentiríem haver d'arreconar definitivament Joan Gomis en aquesta categoria de fabulistes mistificadors.

En el seu article, doncs, Joan Gomis se les heu amb "el gran engany de les societats avançades econòmicament per tal de mantenir una desigualtat... engany realment fabulós que és molt important de denunciar... i que té necessitat de convèncer la gent que els béns materials son la seva fi darrera i la seva possessió la felicitat". Entorn d'aquesta idea general que hem tractat de sintetitzar textualment, Joan Gomis fa nedar el lector en una mar de confusions. Però, anem per ordre. Ja sembla, d'antuvi, curios, que en un país com el nostre (un dels pocs d'Europa encara amb reminiscències feudals i poc desenvolupats en moltes de les seves regions) un periodista al qual farem l'honor de no comptar entre els turiferaris a sou que són munió en la nostra premsa, trobi urgent, o necessari, de "denunciar l'engany dels béns materials" amb paraules en què ens sembla sentir el ressò de velles prèdiques evangèliques, com aquella: "I és per això que us dic: no us inquieteu en la vostra vida per allò que menjareu, ni pel vostre cos d'allò amb què vestireu. La vida no és solament l'aliment i el cos no és sols el vestit" (Mateu, VI, 25, 34), tot el qual és una d'aquestes formes de l'espiritualisme que porta a la "resignació cristiana" de què tant s'han valgut —i es valen encara— els qui gaudeixen dels béns materials, polaritzats en llur classe que viu de l'explotació de l'home per l'home.

Hem al·ludit el confusionisme més o menys conscient en aquest article, però cal sobretot destacar cert "confusionisme" deliberat. Ens referim al galdós intent d'assimilació de la societat capitalista a la societat socialista que Gomis vol dur a terme, en parlar "d'unes

minories que dominen el poder" unes de les quals són "certs grups monopolistes en els països occidentals" i les altres "aquelles capes que gaudeixen de privilegi en la gestió de la societat estatal" a la Unió Soviètica. Tampoc aquí —com en aquella afirmació de Lluç i Martin a *Serra d'Or* que ja hem esmentat, no hi trobarem res més que una gratuïta pirueta verbal, encara que Gomis brodi entorn d'això una gran part del seu article, estampant ací i allà els noms de Marx, de Burnham, de Trotsky i de Galbraith; sense que, tot plegat, no hi aparegui ni l'ombra d'una demostració. Com que Joan Gomis no fa cap intent d'explicar-nos amb arguments de doctrina econòmica o social com ha descobert o establert els termes d'aquesta igualtat: capitalisme-socialisme, haurem de pensar que es tracta d'un "divertimento" gratuït o, potser millor, d'una operació de mistificació: com que, endemés, reconeix en el seu article que als "països occidentals avançats econòmicament són certs grups econòmics" els que dominen el poder (i als altres, com el nostre, quí?), amb la qual cosa fa un reconeixement implícit que els governs respectius no són altra cosa que els gerents dels interessos d'aquells grups, pensarem que de tant en tant se n'hi escapa alguna; i com, per acabar, sembla lamentar-se amb amargor de l'existència a la Unió Soviètica d'un Estat i dels càrrecs que en condueixen els diversos òrgans econòmics, sospitarem si en Joan Gomis no hi ha, arraulit, un anarquista que s'ignora...

Hem deixat per a la fi tota una faramalla d'afirmacions pseudo-humanístiques entre les quals ultra aquella idea del menyspreu dels "béns materials" que ja hem comentat, emergeix novament la intenció de l'articulista d'amalgamar la concepció filosòfica del materialisme científic amb el materialisme grollar i sòrdid del lucre capitalista per tal de, una vegada tot plegat en un mateix sac i ben lligat, expressar el seu menyspreu olímpic per l'"ètica del triomf material" en nom de les eternes valors de l'Home...

Com que ens ha semblat que a Joan Gomis tot això el té molt encaparrat (potser no tant pel que fa a l'"Estat benèvol del capitalisme llimat" com ell diu, sino més aviat pel que fa a l'Estat Socialista) li reproduïm ací un paràgraf sobre la qüestió d'un dels fundadors del materialisme científic, que diu: "La possibilitat d'assegurar, mitjançant la producció social, a tots els membres de la societat una existència no solament plenament suficient des del punt de vista material i més rica cada dia, sino garantint-los també la florida i el gaudi lliures i complets de llurs disposicions físiques i intel·lectuals, aquesta possibilitat existeix avui per la primera vegada, però *existeix*." (Engels. *Anti-Duhring*).

Això Engels ho escrivia el 1877. En la nostra època allò que aleshores era una *possibilitat*, ha esdevingut realitat al país de Iuri Gagarin. Li assegurem a Joan Gomis que, per aquest costat, pot dormir ben tranquil.

Aviat s'escauran els 80 anys de Picasso. Fullejant una sèrie de publicacions on apareix el seu nom, hem rellegit l'article que Alexandre Cirici-Pellicer havia publicat a *Serra d'Or* amb el títol "Els orígens de l'art vivent a la Catalunya d'ara", i creiem que val la pena de reproduir-ne aquests paràgrafs:

"Quan, l'any 1946, publicàrem el nostre *Picasso avant Picasso*, l'edició espanyola va horroritzar el cofoisme d'aquest món artificial i va provocar una reacció violentíssima. Junoy, des d'un lloc preferent de *La Vanguardia Española*, i amb grans esgarips de tipografia, publicava un explosiu article titolat "Las huellas del Minotauro", dins el qual venia a afirmar que l'art de Picasso és l'art del diable, i que fer el joc a l'art de Picasso és fer una tasca diabòlica; que es comença elogiant Picasso i s'acaba bastint txeques, i que allí on hi ha Picasso hi ha l'enemic de la societat, de l'ànima, del bé i de tots els valors humans i divins.

"Es clar que Junoy, que el 1912 havia estat un dels primers a escriure, i molt bé, sobre Picasso, i a veure'n l'enorme importància, no pensava totes aquestes coses, que no eren sinó consignes del món de l'*straperlo*. El qui escriu certifica que se li va excusar dient-li: —*Ja comprendreu que una cosa és el que un escriu, i una altra cosa, el que un pensa.*"

Fins ací tot el que amb tanta discreció diu Cirici sobre aquell assumpte, i que prou valdria la pena d'un sucós comentari sobre fets i coses que encara perduren...

D'aleshores ençà han passat uns quants anys, i el món ha donat moltes voltes. Picasso —el seu nom, la seva obra— s'ha imposat novament a Espanya, malgrat la dictadura, àdhuc amb dictadura.

No és que els Junoys —excrecències de la societat que els manté— s'hagin acabat. Que ens ho digui, sinó, Joan Cortés que publicava no fa gaire a *Destino* aquestes ratlles que es comenten soles, parlant de Rossinyol com a representant de la burgesia del seu temps, i en un rampell de sinceritat: "Diguem-ho amb tota i la nostra discrepància per molts dels seus aspectes" (de l'obra de Rossinyol: no la hi deu perdonar el Sr. Esteve), "amb total reverència envers aquesta burgesia que està avui a l'ordre del dia de desacreditar, però a la qual tant debem, a la qual tant haurem de deure, encara, i que en fi de comptes és sempre la que paga el *gasto*". Deliciós, eh? Ni tampoc que els articles a *La Vanguardia Española* amb honors tipogràfics sobre Picasso hagin cessat. Com tots els barcelonins recordem, el digne Sr. Aznar s'il·lustrà, darrerament, amb una mena d'article que també serà peça d'antologia.

Però, ara, es tracta de filar més fi, de fer-se gairebé subtils... en fi, amb tota la subtilitat que es pot demanar al Sr. Aznar i els seus èmuls.

Es tracta de negar l'home Picasso, el Picasso comunista.

Es tractaria, si fos possible, d'esborrar el fet que el gran artista digué un dia: *Jo he anat al comunisme com aquell que va a la font, i que a la font continua, adelitant-s'hi.*

[s.v.]

M. Oriol

COSMONÀUTICA I HUMANISME

EL 12 D'ABRIL del 1961 serà, per sempre més, una data fonamental de la història. Per primera vegada, un home s'ha elevat als espais còsmics obrint una nova i importantíssima dimensió a l'activitat creadora i al desenvolupament progressiu de la humanitat.

Que el primer home que ha realitzat aquesta vella aspiració de la humanitat hagi estat Iuri Gagarin, ciutadà de la Unió Soviètica i membre del Partit Comunista, és quelcom de doblement significatiu. No solament il·lustra de manera impressionant el valor i la capacitat creadora de l'home: és també un índex molt clar del moment històric concret que vivim els homes del 1961.

FA QUARANTA quatre anys, l'actual Unió Soviètica era la Rússia tsarista, un país immens, endarrerit, oprimat i miserable. Quaranta quatre anys de poder de la classe obrera, de sistema socialista, l'han convertit en el país de règim polític més democràtic i avançat, en el país de més alta població escolar i universitària, en la primera potència del món en l'ordre científic i tècnic, en el país de desenvolupament econòmic més impetuós i uniforme, en el país que dintre de poc tindrà el nivell de vida més elevat del món.

L'anticomunisme —vulgar i no vulgar— oposa a aquesta realitat dos tipus de fallàcia: el falsejament pur i simple dels fets o la deformació d'aspectes parcials de la realitat que, deslligats de llur context, són convertits en objecte d'una pretesa "crítica humanista" de la praxis marxista-leninista.

Els "sputniks" d'antuvi i, ara, el vol de Gagarin, són factors de primera importància per a desfer el primer tipus de fallàcia. Essent com és cada dia més difícil de falsejar els fets, el segon tipus esmentat es diversifica progressivament en múltiples pseudo-arguments que, d'una manera o altra, tendeixen a oposar la pràctica soviètica a l'"essència" de l'home.

Deixant ara de banda els més rudimentaris d'aquests pseudo-arguments¹ veurem que la

fallàcia anticomunista es centra en dos grans apriorismes. Primer, que el poble soviètic no té res a veure amb els èxits científics de la URSS i paga aquests èxits amb l'esclavatge i la misèria.

Segon, que el progrés científic de la URSS no té res a veure amb l'humanisme. No seria, per als "crítics" més que un índex de l'avenç de la societat soviètica vers la tecnocràcia, vers un sistema deshumanitzat i deshumanitzador, contra el que cal lluitar en nom dels "valors espirituals" de l'home.

RESULTA, però, que el vol de Gagarin és, per damunt de tot, una empresa científica i humanista, sense relació de cap mena amb un guany econòmic immediat.

L'impuls motor d'una empresa com aquesta és, purament i simplement, l'afany creador de l'home, la prouja d'un coneixement cada vegada més aprofundit de la realitat que l'envolta, l'obertura de nous horitzons a la pràctica humana, transformadora de la realitat.

Aquest impuls motor és incompatible amb l'estructura del sistema capitalista i la seva llei econòmica fonamental: la llei del màxim benefici. La Unió Soviètica, en canvi, ha dedicat esforços i recursos tan importants a l'empresa, perquè la llei econòmica fonamental del socialisme consisteix a assegurar al màxim la satisfacció de les necessitats creixents de l'home, tant d'ordre material com d'ordre espiritual, per mitjà d'una tècnica avançada i en continu desenvolupament. Aquesta és la realitat i, davant d'ella, no hi valen subterfugis ni ergotismes.

Iuri Gagarin s'ha convertit en una figura d'importància històrica. Però Gagarin no és més que la culminació de tot un procés, el resultat de tota una orientació. Darrera Gagarin hi ha un equip impressionant de científics i tècnics. La formació d'un equip com aquest presuposa no solament un alt nivell educatiu, sinó també —essencialment— una societat estructurada de tal manera que els

¹ Com són, vg. "el vol de Gagarin és una amenaça més a la pau del món", o "tot és pura propaganda destinada a impressionar les masses endarrerides", etc.

El nazi Von Braun, factòtum màxim de la cosmonàutica als EEUU, ens en donà un bon exemple amb el seu comentari: "El vol de Gagarin —digué— està destinat a impressionar els negres...".

Dibuix de Picasso sobre el vol al cosmos de Iuri Gagarin.

veritables valors humans tinguin plena capacitat per a desenvolupar lliurement llurs potencialitats. I això és impossible d'atényer si en el centre mateix d'aquesta estructuració social no hi ha la preocupació primera pel valor home, si els criteris de valoració propis de la societat mercantilitzada no són substituïts pels criteris de mèrit personal, de sentit de responsabilitat, de respecte mutu, de consciència dels propis deures envers la col·lectivitat, de comprensió lliure dels límits de la pròpia llibertat.

El mateix Iuri Gagarin, simple ciutadà soviètic, obrer metal·lúrgic esdevingut aviador, fill d'obrers i membre del Partit Comunista, sintetitza en la seva trajectòria vital bona part dels valors que orienten la teoria i la pràctica de la societat socialista.

Aquests valors poden ser refusats en nom de la necessitat —explícita o no— de defensar un sistema —el capitalista— que la teoria i la pràctica del socialisme condemnen irremissiblement. Però ignorar-los és ja impossible i tergiversar-los, cada dia més difícil. En això rau llur importància política, puix és ben sabut que a l'interior del "món lliure" la necessitat de defensar el capitalisme no és pas sentida —ni de bon tros— per la majoria de la població.

LA CONTRADICCIÓ entre la filosofia fonamental del sistema capitalista— filosofia del guany material— i el caràcter "econòmicament no productiu" de l'esforç cosmonàutic s'expressa

a través de la contradicció entre els principis filosòfics vigents en el món dit "occidental" i l'actitud mental que ha de presidir i impulsar la lluita per la conquesta de l'espai.

La crisi general del capitalisme i la seva manca de perspectives històriques s'expressen a través de la vigència de principis filosòfics d'arrel idealista i irracional i d'una ètica pessimista o falsament espiritualista (religiosa). La contradicció amb les necessitats reals d'un món que tendeix a l'expansió continuada, és frapant¹

D'una o altra manera, les filosofies "occidentals" tendeixen a negar l'objectivitat de la matèria, l'objectivitat de les lleis de la naturalesa i de la societat, la dialèctica dels processos naturals i dels processos històrics, l'orientació dialèctica de la realitat vers formes cada vegada més complexes i progressives, la confiança en el progrés, en definitiva. Irracionalisme, com a principi de coneixement i pessimisme com a actitud ètico-vital són, en síntesi, els dos principis bàsics de les filosofies "occidentals"²

¹ Estats Units, per exemple, que és el país capitalista més desenrotllat és, ensems, un dels pocs països del món on progressa el catolicisme. Només cal comparar això amb el que està succeint als països d'Àsia, Àfrica i Amèrica que s'estan independitzant, sense parlar dels països socialistes.

² El mateix neopositivisme que és, per alguns, la màxima expressió del racionalisme modern, cerca cada dia més un principi de totalització en l'irracionalisme religiós. John Bernal ha pogut parlar, en aquest sentit, d'"aliança impia". Cfr. "Tres notes sobre l'aliança impia", M. Castellà HORIZONS, num. 2, pàgs. 14-23.

Resulta, però, que la lluita conseqüent per a la conquesta del cosmos presuposa una confiança absoluta en les possibilitats de l'home, una confiança absoluta en el progrés de la humanitat. Presuposa una filosofia basada en el reconeixement de l'objectivitat de la matèria i el caràcter determinatiu de les seves lleis, una filosofia capaç d'integrar els coneixements que proporciona una ciència en ple desenvolupament. Presuposa, en definitiva, uns principis ideològics fonamentats, no una pretesa contradicció entre ciència i humanisme, sinó en la integració, en la complementació mútua de l'una i de l'altra. Ciència i humanisme no són principis oposats, ans integrants d'una mateixa dimensió: la dimensió home total. En aquesta dimensió es fonamenta el materialisme dialèctic i històric, base filosòfica de la concepció marxista-leninista del món.

Una ideologia és sempre —directament o indirecta— expressió d'una determinada pràctica social. Si el marxisme-leninisme es realitza pràcticament en la lluita per la construcció d'una societat que possibiliti el desenvolupament de l'home total —la societat comunista— es comprèn fàcilment el lligam lògic i històric que existeix entre aquesta ideologia i un fet com el vol de Gagarin.

En canvi, els esforços de la burgesia nord-americana per a organitzar el "salt" de Shephard, són realitzats a contracorrent dels seus principis ideològics fonamentals. Els esforços van endavant malgrat les creences últimes de la classe dominant.

Així, mentre el vol orbital de Gagarin és culminació lògica de la pràctica quotidiana d'una societat fonamentada en el valor home, el "salt" de Shephard és resultat d'una violència de la pràctica quotidiana —la pràctica del mercat— de la societat capitalista. Per això hi ha retard nord-americà. I per això aquest retard serà impossible de recuperar.

LES CONSEQÜENCIES d'aquest fet són molt importants i haurien de fer obrir els ulls a tots aquells que encara insisteixen a tenir-los tancats.

La ciència i l'humanisme no es poden desenrotllar i progressar en permanent oposició amb la pràctica social. Per a dir-ho d'altra

manera: només el socialisme —més endavant el comunisme— pot assegurar un desenvolupament de la ciència i l'humanisme al servei integral de l'home i del seu progrés físic i espiritual. Expressió dramàtica d'aquesta realitat la tenim en el fet que, com diu Mario Alicata¹:

"...quaranta-vuit hores després de la gesta de Iuri Gagarin, la humanitat, en comptes de reunir-se a meditar sobre el significat d'aquesta nova i extraordinària conquesta de l'home i estudiar la possibilitat d'utilitzar-la en interès de tots, hagi hagut de retirar brusquement la vista dels espais infinits per a concentrar-la sobre un punt diminut de la superfície terrena —Cuba— on, per a restablir un vell ordre d'infàmia, l'imperialisme ha obert un conflicte que podia precipitar el món en la catàstrofe d'una guerra d'autodestrucció..."

El geni de l'home, assumint el que de progressiu i racional ha anat creant a través de la seva història, està obrint noves i incalculables mesures a l'activitat creadora de la humanitat sencera. És urgent, doncs, d'adequar la societat a aquestes noves mesures. És urgent de destruir els vells ordres que s'oposen a la unificació de la humanitat. És urgent d'avançar per la via del socialisme, única teoria i única pràctica que —el vol de Gagarin ho demostra a bastament—

"... (és) capaç de prefigurar la unificació efectiva del gènere humà, (...) d'indicar la via per a la superació dels vells conflictes entre les classes i entre els Estats, de fer possible per a tots els homes la plena utilització de les forces productives que s'estan alliberant constantment..."²

El vol de Gagarin posa davant de tot home conscient l'alternativa de o "endavant, amb el socialisme" o, "endarrera, amb l'imperialisme". Més enllà de les seves implicacions polítiques immediates —importantíssimes— aquest és, al nostre entendre, l'ensenyament fonamental del vol de Iuri Gagarin.

¹ M. Alicata, "L'uomo nel cosmo", *Rinascita*, maig 1961, pàg. 420.

² M. Alicata, id. id.

CUBA 1961

LA FI DEL MITE DEL "FATALISME GEOGRAFIC"

Quan el nostre avió arriba a terra no sembla que sigui aquest, sinó l'aeròdrom de l'Havana qui s'avança amb aquesta benvinguda en una immensa pancarta: CUBA, TERRITORI LLIURE D'AMÈRICA.

Veritablement lliure, per primera vegada en la seva història, la sensació més profunda que va acompanyar-nos en el mes en que vàrem recórrer la illa incomparable, de punta a punta, fou la de la *Llibertat*, la qual, evidentment, no ha estat atorgada d'una manera graciosa als cubans. Per ella van morir vint mil dels seus fills solament en el combat contra la dictadura de Batista.

Avui, la República de Cuba no és sols un país políticament lliure, sinó lliure de les Companyies Cubanes —ianquis, és clar— d'Electricitat i dels Telèfons, de la United Fruit, de totes les *Sugar Co.*, ... recolzades en l'imperialisme nord americà, la "Doctrina Monroe" i el "fatalisme geogràfic". Doncs bé, Hispano amèrica, primerament, i tots els països febles, després, deuen a Fidel Castro i al seu govern la gesta d'haver destruït el mite. Els pobles d'Amèrica ha constatat avui, en l'exemple de la petita Cuba, aquesta gran veritat: el que decideix no és un factor geogràfic, sinó humà, la lluita d'aquests mateixos pobles.

Per a comprendre millor el que la revolució ha aconseguit solament en dos anys, cal recordar que Cuba era un país dependent, i que la llarga dominació ianqui va deixar aquella en la situació exposada per Fidel Castro davant l'ONU: "Tres milions de persones d'una població total que tot just ultrapassa els sis milions, no disfrutava de llum elèctrica; tres milions cinc-centes mil persones vivien en cabanes, barracots i tuguris;... A les ciutats, els lloguers absorbien fins a una tercera part dels ingressos familiars. El 37.5 per cent de la nostra població era analfabeta. El 70 per cent de la nostra població infantil rural no tenia mestres, ... i el 95 per cent estava afectada de parasitisme. La mortalitat infantil, per tant, era molt elevada; el promedi de vida era molt baix."

Tot se n'anava cap a Nord-amèrica; a Cuba, tot hi arribava dels Estats Units Però la diferència en els preus féu que aquest doble corrent fos favorable als nord-americans en *Mil Milions de Dòlars* en els deu anys anteriors a la revolució. Ensem que el monopoli del comerç exterior cal considerar la "quo-

ta" sucrera i el monocultiu, fins que el 6 de juliol del 1960, Fidel va acabar d'un cop amb aquesta situació, en anunciar, davant d'un milió de cubans, l'expropiació de les 36 centrals sucreres que estaven en mans dels nord-americans, conjuntament amb les 26 empreses més fortes del país, de capital estado-unidenc.

CARÀCTER DE LA REVOLUCIÓ

Una revolució que ha escombrat tot aquest passat d'opressió i de misèria, tan profunda, no es podia haver realitzat sense la mobilització de tot el poble. És una revolució popular avançada, "dels humils, pels humils i per als humils", als que tancava el pas, en primer lloc, la injustícia de la distribució de la terra. D'ací el seu contingut *Agrari*: I com que darrera dels latifundistes, ianquis i nadius, hi estava Washington, la revolució és, abans que res més, *Antiimperialista i Antilatfundista*: "¡Cuba sí, ianquis no!".

A més, és profundament *Patriòtica i veritablement Democràtica*, ja que la voluntat majoritària l'exerceix un poble armat amb un milió d'homes, de dones i joves, enquadrats en les seves milícies populars. Resumint: és una revolució *Nacional Alliberadora*, profunda, exemplar, les realitzacions de la qual comouen ja tots els pobles del Continent.

LA DECLARACIÓ DE L'HAVANA

Aquest és l'exemple que l'imperialisme ianqui vol ofegar, valent-se d'aqueixa dòcil marioneta que és l'OEA, que en les vergonyants jornades de l'agost passat produí la "Declaració de San José".

El govern revolucionari contestà amb la "Declaració de l'Havana", que comença recordant les invasions imperialistes a Mèxic, Nicaragua, Santo Domingo i Cuba, i l'absorció de Puerto Rico, desemmascarant una insídia: que aquestes agressions no ho són i que sí ho és tot l'ajut que hom doni als països febles del Continent per a defensar-se. Cuba no sols agraeix aquesta ajuda, que li ve concretament de la Unió Soviètica, sinó que l'accepta com un acte de solidaritat, ensem que desemmascara un altra mentida infame: que la URSS i la Xina pretenguin, recolzant-se en Cuba, posar en perill la unitat de l'hemisferi. Per contra, és l'hostilitat que l'imperialisme imposa als governs d'Amèrica Llatina contra aquelles nacions, és la seva política bel·licista,

el que posa en perill la pau i la seguretat de l'hemisferi i del món.

I encara hi afegeix més: la democràcia és incompatible amb l'oligarquia financera i amb la discriminació racial; condemna el latifundi, els salaris de fam i l'explotació del treball humà; proclama el dret dels camperols a la terra, el dels obrers al fruit de llur treball, el dels infants a l'educació, el dels malalts a l'assistència mèdica i hospitalària, el dels joves al treball, el dels estudiants a l'ensenyament, el dels negres i indis a la dignitat plena de l'home, el de la dona a la igualtat, el del vell a una vellesa segura, el dels intel·lectuals a lluitar amb llur obra per un món millor, el de l'Estat a la nacionalització dels monopolis, el dels països al comerç lliure amb tots els pobles del món, el de les nacions a llur sobirania, el de cada poble a la solidaritat amb els altres pobles oprimits, colonitzats, explotats o agredits.

LA REFORMA AGRÀRIA

La Reforma Agrària no solament ha resolt els problemes del camp cubà, sinó que ha trencat totes les traves per a una Cuba, futura, pròspera i feliç, ja que en canviar radicalment la distribució de la terra, diversificar la producció, acabar amb el "temps mort" i elevar immediatament el nivell de vida dels camperols, ha creat un ampli mercat interior com a base per a la industrialització del país.

La revolució no ha eliminat la propietat individual de la terra, com tampoc no ha eliminat la de la petita i mitjana indústria i comerç. Els "bodeguers" espanyols segueixen fent llurs negocis i llur vida habituals, com ho vam veure a l'Havana vella i a Santiago. Al camp hi subsisteixen els "colons", i als antics terratinents que no han lluitat contra la revolució se'ls han respectat fins a 30 cavalleries de terra (una cavalleria equival a 13,4 ha). No obstant, la veritat és que en el conjunt de l'agricultura cubana, la importància d'aquest cultivadors individuals —uns 250,000— s'ha reduït considerablement.

L'estructura agrària d'abans de la revolució es basava en els grans latifundis, nacionals i ianquis, alguns amb prop de 200,000 hectàrees. Els treballadors agrícoles, acostumats al treball en comú, amb una elevada consciència revolucionària, comprenent que era perjudicial de distribuir en petites parcel·les els immensos camps de canya, han format les *Cooperatives*, no solament en un règim d'estricta voluntarietat, sinó amb el major entusiasme. Sols les cooperatives canyeres són 600. D'aquesta manera es pogué donar un considerable salt històric, ja que a Cuba, en allò que és fonamental, no s'ha passat del latifundi a la parcel·la, ans bé a dues formes de propietat col·lectiva: 1) la Cooperativa (250,000 famílies), i 2) les Granges del Poble (100,000 famílies), empreses estatals, quan així ho reclamen les grans inversions prèvies o l'alt rendiment amb pocs treballadors, com són les ramaderes, avícoles, etc.

LA TRANSFORMACIÓ DEL CAMP

Aquesta concentració ha permès al govern de donar tot el seu ajut decisiu a dos aspectes trascendents: la diversificació dels cultius del camp i la "urbanització" de la vida camperola. En efecte, acabada la collita de la canya (zafra) o la del tabac, els cooperativistes emprenen tot seguit la de l'arròs, els cigrons, les patates, les verdures, etc., que abans s'importaven, pagant en dòlars i a preus exorbitants, de Nord-amèrica. A la Granja del Poble "Los Pinos", ens admiraren les instal·lacions per a sembrar tomàtecs pel sistema hidropònic. Ja tenen llur planta empaçadora, i les 600,000 caixes que els anul·laren dels Estats Units han aconseguit situar-les a Canadà.

No descriuré el "bohío" (cabana de fusta, de palla o canya, sense altra obertura que la porta), on vivien, si allò era viure, les famílies camperoles cubanes, enmig de la més gran misèria, la promiscuïtat i la manca de les més mínimes condicions higièniques, fins la manca d'aigua. Però sí que descriuré els pobles nous que per *Centenes* van sorgint en tot la llargada i l'amplada de Cuba.

Cada una de les cases consta del seu jardinet, vestíbul, tres habitacions, una lluent pavimentació de granit, llum elèctrica, cuina de gas, excusat amb aigua corrent, dutxa d'aigua freda i calenta, armaris amplíssims ("closets"), rentador, grans finestres amb modernes persianes. Totes les cases són pintades, cada una de color diferent, però sempre clars, la qual cosa dona al conjunt un to de gran alegria. A més, als pagesos els les donaren *totalment* moblades; els llits amb la roba, la cuina amb tots els estres. Del "bohío" no se n'emporten *res*.

Un gran edifici domina sempre aquests pobles nous: el Centre Escolar, que compta, encara, amb una estupenda cuina. Vam tenir l'oportunitat de dinar en una d'aquestes escoles, la número 4 de San José de las Lajas, i ens vam informar, astorats, que als nens els cobren *vint-i-cinc cents* a la setmana (!15 pessetes cada setmana!) per un dinar abundant, nutritiu i apetitós, que s'acaba sempre amb un gran bol de llet.

A totes les Cooperatives, sense que en el nostre recorregut trobéssim ni una sola excepció, hi han vaques suficients perquè almenys *tots* els mens rebin la llet gratuïtament o a preus que van de cinc a vuit cents el litre.

L'altre edifici important que es destaca a cada poble és la Tenda del Poble, molt il·luminada, molt neta, amb les mercaderies exposades a l'estil dels supermercats. Pertanyen a l'INRA (Institut Nacional de la Reforma Agrària) i ens asseguraren que l'estalvi és del 20 al 30 per cent, i encara que "ja no ens roben quan pesen". A la tenda de la Cooperativa model "Hermanos Saiz" vam veure exposat el *Quitxot*, primer llibre literari de les edicions de la "Imprenta Nacional". Una

gran satisfacció nostra fou la de saber que es venia molt.

Per donar idea de la importància d'aquests pobles direm que vam visitar a Manzanillo (província d'Orient) la nova barriada per a pescadors, que comprèn 509 casetes com les que hem descrites abans, per a les 509 famílies que integren la població pescadora, un gran Centre Escolar, un Centre Sanitari, el Centre Comercial, un teatre per a 1,200 localitats en construcció, el frigorífic industrial i la drassana nacional per a embarcacions de 200 a 300 tones que tindran tots els cooperativistes.

LA REFORMA URBANA

A les ciutats, els sous i salaris es mantenen estacionats. Calia acudir primerament, com a tasca més urgent, als treballadors del camp, els salaris dels quals han augmentat, al mateix temps que ja comencen a treballar tot l'any, i els cooperativistes perceben, a més, el percentatge que els correspon en el repartiment dels beneficis anuals, després d'haver pagat llurs cases i altres despeses de maquinària.

El nivell de vida de les ciutats també s'ha elevat, ja que és molt superior al poder adquisitiu del diner; ha baixat el preu de molts productes; es comencen a construir menjadors a les obres i a les fàbriques, a preus molt baixos. I es preveu la incorporació de la dona a la producció, el que, per altra part, molt aviat significarà l'aportació d'un salari adicional a la família. Després i és fonamental, el fet que l'espectre de l'atur obrer i la inseguretats del demà han passat a la història per a sempre a Cuba.

Cal assenyalar la rebaixa de preus dels lloguers de pisos, de l'electricitat i dels telèfons a la meitat, el que significa un augment en el rendiment del salari. Però, si això fos poc, el 14 d'octubre darrer va promulgar-se la Llei de la Reforma Urbana que commogué literalment tot el país.

Des d'aqueix moment cada llogater passà a ésser propietari de la casa en la qual vivia, sense que la renda de la casa s'apugés d'un sol centau per damunt de l'antiga renda rebaixada, ni tampoc més enllà del 10 per cent de l'ingrés familiar.

L'article primer de la Llei expressa: "Cada família té el dret a un lloc decorós per a viure", i emprèn la resolució del problema total de l'habitació en tres etapes: actual, immediata i mediata. En aquesta darrera: "L'Estat, amb els seus propis recursos, construirà les cases que cedirà en usdefruit permanent i gratuït a les famílies". Mentre arriba aquesta etapa, i ja en l'actualitat, vam poder comprovar la febre amb què es construeix a totes les ciutats de Cuba, com el formidable centre urbà Havana Est i la barriada "Nueva Vista Alegre", de Santiago.

La llei no deixa desemparats els antics propietaris, sinó que té en compte tota una escala d'indemnitzacions, a base de rendes mensuals vitalícies, que poden arribar fins a 600

pessos (36,000 pessetes), quantitat amb la qual hom pot viure estupendament a Cuba, però ni un centau més. La contrarevolució ha perdut, amb aquesta llei, una de les seves fonts substancials de finançament.

LA INDUSTRIALITZACIÓ

El 1960 fou l'Any de la Reforma Agrària. El 1961 és, a la vegada, l'Any de l'Educació i el de la Industrialització.

No ens podem estendre a parlar del problema de l'educació. I valdria la pena de descriure les meravelloses promocions de mestres forjats en cursets ràpids a la Serra, la qual cosa significarà que enguany no quedarà jacob cubà —qualsevol que sigui l'edat— sense saber llegir i escriure; el que és Ciutat Camilo Cienfuegos, projectada per a 20,000 nois camperols, i la "Clodomira", per a 10,000 noies, que l'Estat prepara per incorporar-les a la producció industrial, etc.

La industrialització del país ha passat a un primer pla, amb la creació d'un ascendent mercat interior, en elevar-se en fletxa el poder adquisitiu dels camperols, mes també planteja múltiples problemes, com són la formació de tècnics i enginyers, la investigació del subsòl cercant petroli i minerals, la disposició de matèries primeres i de força motriu, l'electricitat en primer lloc; la confecció dels plans nacionals i locals, que afortunadament ja avui són possibles si es té en compte la centralització en mans del Govern de totes les grans empreses i dels Bançs, etc.

El Govern, conscient d'aquest esforç, de titans, ha creat el Ministeri d'Indústries, al front del qual hi ha posat Ernesto Guevara, i ha decidit invertir *Mil Milions* de pessos en el quinquenni que comença enguany. Amb tot, el problema restaria insoluble per a les forces de la petita nació que és Cuba, si no comptés amb l'ajuda desinteressada i generosa del camp del socialisme i principalment de la U.R.S.S. De la quantitat citada, 600 milions corresponen a la importació de fàbriques, maquinària i equips, la major part de la qual correpon a crèdits dels països citats. El comunicat soviètic-cubà, amb motiu de la visita del "Txé" a la U.R.S.S., concreta l'ajuda en les següents tres direccions:

1) La construcció d'empreses industrials complexes, tals com una fàbrica metallúrgica i una refinaria de petroli, així com l'explotació de jaciments petrolífers i miners, i la producció d'energia elèctrica.

2) La tramesa, per part de la U.R.S.S., d'aquells productes que s'han tornat de vital importància pel bloqueig, com el petroli, així com la compra del sucre que els Estats Units han deixat de comprar fins a un total de quatre milions de tones, conjuntament amb la Xina i els altres països socialistes, a un preu que excedeix al del mercat mundial en 113 milions de dòlars.

3) La més important: ajuda incondicional per a defensar la independència de Cuba contra qualsevulla agressió.

Aquesta darrera ajuda nosaltres la vam

veure passar, admirats, davant els nostres propis ulls, com a delegats espanyols al II aniversari de la revolució, el 2 de gener. La imminència d'un atac directe nord-americà, ja s'havia anunciat. Centenars de milers de milicians havien ja ocupat llurs llocs per tot el litoral, a les muntanyes, als punts estratègics. Però, ¿i l'armament per a dotar aquesta imponent mobilització de tot el poble? Una part d'aquest armament va desfilars davant la tribuna de la Plaça Cívica i davant mig milió de cubans, delirants de joia. Durant vuit hores seguides desfilaren immensos tancs, poderosa artilleria, les més modernes armes antiaèries, canons antitancs, bazuques, metrallores, ... soviètics, txecs, xinesos. Quant a la decisió i altíssima moral dels homes, les dones i els joves que tenen la responsabilitat d'aquestes armes, ho vam poder comprovar en els destacaments que estaven en peu de guerra, que vam poder visitar a tots els llocs, inclosiu a la Sierra Maestra. La invasió no es va produir.

ELS DIRIGENTS

La popularitat dels homes que avui governen Cuba és immensa. Ho és la de Dorticós, Roa, Núñez Jiménez, Almeida, Augusto Martínez, ...; més, per damunt de tot, ho és la de Raúl Castro i el "Txé" Guevara. Llur valer i capacitat, llur honestat, llur devoció als humils, llur patriotisme, la senzillesa i la condició de revolucionaris sincers comprovada, els ha convertit en herois nacionals. Commou de constatar com hom venera Camilo Cienfuegos. Carlos Puebla, aquest intèrpret musical extraordinari de la revolució, no fa més que traduir el sentiment popular quan diu: "Et canto perquè estàs viu —Camilo— i no perquè t'hagis mort."

Ara bé, la figura històrica de Cuba, amb projeccions de gegant a tot el Continent, és Fidel. ¿Hi ha culte a la personalitat de Fidel per part del poble cubà? No; de cap manera. El propi Castro mai no ho acceptaria, com mai no accepta un retrat, i menys una estàtua. Hi ha compenetració. Hi ha reconeixement d'una obra i un treball que a vegades sembla sobrehumà i que es renova tots els dies. Hi ha una confiança sense limitacions a l'home que mai no menteix, que diu sempre la veritat, que demana el sacrifici quan és necessari, que odia la demagògia. Hi ha admiració pel gran educador, el formidable popularitzador de la revolució que és Fidel Castro. Jo diria que la Universitat de Cuba ho és avui la televisió, des d'on aquest formidable dirigent s'adreça al seu poble en hores i hores d'arrabassadora, i, ensems pacient i penetradora eloquència. Quan a la Cuba d'avui, hom parla amb els ciutadans més senzills, inclús amb els analfabets, sentin tot seguit admiració per llurs coneixements de tots els problemes de la vida de llur pàtria: economia, agricultura, producció de sucre o llet, educació o construcció de cases prefabricades, assumptes sindicals o de política inter-

nacional. L'explicació és senzilla: Fidel, per la televisió, ha explicat el problema, l'ha enfocant en tots els seus angles sense témer repetir, una i deu vegades, els aspectes més àrids.

L'audàcia de Fidel i dels seus companys és increïble. A l'agressió nord-americana, per exemple, ha contestat cop per cop. Mai no es queda a la defensiva. És inoblidable el seu discurs a la CTS, on vaig tenir la fortuna d'assistir-hi, davant els dirigents de la producció del sucre: administradors de cooperatives, líders sindicals i colons, preparant la primera "zafra" del poble (collita del poble). Considerem que Cuba és un país de monocultiu, que viu quasi exclusivament del sucre la "quota" del qual havia desconegut els Estats Units, en la seguretat que aquest petit país cauria de genolls. ¿Va caure Fidel? ¿Va retrocedir tan sols? —No. Va passar a l'atac més decidit. Ja tenia la promesa del món del socialisme d'adquirir quatre milions de tones i, per tant, la situació estava salvada. Es pagaria als treballadors el mateix que l'any anterior, 4.70 centaus per cada lliura. Mes Fidel no en tenia prou amb sortir endavant. Demanà un sacrifici a tots els productors: tallar més canya que mai, arribar i sobrepassar sis milions de tones, més després dels quatre milions primers, pagar solament a 2.50 la lliura. L'aprovació fou unànime, entusiasta; jo diria de bogeria. ¿Per què Fidel volia tallar tota la canya? —Per tal de deixar els camps lliures per a sembrar altres productes i per a "atrinxerar-se" en el sobrant de més de dos milions de tones, pagat a 2.50, a un preu sense competència mundial. Si Cuba no era atacada amb maniobres innobles, una part s'empraria en pasturatges per al bestiar, es transformaria en magnífica carn per als cubans. Però, si es produïa l'atac, si s'anava al foment de noves àrees mundials a conseqüència del bloqueig a Cuba, amb aquest sucre a baix preu advertia: "als qui d'acord amb l'imperialisme creguin que van a nodrir-se a costa del nostre país, que sàpiguen que més d'una Companyia i un capitalista sucrer van a sortir-ne arruïnats."

I no obstant, malgrat l'immens valor d'aquestes qualitats de Fidel, de Raúl, del "Txé" i els seus companys, el secret de la força que tenen radica en quelcom més i més profund, radica en el lligam indissoluble entre el poble i el govern. En el curs del procés revolucionari, com deia Marx, hi ha mesos que valen per llargs anys. Així ho han estat els 24 primers mesos de la revolució cubana. El poble s'ha polititzat intensament, i aquest fet, també, ha convertit en inoperant l'anticomunisme.

EL P.S.H., PARTIT DELS COMUNISTES CUBANS

¿Per què l'anticomunisme, la socorreguda arma dels imperialistes, no ha jugat el paper que ells esperaven a Cuba? Tres factors principals ho han determinat així. Un d'ells, l'ascens de la consciència popular, que ha com-

prés clarament que la divisió equivalia a un cop mortal per a la revolució. Un altre, la visió clara dels dirigents nacionals, Fidel en primer lloc, que han denunciat amb un vigor reiterat el pla de les forces reaccionàries i pro imperialistes: primer, atacar el comunisme, dividir el poble, per passar a l'atac generalitzat contra la revolució; i, com a tercer factor la tasca revolucionària, patriòtica, exemplar, dels comunistes cubans, llur organització, el Partit Socialista Popular.

Als pocs dies de recórrer l'illa, ja ens vam poder donar compte de la confiança i l'estima que el poble cubà ha dipositat en el P.S.P. També en els grans sacrificis en què es basa. Ja a l'any 1929, els lacais de Machado espia- ren fins a Mèxic el seu fundador, Julio Antonio Mella, on fou abatut a trets en el cèntric carrer d'Abraham González, lloc on una placa de bronze perpetua la memòria del jove màrtir. En els camps cubans, les cooperatives es disputen l'honor de portar el nom de l'heroi i més gran líder dels treballadors del sucre, Jesús Menéndez. A Orient hi viu immarces- sible el record d'un altre dirigent assassinat: l'alcalde de Manzanillo, Paquito Rosales. Els caiguts en la lluita contra Batista són literal- ment innumbrables.

Membres del P.S.P. lluitaren a la Sierra, com Carlos Rafael Rodríguez, Lluís Mas Mar- tín, Oswaldo Sánchez, ... La província de Las Villas s'enorgulleix de les gestes dels co- mandants Armando Acosta i Feliz Torres. El P.S.P. estigué a la primera línia organitzant les vagues que dislocaren la darrera manio- bra de l'imperialisme per a substituir Batis- ta per un altre braç, militar "entreguista". Es enorme el prestigi dels seus dirigents: po- lítics, com Blas Roca; sindicals, com Lázaro Peña; intel·lectuals, com Juan Marinello.

Per altra part, el procés de la revolució ha anat destacant les forces més conseqüents que li serveixen de suport. Contra Batista hi es- taven capes socials, a la Sierra inclús, que volien el canvi del xacal sagnant, però no de la base econòmica i social del règim. L'atac brutal de l'imperialisme nord-americà preci- pità el ritme d'algunes etapes. Una part de la burgesia, vacil·lant, temorenc del bloqueig ianqui, féu fallida. El gran mèrit de Fidel i el seu govern és que no s'han separat un sol milímetre del poble, que acceptà el repte i marxà endavant, formant un bloc de granit, poble i govern, i aquest passà a sustentar-se de les classes socials més revolucionàries i patriòtiques: els obrers, els camperols i la pe- tita burgesia de les ciutats. El P.S.P., com a partit de la classe obrera, havia de jugar, com hi està jugant, un paper de primeríssim ordre en el procés revolucionari de Cuba.

¿Quines són les condicions perquè aquest procés acompleixi amb èxit les seves grans tasques en tots els terrenys: alliberament na- cional, industrialització i planificació, culmina- ció de la seva radical Reforma Agrària, de- senrotllament tècnic i formació dels correspon- ents quadres, avenç cultural, elevació del ni-

vell de vida de tot el poble, incorporació de la dona a la producció, defensa, reestructuració del nou Estat, etc.? Aquestes condicions es- treben en la més sòlida aliança obrera i cam- perola i en la unitat de les forces polítiques nacionals: Moviment 26 de Juliol, P.S.P. i Di- rectori 13 de Marc. La unió de les dones en una sola organització i la dels Joves Rebels en són dos magnífics antecedents.

ELS COMUNISTES CUBANS CONTRA EL SECTARISME

La lluita dels comunistes cubans contra el sectarisme és una garantia d'èxit. "¡El secta- risme és la divisió!" ha dit Blas Roca, i el partit ha comprès que s'ha de fugir de la di- visió com del foc, que és un criteri estret i nociu "pensar que ningú, fora del grup co- negut, no serveix per a una gran cosa". I com una lliçó bàsica, en aquest viatge ple d'en- senyaments, hem vist treballar, incansables, els comunistes cubans en tots els fronts: ideo- lògic i industrial, de l'Estat i de l'educació, al camp i a la ciutat, a les milícies i en la cons- trucció, ... però sempre amb naturalitat, en- senyant i aprenent de llurs compatriotes, sen- se actituds jactancioses, amb un llenguatge senzill, que el compren tothom, ja sigui par- lant o en el seu gran periòdic *Hoy*, sense de- mostrar diferenciacions, ni estufaments, i, l'ensem que tots els cubans, enorgullits de tenir per conductors nacionals revolucionaris tan capaços i honestos com Fidel Castro i els seus companys de govern.

LA PRESENCIA D'ESPAÑA EN LA CUBA REVOLUCIONÀRIA

Si els pobles del món agraeixen a dirigents com aquests llur clara posició de lluitadors per la pau i pel desarmament, contra el colo- nialisme, nosaltres, catalans, espanyols, els agraim això i molt més: llur ferma solidari- tat antifranquista, que ressonà a l'alta tribu- na de les Nacions Unides, quan Fidel els tirà en cara de rebutjar la República Popular Xi- nesa mentre hi mantenen Franco, "aquell rè- gim que fou la conseqüència del nazisme ale- many i del feixisme italià" i també quan manifestà la seva solidaritat amb els empre- sonats dient: "No volem ésser còmplices d'a- queixa injustícia que es comet amb un gran nombre d'espanyols que encara estan fa vint anys, i més de vint anys, empresonats a Es- panya."

Aquesta tònica del seu govern és la de tot el poble cubà, i una de les més grans ale- gries del nostre viatge fou escoltar paraules emocionades a l'entorn de la nostra lluita an- tifrancista, d'ahir i d'avui, a les ciutats i a les cooperatives, als obrers, als camperols, als estudiants i intel·lectuals. Nosaltres sabem molt bé que la defensa de la revolució cuba- na és la defensa del millor aliat del nostre poble a Amèrica, i els cubans saben igual-

ment que l'enderrocament del franquisme és la millor ajuda que llur revolució pot rebre dels espanyols.

LA REVOLUCIÓ DE CUBA NO ÉS UN ARTICLE D'EXPORTACIÓ

Quan els Idígoras i els Prado preparen forces de la invasió per ordres de Washington, aixequen una ensordidora cridòria de diversió, amb altaveus AP, UPI, sobre suposades "intromissions castristes" a llurs països, falses "invasions de barbuts".

Si alguna veritat intueixen i temen és que, efectivament, llurs pobles no estan disposats a viure eternament en la trista situació que pateixen des de fa segles, i que l'exemple, el far més alt d'avui dia en aquest Continent, és Cuba. Però res més.

¿Quines són les causes profundes de l'inevitable desvetllament d'aquests pobles? ¿I per què aquest desvetllament ha d'apuntar directament i irremissiblement contra l'imperialisme? Perquè el seu domini és el responsable d'una situació que es caracteritza, com ho escriu Carlos Fuentes, "perquè de 200 milions d'habitants, 140 milions treballen en condicions que voregen l'esclavitud; cent milions són analfabets, cent milions sofreixen malalties endèmiques, 140 milions estan subalimentats, 70 milions es troben al marge de la vida econòmica i cultural, les dues terceres parts de les terres es troben en mans de les oligarquies locals i les corporacions estrangeres. La major part de les indústries extractives són dominades per corporacions estrangeres."

I és aquesta tremenda realitat la que es vol ocultar darrera les mentides més insensates contra el comunisme i el castrisme. Es ja molt tard. L'època en què vivim es caracteritza per la fi dels règims de colonització i de dependència a Àsia, Àfrica i Amèrica. I no hi ha cap força capaç de tirar enrera la roda de la història.

[N. DE LA R.] Aquest reportatge del nostre col. laborador és el resultat d'un viatge realitzat a Cuba a primers d'enguany, abans, doncs, de l'agressió ianqui entaulada la matinada del passat 17 d'abril. Ja el dia 16, avions nord-americans de tipus B-26 havien bombardejat l'Havana i altres diverses localitats i causat morts i ferits entre la població civil.

¿Quina ha estat la causa d'aquesta agressió?

L'any 1954 Eisenhower i Foster Dulles enviaren llurs mercenaris contra el govern democràtic de Guatemala perquè acabava de promulgar una llei de reforma agrària que perjudicava els interessos de la totpoderosa United Fruit. A Cuba, les companyies nord americanes disposaven de propietats que, en

alguns casos, arribaven a les 200.000 hectàrees. No més per la canya de sucre, 13 monopòlis compartien un milió d'hectàrees.

El govern ianqui crida ara que Fidel Castro ha traïcionat la Revolució Cubana. Si Fidel Castro i els seus ministres haguessin fet com tants polítics latino-americans, si haguessin renunciat a la reforma agrària i a les nacionalitzacions, Washington els hauria concedit el diploma de "veritables revolucionaris". No més se'ls demanava de mantenir la situació que Mr. Earls Smith (ambaixador dels EE. UU. a l'Havana fins la caiguda de Batista) exposava amb remarcable ingenuïtat, davant una subcomissió del Senat nord-americà, el dia 11 de setembre de 1960: "Fins a l'arribada de Castro al poder, els Estats Units tenien a Cuba una influència talment irresistible que l'ambaixador americà era el segon personatge del país, àdhuc de vegades més important que el president cubà" (citada per Claude Julien: *La Révolution cubaine*).

Però enlloc de "comprendre" això, Castro armà el poble, expulsà del govern i del Moviment 26 de Juliol els elements capituladors que consideraven la revolució com una font de beneficis i no com l'ocasió d'assegurar el benestar de les masses populars. Així desaparegueren de l'escena política el President Urrutia, que refusava de signar els decrets de reforma agrària, i Miró Cardona que avui es troba president el famós "Comité Revolucionari cubà" format a Nova-York.

Així es comprèn que les forces agressores fossin entrenades en territori nord-americà, que fossin equipades amb armes nord-americanes, i sostingudes per avions i vaixells de guerra nord-americans.

El passant Primer de Maig, Fidel Castro deïa en el seu discurs: "¿Qui eren aquells contra els quals han lluitat els nostres obrers i els nostres pagesos? La composició social dels mil presoners que han caigut a les nostres mans és la següent: 800 pertanyien a famílies ben situades; una fracció d'aquests 800 posseïa 27.566 cavalleries (27.566 vegades catorze hectàrees) de terra, avui confiscades per la Revolució, 9.666 finques urbanes, 70 fàbriques, 10 refineries de sucre, 2 banques, 5 mines. Entre aquests 800 es compten més de doscents membres dels clubs més aristocràtics de l'Havana. I dels 200 que completen el miler, 135 eren militars de Batista i 65 desclassats, lumpen".

El "crim" de Cuba és voler escapar de les urpes de l'imperialisme, haver donat als pobres el pa i la llibertat.

Stewart Alsop, un dels comentaristes polítics més coneguts de la premsa nord-americana, escrivia al *New York Herald Tribune* del 21 d'abril que, quan el president Kennedy va entrar a la Casa Blanca, trobà sobre la seva taula un expedient preparat per l'administració Eisenhower que arribava a la conclusió de la necessitat d'eliminar el règim castrista (*The Castro must go paper*). James Reston, al *New York Times* de la mateixa data, explica com Kennedy va decidir l'agressió

sobre la base dels informes de la C.I.A. (*Central Intelligence Agency*, servei d'espionatge americà dirigit per Allen Dulles) que afirmava que el poble cubà estava disposat a revoltar-se.

Nogensmenys, gràcies a la mobilització massiva i al combat coratjós del poble cubà, els invasors no han trobat ningú que prengués partit per l'imperialisme.

Una gran ajuda per al poble cubà ha estat la solidaritat de totes les forces de la pau del món. El comunicat tranquil però ferm del govern soviètic n'és una prova: "La URSS, com els altres països pacífics, no abandonarà el poble cubà en la desgràcia i li aportarà tota l'ajuda necessària per la llibertat i la independència del seu país".

La significació dels esdeveniments de Cuba és immensa. És la victòria d'un poble i de tota la humanitat progressiva, l'èxit de la pau

que l'aventura nord-americana posava en perill, el retrocés de l'imperialisme, el fracàs del nou president agafat en flagrant delictes d'agressió i d'impotència.

Però l'imperialisme segueix essent un perill en el món. Demà pot intentar agredir novament el poble cubà que ara ha desfet l'atac. En aquest sentit són significatives les reflexions rancunioses de Kennedy en el seu discurs del 20 d'abril: "Tenim la intenció de treure les conclusions d'aquesta experiència. Tenim la intenció de reexaminar i de reorientar les nostres tàctiques i les nostres institucions...estic decidit a assegurar l'èxit del nostre sistema, qualsevol que sigui el preu i qualsevol que sigui el perill".

La lliçó de Cuba, no obstant, és clara: actualment existeixen al món forces suficients per a vèncer els enemics dels pobles i de la pau, a condició que s'uneixin i actuïn juntes.

¿Per què HORITZONS redueix la seva visió de Catalunya al territori de les “cuatro provincias”?

- En una carta de Barcelona se'ns envia un full que reproduïx l'article de Joan Fuster: “Apunts per a una rèplica a *Vicens i Vives*”, publicat a *Serra d'Or*, número 11-novembre del 1960. En la mateixa carta se'ns fa la pregunta que encapçala aquesta nota. La resposta va a continuació.

EN PARLAR de Catalunya, HORITZONS no redueix ni eixampla res. Reflecteix la realitat i empra un terme que tothom comprèn.

El nostre comunicant considera que *el concepte progressista d'HORITZONS hauria d'admetre el concepte Països Catalans* i tenir com a base *la unitat del Principat, País Valencià, Illes Balears i el Rosselló*. No veiem per què ésser progressista hauria de consistir en el fet d'introduir confusió allí on hi ha claredat. El mateix Joan Fuster reconeix en el citat article que si aplicàvem el gentilici de “catalans” a catalans, valencians, balears i rossellonesos, *el perill del confusionisme era evident...*

La preocupació del nostre comunicant barreja qüestions d'història, de llengua i de cultura amb el concepte de nació, sense adonar-se segurament de la diferència específica que hi ha entre cadascuna d'aquestes nocions.

La història, la llengua i la cultura són una cosa i la nació n'és una altra. Si considerem, per exemple, la llengua, és cert que no es pot concebre una nació sense una llengua nacional parlada per tots als homes i dones que la integren. Però això no vol dir que tots els homes o comunitats humanes que parlen una mateixa llengua formin una nació. Els cubans, els argentins, els uruguaians, etc..., parlen castellà i formen nacions diferents. El mateix passa amb els anglesos i els nord-americans, amb els austríacs i els alemanys.

Tenir una mateixa llengua facilita la col·laboració cultural i l'accés de la producció literària d'un país al mercat de l'altre, però això no autoritza cap confusió de les qüestions culturals amb les nacionals. És més, únicament si aquestes qüestions no es confonen, les relacions culturals entre homes i pobles d'una mateixa llengua podran ésser amistoses i progressives.

Per exemple, les relacions entre alemanys i austríacs han estat i són més cordials en res-

pectar-se mútuament com a nacions distintes que no ho podien ésser quan Hitler, aplicant la política dels magnats de la finança i al·legant el passat històric i la comunitat de llengua, va anexionar Àustria a Alemanya.

En el cas concret que ens ocupa, és evident que el fet de parlar una mateixa llengua, independentment de les variants dialectals, permet de mantenir i reforçar vincles d'amistat amb la col·laboració fraternal d'intel·lectuals catalans, valencians, balears i rossellonesos, col·laboració que serà tant més fraternal com més evitem de barrejar-hi qüestions que no hi corresponen.

El passat mes de desembre, el Grup Rossellonès d'Estudis Catalans de Perpinyà, decidí d'organitzar “cursos de llengua, de literatura i de cultura catalanes tot situant aquestes disciplines en llur quadre geogràfic i històric”. Aquesta tasca dels rossellonesos a favor de la cultura catalana, no significa que deixin d'ésser francesos. La col·laboració d'intel·lectuals balears, com Moll, i d'escriptors valencians, com Joan Fuster, no deixa d'ésser altament valuosa per al desenrotllament i expandiment de la cultura catalana malgrat que cadascú conservi el gentilici que li correspon.

Coincidim amb Joan Fuster quan escriu en l'article ja esmentat que *no era concebible una història de la literatura “catalana” sense comptar-hi amb Lluïl i Ausiàs March, amb Joanot Martorell i Turmeda, al costat de Muntaner i de Metge. La unitat de la llengua imposava aquesta evidència massa violent perquè ningú pogués desatendre-la. Més endavant deixa en suspens el Però, la història política i social...*

Ací és precisament on apareix clara la diferència entre les qüestions de llengua, cultura i passat històric i les qüestions de la nació. Mentre en el terreny de la llengua i de la cultura subsisteixen afinitats que poden ésser útils i profitoses a tots, el procés econòmic, polític i social ha substituït unes formes d'unió estatal (no nacional) de catalans, balears, valencians i aragonesos, formes que van durar un període històric determinat, per unes altres formes d'unió més amples que comprenen els pobles de tot Espanya. Aquesta realitat ha estat confirmada i reforçada pel desenrotllament econòmic des del segle XVIII,

quan va articular-se el mercat territorial espanyol.

L'interès dels pobles de Catalunya, València, Aragó i les Balears va deixar d'enquadrar-se en els únics límits de llur territori i es va situar en un marc més ample passant a lligar-se amb l'interès dels altres pobles d'Espanya en un tot únic.

Tot i mantenint-les unides en el nou marc, el procés del desenrotllament econòmic i polític-social ha dissociat la vella forma d'unió de Catalunya, Aragó, València i les Balears en reorientar-se cadascuna de cara al fet nou, de gran transcendència, com va ésser l'articulació del mercat espanyol.

I quan, a finals del segle XIX, la gran burgesia catalana va encapçalar el moviment nacional de Catalunya i en va fer una força política al seu servei, els objectius que va proposar-se, foren, primer, la conquesta de l'hegemonia en la direcció de l'Estat i la reorganització del mercat espanyol d'acord amb els seus interessos estrets de grup burges nacional. Per això, la lluita de la gran burgesia catalana va entrar en contradicció no sols amb l'aristocràcia terratinent castellana, a la qual tractava de prendre el poder, ans encara amb amplis sectors de la resta de la burgesia espanyola i del poble, entre els quals la burgesia valenciana i balear, que tenien ja un cert desenrotllament industrial i topaven en el mercat amb la competència de la bur-

gesia catalana, més avançada industrialment.

Hom pot comprendre l'interès de la burgesia catalana, en fracassar l'intent que acabem d'esmentar, a propagar la idea imperialista de la *Catalunya gran* i a sotmetre al seu domini directe València i les Balears. Però hom ha de comprendre també l'interès de la burgesia valenciana i balear i dels pobles respectius a no sotmetre's a la burgesia catalana. Per això, la propaganda de la *Catalunya gran* ideada per la Lliga no va poder trobar cap audiència popular, de masses, ni a les Balears ni a València, ni en ésser impulsada durant els anys de la Mancomunitat ni en ésser ressuscitada durant el període de la Generalitat de Catalunya.

La idea de *Països Catalans* és una reminiscència de la ideologia imperialista de la gran burgesia catalana, és una idea reaccionària, que no podem acollir a HORIZONS perquè no serviria sinó a crear confusió en el terreny de la lluita política per a la democratització d'Espanya i per a crear conflictes que no ajudarien a la fraternal col·laboració d'intel·lectuals catalans, balears i valencians en les qüestions de llengua i cultura i de l'estudi de la història.

El tema, sobre el qual avancem algunes idees com a resposta a la pregunta que se'ns ha fet, és prou important perquè HORIZONS es proposi de dedicar-hi, pròximament, un estudi més complet.

PER L'AMNISTIA

RESOLUCIONS, recomanacions i missatges de la conferència del països de l'Europa occidental per l'amnistia a Espanya.

SOBRE LA SITUACIÓ DELS EMPRESONATS I EXILIATS POLITICS ESPANYOLS

La Conferència dels països de l'Europa Occidental s'ha reunit a París els dies 25 i 26 de març del 1961, com a resultat de la crida de nombroses personalitats representatives i de la més àmplia influència, per a contribuir a obtenir l'amnistia per a tots els empresonats i exiliats polítics espanyols.

La importància d'aquesta reunió resideix en raons imperioses d'humanitat; resideix igualment en la part que correspon a Espanya en el patrimoni cultural i històric d'Europa; en el paper que ha jugat sempre el poble espanyol en la defensa de les llibertats; en la voluntat que ens anima de veure la restauració de relacions normals entre els nostres països i Espanya sobre la base de l'acceptació dels principis morals i jurídics comuns al conjunt de la humanitat.

La Conferència lamenta haver de comprovar que els empresonats polítics són a la presó des de fa molt de temps, de vegades vint anys, per activitats que tenen llur origen en la guerra civil, que d'altres són avui a les presons per haver dirigit recentment accions sindicals o polítiques reconegudes com lícites en els nostres països.

La Conferència lamenta igualment veure desenes de milers d'espanyols mantinguts encara lluny d'Espanya.

ELS INCULPATS polítics són jutjats, la majoria, amb procediments excepcionals, per jurisdiccions excepcionals, en aplicació d'una legislació d'excepció.

Per això la competència és atribuïda als Consells de Guerra, que jutgen en virtut d'un procediment que exclou les garanties elementals de la defensa.

La llei del 2 de març del 1943, derogada pel codi penal en 1944, aplicada nogensmenys, quasi sempre, i expressament posada en vigor pel decret del 21 de setembre del 1960, assimila a la rebel·lió militar, castigada amb penes que arriben fins a la mort, les vagues,

les reunions o conferències no autoritzades, i àdhuc la difusió de notícies tendencioses.

A més, bon nombre de detinguts polítics resten més de les 72 hores legals a la disposició de la policia i són objecte de maltractaments, àdhuc després d'haver estat posats a disposició del jutge d'instrucció, són sovint tornats als polícies quan no confirmen llurs declaracions. Homes o dones esperen, de vegades, durant anys d'ésser jutjats, i després són condemnats a llargues penes.

AQUESTA situació de fet justifica plenament la nostra exigència d'amnistia, una àmplia i completa amnistia.

Aquesta amnistia ha de beneficiar tots els empresonats polítics, ha d'aplicar-se també a totes les infraccions polítiques.

Ha de permetre, també, el retorn dels exiliats amb tota seguretat i el restabliment dels principis de dret essencials que garanteixin la seguretat de les persones i de les llibertats humanes, en l'esperit de la Declaració Universal dels Drets de l'Home.

LA CONFERÈNCIA RECOMANA:

- 1er) Que cada delegació nacional realitzi gestions prop de l'ambaixador d'Espanya acreditat davant el seu Govern per a cridar la seva atenció sobre el problema dels empresonats i exiliats polítics espanyols;
- 2on) Que una delegació de personalitats i juristes eminents, constituïda a iniciativa del Secretariat de la Conferència, faci una gestió anàloga prop del Govern espanyol;
- 3er) Que per a recolzar la petició al Papa, s'efectuïn gestions a cada país prop dels Cardenals membres del Sacre Col·legi;
- 4t) Que se sol·liciti a cada país la intervenció del Govern nacional;
- 5è) Que es sol·liciti la intervenció d'organismes internacionals, como són la Creu Roja Internacional i la Federació Internacional de les Lligues dels Drets de l'Home, per tal de recolzar l'acció de la Conferència prop de les més altes instàncies internacionals;
- 6è) Que, en cada país, s'informi l'opinió pública, per tots els mitjans disponibles, a fi d'alertar totes les capes socials, par-

ticularment els intel·lectuals, les masses obreres i els moviments de joventut;

- 7è) Que s'organitzi a cada país una setmana en favor de l'Amnistia, motiu amb el qual es podrien prendre iniciatives com és ara, per exemple, la tramesa de targetes postals individuals al Govern espanyol, signatura de peticions, etc.

TELEGRAMA ADREÇAT A L'ASSEMBLEA GENERAL DE LES NACIONS UNIDES

La Conferència de l'Europa Occidental per l'Amnistia dels empresonats i exiliats polítics espanyols, reunida a París els dies 25 i 26 de març del 1961,

crida l'atenció dels membres de l'Assemblea General de l'ONU sobre la violació flagrant pel Govern espanyol de les disposicions de la Declaració Universal dels Drets de l'Home.

Es profundament dolorós que als vint anys de la fi de la guerra civil es trobin empresonats milers d'espanyols —centenars d'ells des de fa deu, quinze o vint anys—; que visquin exiliats desenes de milers d'espanyols, entre els quals intel·lectuals de renom mundial; que, encara avui, els tribunals militars condemnin

homes i dones de totes les tendències polítiques i de diversa condició social, únicament a causa de llurs opinions.

La Conferència demana a l'Assemblea General que s'interessi per aquest problema i posi tot el seu esforç per tal d'aconseguir que s'acabi aquesta situació tan dolorosa.

MISSATGE AL PAPA

Ens dirigim al Cap del món catòlic per demanar-li que intervingui prop del Govern d'Espanya, en nom dels principis de fraternitat universal proclamada pel cristianisme.

Es profundament dolorós que als vint anys del final de la guerra civil es trobin empresonats milers d'espanyols —centenars dels quals des de fa deu, quinze o vint anys—; que visquin exiliats desenes de milers d'espanyols, entre els quals intel·lectuals de renom mundial; que, encara avui, els tribunals militars condemnin homes i dones de totes les tendències polítiques i de diversa condició social, únicament a causa de llurs opinions.

Estem absolutament convençuts que una amnistia per a tots els empresonats i exiliats polítics espanyols alleujaria la consciència dels homes de bona voluntat.

SOBRE LA UNIVERSITAT

DECLARACIÓ del grups polítics universitaris de Catalunya.

D'UNS anys ençà el nostre ambient universitari ve presidit per la profunda preocupació dels estudiants pels problemes col·lectius, polítics i socials, generals del país i particulars de la Universitat. Entre les minories en les quals aquesta preocupació ha estat més profunda, coincidents en apreciar que l'arrel de totes les dificultats es troba en les actuals estructures polítiques i socials del país, les solucions aportades per substituir l'inacceptable estat de coses present, no són pas les mateixes. Això fa que aquella preocupació de què parlavem es trobi matisada per l'existència de diversos grups ideològics, o concretament polítics, clandestins. Llurs solucions i camins són divergents i fins i tot moltes vegades francament oposades. Però això no és obstacle perquè, en un sa esperit democràtic, ens respectem els uns als altres, dialoguem i intentem de trobar allò que ens uneix i quines són les coses per a les quals podem treballar conjuntament. Fruit d'aquest diàleg i d'aquest constructiu desig de col·laboració i del fet que ningú de nosaltres no pot acceptar que la violència, la censura i la repressió puguin ésser forma de govern, és aquesta declaració que els estudiants vinculats a tots els grups

polítics i ideològics, de totes les tendències oposades a l'actual situació política del país, presentem a l'opinió universitària:

EN GIRAR LA VISTA, amb sentit crític, sobre la nostra Universitat, ens adonem de les injustícies, de les falles, i dels problemes que sobre ella pesen, i que la incapaciten en casos totalment i en altres parcialment, per a l'acompliment de la funció que arreu hom encomana a la Universitat.

Tots els problemes administratius i de funcionament, que a la nostra Universitat són gravíssims, han d'ésser posposats al fet que la Universitat sigui, en un triple sentit, un *instrument d'opressió*:

Instrument d'opressió intel·lectual, perquè el lliure desenvolupament cultural, imprescindible a tota activitat universitària eficaç, es troba coaccionat per l'existència d'una censura que supedita la ciència i la cultura a uns canons ideològics preestablerts.

Instrument d'opressió nacional, perquè la llengua i la cultura catalanes són bandejades sistemàticament de la Universitat.

Instrument d'opressió social, perquè la nostra Universitat no és la Universitat per a tot el poble, sino només per als grups socials econòmicament privilegiats. L'accés a la cultura, a la ciència i a la tècnica resta barrat als fills de famílies treballadores.

Ja amb aquests precedents no ens estranyen ni ens venen de nou tots els altres problemes de la nostra Universitat: la seva buidor espiritual i formativa, la manca de vinculació amb el país, la seva mediocritat cultural i científica, la seva manca de mitjans, els problemes derivats de la vitalicitat de les càtedres, dels desastrosos plans d'estudi, de la no existència i elevat preu dels textos, etc.

D'altra banda, l'existència d'un *sindicat governamental i polític*, el qual s'imposa obligatòriament a tots els estudiants. Això fa que, enfront de tots aquests problemes, sigui impossible una tasca veritablement constructiva dels estudiants, per la manca d'una autèntica representativitat i perquè llurs jerarquies estan directament al servei dels responsables d'aquesta situació. Això ve encara agreujat per la *sistemàtica repressió policíaca* que s'exerceix damunt d'aquells qui, d'una manera o altra, expressen o intenten expressar llur oposició al règim franquista.

A NINGU NO ESCAPA QUE AQUESTA SITUACIÓ HA D'ÉSSER CANVIADA. La Universitat de Barcelona ha de desenvolupar-se en un clima de llibertat. Ha d'ésser la Universitat catalana i la Universitat de tot el poble. Ha d'ésser autònoma i ha de poder resoldre per ella mateixa tots els problemes administratius i docents que se se li presentin. Ben dotada econòmicament i amb un nivell cultural i científic a l'alçada de qualsevulla Universitat europea.

Naturalment que aquests problemes universitaris que plantegem tenen llur arrel i són totalment condicionats al conjunt de circumstàncies del país. Fóra absurd de pretendre de resoldre'ls sense veure que hi ha una premissa prèvia, general, que està per sobre de la Universitat i enfront de la qual hem de prendre també ardidament posició.

I si bé nosaltres no creiem que pugui obtenir-se la Universitat que desitgem sense un previ canvi polític total, sí sabem, i ho sabem per experiència, que quan es té consciència dels problemes i de les injustícies i es pressiona amb unitat i energia per a fer-les desaparèixer, la força que les imposa cedeix.

PER TANT PROPOSEM L'ACCIÓ CONJUNTA DE TOTS ELS UNIVERSITARIS, SENSE DISTINCIONS DE MATISOS IDEOLÒGICS, PER TAL D'ACONSEGUIR:

- Ensenyament oficial de la llengua catalana*, a la Universitat i als graus de l'ensenyament, sobretot el primari.
- Creació de càtedres lliures* on s'estudiïn i expliquin tots els aspectes de la cultura catalana (literatura, història, etc.)
- Lliure ús del català en totes les activitats universitàries* (classes, exàmens, publicacions universitàries, etc.)
- Supressió de la censura i llibertat d'expressió*.
- Abaratiment del preu de les matrícules i dels llibres*, perquè l'accés a la Universitat sigui el més assequible possible.

—*Augment del nombre de beques i control de llur concessió* pels organismes sindicals representatius.

—*Implantació d'un control de l'actuació dels catedràtics* en el sentit que llur tasca resulti eficient i pedagògica. *Supressió de la vitalicitat de les càtedres*.

—*Democratització completa del sindicat universitari i llibertat d'associació*.

—*Supressió de la repressió política i alliberament de tots els presos polítics*; derogació de les lleis de repressió (Decret del 21 de setembre del 1960).

Aquest són els aspectes dintre els quals creiem que una acció enèrgica i unida ha de donar com a fruit l'obtenció d'importants victòries i els proposem, per tant, a la consideració de tots els universitaris.

Barcelona, març del 1961

DOCUMENT adreçat pels intel·lectuals al Rector de la Universitat de Barcelona.

ELS SIGNANTS, advocats, metges, escriptors, artistes i altres intel·lectuals catalans que, en llur immensa majoria, han cursat estudis superiors a la Universitat de Barcelona, a V.E. respectuosament

EXPOSEM

Que essent la Universitat la forja més genuïna d'alts valors espirituals i inesgotable manantial del qual sorgeixen els homes que en l'esdevenidor tindran la responsabilitat de dirigir el nostre país, res del que en ella succeeixi no pot ésser-nos aliè— tant més pel fet que la major part dels signants, per haver cursat els nostres estudis a les seves aules, ens sentim doblement vinculats a la més alta institució cultural nostra.

Els estudiants de Barcelona han aconseguit en aquests darrers anys i amb l'autorització de les autoritats acadèmiques, expressar en llurs Cambres algunes de llurs justes reivindicacions i han intentat mitjançant conferències, periòdics murals, revistes, etc. el foment d'una vida cultural basadada en el lliure intercanvi d'opinions, la mútua comprensió i la convivència social. Aquestes activitats, imprescindibles per a la vida normal universitària, darrerament han estat impedides: han estat prohibides les Cambres de Facultat, no es poden organitzar conferències, no són permesos els periòdics murals... Els ha estat anunciat, també, que quan aquestes activitats tornin a ésser autoritzades, seran portades a terme de forma molt diferent de com fins avui es venia fent.

Aquestes limitacions a les iniciatives universitàries dels estudiants resulten encara més anòmales perquè no era organitzada cap conferència sense el permís del senyor Degà corresponent i del Cap del S.E.U. del Distric-

te; no publicaven cap revista sense que passés prèviament per la censura de les pertinents autoritats acadèmiques, i no es reunien en Cambra sense el permís necessari del senyor Degà, i encara, en moltes Facultats, les Cambres eren presidides pel mateix Degà o per un representant nomenat expressament per ell. Només existia una publicació que no seguia el tràmit de supervisió directa per part de les autoritats acadèmiques: el Butlletí Informatiu de Cambra, la qual cosa es dedueix fàcilment del seu caràcter purament informatiu, car es limitava únicament i exclusivament a notificar als estudiants els assumptes tractats en Cambra i els seus acords.

Arribem, doncs, a la conclusió que la tutela que les autoritats acadèmiques exercien damunt de llurs alumnes, tutela que en molts països ja seria considerada excessiva, era encara insuficient, el que està en oberta contradicció amb la liberalitat i alt esperit de comprensió que ha de presidir tota actuació de les autoritats acadèmiques envers la vida cultural universitària.

D'altra banda, el fet que pel sol exercici d'aquestes activitats legalment autoritzades, hagin estat desposseïts de llurs càrrecs els Delegats de les Facultats de Filosofia i Lletres i d'Econòmiques, que havien estat democràticament elegits per llurs companys, i l'amenaça que pesa damunt d'ells i d'altres estudiants de ser-los imposades sancions, agreuja encara més aquesta penosa situació.

Com que en tot país civilitzat la Universitat ha de ser el màxim exponent de la seva cultura, i, per tant, oferir la possibilitat que els seus alumnes es plantegin lliurement els diferents problemes a resoldre, que intercanviïn sense cap obstacle llurs legítims punts de vista, i adquireixin, en definitiva, una formació humana més àmplia que la que una simple carrera professional pot oferir, ja que qualsevol limitació en aquest sentit seria una lamentable abstracció de la qual de cap manera sortirien beneficiats ni la nostra cultura ni el nostre país, per tot això a V.E. respectuosament

DEMANEM

Que atengui la nostra petició i se serveixi dictar les oportunes ordres perquè cessin les investigacions que han estat iniciades; es restitueixin en llurs càrrecs els Delegats de les Facultats de Filosofia i Lletres i d'Econòmiques; se suspenguin les amenaces de sancions que pesen damunt d'alguns estudiants;

i, a més es tornin a permetre totes les activitats que els universitaris venien desenvolupant fins ara, tenint compte de llurs elevats ideals de formació cultural.

A Barcelona, catorze d'abril del 1961.

Josep Maria de Sagarra, J.V. Foix, Salvador Espriu, Joan Oliver, Manuel Pedrolo, Cesáreo Rodríguez Aguilera, Dr. Rubió i Balaguer, Jaime Gil de Biedma, Josep Maria Espinàs, Joan Brossa, Manuel Jiménez Fernández, Carles Barral, J.M. Castellet, Francisco Candel, Susanna March, Maria Aurèlia Capmany, Jaime Salinas, Ricard Salvat, Miquel Coll i Alentorn, Clementina Arderiu, Vda. Riba, Lluís Romero, Gabriel Ferrater, Francesc Nubiola, Antoni Tàpies, Rafael Santos Torroella, Francesc Nello J.M. Subirachs, Camilo José Cela, Joan Argenté, Marià Manent, Tharrats, Lluís Goytisolo, Ferran Canyameres, Octavi Saltor, A. García Seguí, Joan Teixidor, Santiago Nadal, Joan Triadú, Oswald Cardona, Santiago Albertí, Francesc de P. Moragas, Josep Iglesias, Aramon i Serra, Llorens Artigas, Joan Goytisolo, Josep Agustí Goytisolo, L.G. Berlanga, Marquès de S. Román de Aya-la, Francesc Sitjar, Mercè Salisachs, Josep Benet Maurici Serrahima, J.I. Montobbio Jover, Marquès de Ballestar, F. Maspons i Anglès, Jordi Maluquer, Josep Desumvila, Joan Gomis, Antoni Ribas, F. Lagarriga Eixarc, Esteban Pinilla de las Heras, Sebastià, Joan Arbó, Joan Vinyoli, Concepció G. de Maluquer, Antoni Bergós, Bartomeu Bardagí, Jordi Ventura, Joan Solé, J. Sala Cornadó, Santí Surós, F.P. Verrié, A. Ráfols Casamada, Jordi Curós R.P. Ricard Pedrals, M. Porter Moix, Rafael Tasis, Joan Agut, L. Artells, J. Colominas, C. Muñoz Espinalt, Tomás Garcés, Maria Girona, Jordi Benet, A. Cirici Pellicer, R. Folch i Camarasa, Ferran Soldevila, Albert Manent, Estanislau Torres, Joan Rebull, J. Pedreira, Francesc Vallverdú, Joan Corominas, J. Vila Casas, Jordi Argenté, Vescomte de Güell, Miguel Gaspar, Joan Gaspar, Carles Soldevila, Rafael Folch i Capdevila, August Gil Matamala, Juan García Hortelano, A. Badia Margarit, M. Sacristán Luzón, Antoni Comas, José María Valverde, F. Gomà Mustè, Eugeni Giralt, Josep Fontana Lázaro, Jordi Nadal Oller, Carmen Díaz, Joaquin Marco, Gabriel Oliver, Manuel Alonso García Manuel Jiménez de Parga, J.A. González Casanova, F. Giménez Artigas, José L. Sureda, Angel Latorre Segura, J. Rubió i Lois, Jordi Petit Fontseré, Juan Petit, José Ramón Lasvén.

LES TORTURES POLICIAQUES

AGUSTI Romero Gata, de Terrassa, actualment a la 4a. Galeria de la Presó Modelo de Barcelona, ha fet la següent relació de fets:

EL DIA 19 de març del 1961, acompanyat per Matías Aguilar i en una moto de la meua propietat, marca Vespa, tiràvem fulls amb la paraula "Amnistia" pels carrers de Terrassa. Quan ja acabàvem el treball, ens va sorprendre un guàrdia municipal que començà a disparar-nos amb una pistola... vaig voler girar per una cantonada, però en frenar de cop, vam caure. En aquell moment forem detinguts pel referit municipal, el qual ens va conduir als calabossos de l'Ajuntament. A les 9 ens portaren a la Caserna de la Guardia Civil i vam ser entregats al botxi que ja tenien preparat. No recordo el seu nom, però és de la "brigadilla" d'investigació i el seu cognom és Cuenca. Aquest Cuenca em va agafar i em donà una tal quantitat de cops que vaig pensar que no ho podria explicar. Volia saber d'on venia aquella propaganda, cosa que no va poder aconseguir... Aleshores em portaren per segona vegada a la cort on tenen els cavalls. Llavors el referit Cuenca em va penjar pels braços i em va apallissar fins que vaig quedar gairebé sense coneixement. En veure que no podia treurem res, em va penjar pels peus. Per fi, vaig caure a terra, em digué que em treguéss les sabates i els mitjons i com que estava amanillat i no podia fer-ho, ell mateix me'ls va treure. Aleshores va començar a colpejar-me en els peus i em va deixar que no podia caminar. Després em manà que m'assentés i em va oferir una cigarreta. Li vaig dir que no fumava i menys encara d'ell. I ell em contestà: *Home, jo em dic Cuenca i sempre he estat amic vostre, i també ho seré teu si em dius la veritat. No vull saber res, no més vull que em diguis qui et va donar aquesta propaganda.* Jo vaig dir-li que l'haviem feta entre Matias i jo. Contestació seva: *Aixo ja m'ho ha dit el teu company, però jo vull saber qui és el qui us la va donar.* Jo vaig respondre que no ho sabia, però que si ho sabés tampoc ho diria. Aleshores em va tornar a portar a la cort i em va tornar a penjar. Em va donar una tal quantitat de cops que des-

prés he estat tres dies orinant sang a conseqüència dels maltractes. El mateix dia 19 de març, a dos quarts de 10 de la nit, ens portaren a Barcelona a la Jefatura de Policia de la Via Laietana on ens reberen uns altres botxins que, en veure que no podien fer-nos parlar, el dia 22 per la nit ens van portar a la presó. Aquí he estat una setmana sense poder posar-me les sabates perquè tenia els peus inflats pels cops que m'havien donat...

FRAGMENTS d'unta lletra datada a Barcelona el 16 de maig del 1961.

EL DIA 16 de maig la policia va detenir l'obrer del ram tèxtil Felip Cruz Martínez, que viu a la barriada de la Bomba, d'Hospitalet de Llobregat, a causa de la campanya per l'amnistia. Felip Cruz treballa a l'Espanya Industrial. Fa 9 dies que el tenen a la Jefatura de Policia. Antoni Creix i els seus assassins li han donat un tracte horrible. No es pot explicar tot el que li han fet aquests criminals. Cada dia el treuen pels carrers per a veure si hi ha algú que se li acosti, per a complicar-lo també. Però cada dia anava gairebé inconscient, no s'aguantava dret i la policia no ha aconseguït el que esperava.

El dia 10 el van treure, igual com els altres dies, a les 7 del vespre. El tenien al carrer Alhambra, aprop de la Gran Via, iquina sorpresa van tenir els assassins que el guardaven en veure acostar-se una nena que cridava: "Papá, papá, ¿qué t'han fet?" Quan Felip Cruz veié la seva filla va caure desmaiada a terra. I la nena seguia cridant: "Papá, papá". A causa dels crits va començar a agrugar-se la gent entorn del pare i la filla, però els botxins de Creix van arrossegar Felip Cruz i la seva filla i els van ficar dintre del cotxe per a portar-los on no els veïés la gent. A la noia li digueren que al seu pare no li passava res, que no volia menjar. Que ella tenia que dir-li que mengés i que no fós tonto.

Avui 16 de maig encara està malalta la filla de l'obrer Felip Cruz Martínez, a causa d'haver vist l'estat en que estava el seu pare i no poder fer res per ell.